

Wetenschappelijk Onderzoek- en
Datacentrum

Cahier 2024-14

Monitor zelfgerapporteerde jeugddelinquentie 2023

Cahier 2024-14

Monitor zelfgerapporteerde jeugddelinquentie 2023

N. Tollenaar
J. Beijers
A.M. van der Laan

Cahier

De reeks Cahier omvat de rapporten van onderzoek dat door en in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum is verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud van de rapporten het standpunt van de Minister van Justitie en Veiligheid weergeeft.

Inhoud

	Samenvatting	6
1	Inleiding	13
1.1	Probleemstelling	15
1.1.1	Toelichting vraag 1: aard en omvang zelfgerapporteerde delinquentie	15
1.1.2	Toelichting vraag 2: risico- en beschermende factoren voor algemene delinquentie	16
1.2	Verkorte methode	18
1.2.1	Design, respons en weging	18
1.2.2	Afhankelijke variabele: delinquentie	19
1.2.3	Onafhankelijke variabelen	22
1.2.4	Analyse	23
1.3	Delinquentiegroepen	24
1.4	AVG-toets, ethische toetsing, vrijwillige deelname en informed consent	25
1.4.1	AVG-toets	25
1.4.2	Ethische toetsing	25
1.4.3	Vrijwillige deelname	26
1.4.4	Informed consent	26
1.5	Leeswijzer	26
2	Zelfgerapporteerde delinquentie	27
2.1	De 12-maandsprevalentie van delinquentie	27
2.1.1	Twaalfminners (10- en 11-jarigen)	27
2.1.2	Samenvattend twaalfminners	31
2.1.3	Minderjarigen (12- tot 18-jarigen)	32
2.1.4	Samenvattend minderjarigen	38
2.1.5	Jongvolwassenen (18- tot 23-jarigen)	43
2.1.6	Samenvattend jongvolwassenen	49
3	Delinquentiegroepen: delictgedrag en achtergrondkenmerken	54
3.1	Diversiteit delictgedrag delinquentiegroepen	54
3.2	Demografische kenmerken delinquentiegroepen	55
3.2.1	Risico- en beschermende factoren	56
3.3	Unieke samenhang risico- en beschermende factoren met delinquentiegroep	60
3.3.1	12- tot 18-jarigen	60
3.3.2	18- tot 23-jarigen	62
3.4	Samenvattend	64
4	Leeftijd en delinquentie	65
4.1	Leeftijds-delinquentiecurve	65
4.2	Leeftijds-delinquentiecurves delicttypen	66
4.3	Samenvattend	67
5	Conclusie	68
5.1	Discussie	69
5.2	Toekomstig onderzoek	70
	Summary	72

	Literatuur	77
Bijlage 1	Samenstelling begeleidingscommissie	79
Bijlage 2	Methode	80
Bijlage 3	Overige grafieken bij hoofdstuk 2	99
Bijlage 4	Tabellenboek	111
Bijlage 5	Doorontwikkeling MZJ 2023	113

Samenvatting

Inleiding

Om te weten hoe het gaat met de jeugdigen in Nederland en aanknopingspunten te kunnen bieden voor adequaat beleid, worden ontwikkelingen in de Jeugdcriminaliteit periodiek onderzocht in de Monitor Jeugdcriminaliteit (MJC), een samenwerkingsverband van het WODC met het CBS. Daarvoor worden ontwikkelingen beschreven op basis van door politie en justitie geregistreeerde jeugdcriminaliteit. Een aanzienlijk deel van de gepleegde delicten en daders komt echter niet in beeld bij politie en justitie. Naar schatting wordt ruim drie kwart van de ondervonden delicten niet opgehelderd. Daarom wordt er periodiek ook informatie verzameld uit een onafhankelijke bron, namelijk de door jongeren zelf gerapporteerde jeugddelinquentie. Al sinds de jaren tachtig voert het WODC onderzoek uit op basis van deze bron. Sinds 2005 is sprake van de Monitor Zelfgerapporteerde Jeugddelinquentie (MZJ) waarbij een willekeurige steekproef van jongeren tussen 10 en 18 (in 2015 opgehoogd naar jongeren tot 23 jaar) uit de Nederlandse populatie wordt bevraagd over hun delinquente gedrag. Vijfjaarlijks werd een face-to-face-enquête afgenomen om zelfgerapporteerd dader- en slachtofferschap van delicten en risico- en beschermende factoren te meten. Het meten van zelfgerapporteerde delinquentie middels een enquête is een belangrijke bron om verder inzicht te krijgen in de jeugdcriminaliteit, omdat deze bron geen last heeft van registratie- of aangifte-effecten, zoals die kunnen spelen bij de politie- en justitieregistraties.

Omdat vanuit beleid van Justitie en Veiligheid de wens bestond om vaker periodiek informatie te krijgen over zelfgerapporteerde jeugddelinquentie met een instrument dat toekomstbestendiger is dan de fysieke afname, is in 2023 overgegaan op een nieuwe meetmethode. Dit jaar wordt voor het eerst een herontworpen versie van de MZJ uitgevoerd, de MZJ 2.0, waarbij er is overgestapt van een deels face-to-face- en computerafname naar afname via een webenquête. Hiermee is het mogelijk geworden vaker metingen van de MZJ uit te voeren, onder een grotere groep jongeren waarbij ook jongeren met eerdere politiecontacten goed zijn vertegenwoordigd zodat ook minder vaak voorkomende delicten mogelijk zichtbaar worden. Deze verandering van methodiek heeft als gevolg dat cijfers niet vergelijkbaar zijn met de MZJ 1.0. Daarom richt deze rapportage zich niet op trends, maar op het meten van de zelfgerapporteerde delinquentie zoals die is gepleegd in 2022/2023. Bij volgende metingen kunnen trends wel weer weergegeven worden.

De volgende onderzoeksvragen staan hier centraal:

- 1 Wat is de aard en omvang van de door jongeren (10 tot 23 jaar) zelfgerapporteerde delicten in 2022/23, welke verschillen zijn er naar type delict, zowel traditioneel als online delicten, welke variatie doet zich voor naar verschillende kenmerken van groepen jongeren, jongeren met en zonder politiecontacten, en regio's?
- 2 Welke kenmerken (demografische en risico- en beschermende factoren) hangen samen met zelfgerapporteerde delinquentie in 2022/23, in welke mate komen deze factoren voor in een steekproef van jongeren uit de algemene populatie en welke verschillen zijn er naar achtergrondkenmerken van jongeren in de mate waarin deze voorkomen?

De monitor geeft enerzijds inzicht in de mate van voorkomen van delicten in het afgelopen jaar en anderzijds inzicht in kenmerken die betrekking hebben op het individu, het gezin, vrienden, en school en/of werk.

Methode van onderzoek

De monitor zelfgerapporteerde jeugddelinquentie (MZJ) betreft een online afname van een enquête met gesloten vragen over dader- en slachtofferschap van een breed scala aan delicten (variërend in type en in ernst), diverse risico en beschermende factoren van delinquentie in de individuele, gezins-, vrienden- en schoolcontext en demografische kenmerken. Wat betreft delinquentie gaat het om zelfgerapporteerde delinquentie in de twaalf maanden voorafgaand aan de afname. Er is een steekproef getrokken uit de basispersonenregistratie onder alle jongeren in Nederland in de leeftijd van 12 tot 23 jaar. In totaal zijn er 21.771 jongeren (27,1% van de steekproef) die de vragenlijst volledig ingevuld hebben in het voorjaar van 2023. Dit is hoger dan verwacht. In de steekproef zijn jongeren uit een risicogroep (eerdere politiecontacten) oververtegenwoordigd. De uiteindelijke selectiviteit op sociaaldemografische kenmerken is vergelijkbaar met andere CBS-online-enquêteonderzoeken onder de Nederlandse populatie. Na herweging op negen kenmerken zijn de resultaten uit de onderzoeksgroep representatief voor de populatie 10- tot 23-jarigen woonachtig in Nederland. De omvang van de steekproef uit de algemene populatie 10- tot 23-jarigen en de oververtegenwoordiging van jongeren uit een risicogroep maakt het onderzoek uniek in zijn of haar soort, niet alleen voor Nederland, maar ook internationaal.

Resultaten

Zelfgerapporteerde delinquentie in 2023

Twaalfminners (10 tot 12 jaar)

In 2023 rapporteerde 12,7% van de twaalfminners in het afgelopen jaar één of meerdere delicten te hebben gepleegd. Delicten in de categorie geweld werden het meest gerapporteerd, gevolgd door vermogensdelicten en cyberdelicten. Bij de twaalfminners ging het hoofdzakelijk om het slaan van een ander zonder verwonding, gevolgd door diefstal op school of het inloggen op iemands account zonder toestemming. Wapenbezit kwam weinig voor. Het ging waarschijnlijk grotendeels om zeer lichte delicten bij deze leeftijdsgroep, waarbij de kans groot is dat deze gerapporteerde delicten niet tot actie van de politie zullen leiden. Dit kan echter niet met zekerheid gezegd worden, omdat de ernst ervan niet uit zelfrapportage gehaald kan worden.

Als we uitsplitsen naar verschillende sociaaldemografische achtergrondkenmerken, valt op dat er geen verschillen zijn in de prevalentie van zelfgerapporteerde delinquentie naar herkomstland (voor traditionele delicten), huishoudinkomen, stedelijkheidsgraad of landsdeel. Wel geven meer jongens dan meisjes aan een delict te hebben gepleegd, evenals jongeren uit een eenoudergezin ten opzichte van andere gezinssamenstellingen. Meer twaalfminners met een Europese herkomst rapporteren cyberdelicten dan twaalfminners uit andere herkomstgroepen.

Minderjarigen (12 tot 18 jaar)

In 2023 rapporteerde 16,5% van de minderjarige jongeren één of meerdere delicten te hebben gepleegd in het afgelopen jaar. Gewelds- en online delicten werden het meest gerapporteerd (9%), waarbij het bij de laatste vooral cyberdelicten (7%) betrof. Drugsdelicten kwamen weinig voor; minder dan 1% van de minderjarigen rapporteerde een dergelijk delict (met name verkoop van softdrugs). Ernstige vormen van cyberdelicten, zoals het versturen van virussen, het uitvoeren van DDoS-aanvallen of hacken, werden ook door minder dan 1% van de minderjarigen gerapporteerd.

Binnen de groep minderjarigen zijn er verschillen naar diverse demografische achtergrondkenmerken. Jongeren van 16 en 17 jaar oud rapporteren in verhouding iets vaker delicten dan minderjarigen van 12 tot 16 jaar, met uitzondering van vermogensdelicten, vandalisme, wapenbezit en online delicten. Vermogensdelicten en bezit van een wapen werden weer iets vaker door 12- tot 16-jarigen gemeld. Meer jongens dan meisjes rapporteren een delict, met enkele uitzonderingen zoals bij winkeldiefstal en wapenbezit om te verdedigen.

Uitgesplitst naar herkomstland rapporteren minderjarigen van Nederlandse herkomst iets vaker dan jongeren met een andere herkomst een delict (geweld en vermogen). Ook rapporteren meer minderjarigen van Nederlandse herkomst een online delict, met name cyberdelicten. Er zijn geen verschillen naar herkomstland bij wapenbezit en drugsverkoop. Uitgesplitst naar sociaaleconomische status (SES) blijkt dat jongeren met een eigen inkomen iets vaker een delict rapporteren dan andere groepen, en jongeren uit de hoogste huishoudinkomens rapporteren relatief vaker een delict dan jongeren uit de laagste huishoudinkomensgroep. Verschillen zitten met name bij vermogensdelicten en cyberdelicten. Er zijn geen noemenswaardige verschillen in het voorkomen van delinquentie naar het type huishouden van het gezin.

Er zijn nauwelijks verschillen in zelfgerapporteerde delinquentie onder minderjarigen uitgesplitst naar stedelijkheidsgraad van de woongemeente. Dit geldt voor alle categorieën. Ook naar landsdeel zijn er nauwelijks verschillen. Zelfgerapporteerde delinquentie door minderjarigen komt overal in Nederland ongeveer even vaak voor. Tot slot rapporteren minstens twee keer zoveel minderjarigen die eerder met de politie in aanraking zijn geweest één of meerdere delicten in het afgelopen jaar dan jongeren die geen eerdere politiecontacten hebben gehad. Dit geldt ongeacht het type traditioneel delict. Geweld wordt 2 keer zo vaak, wapenbezit 2,5 keer, vermogensdelicten 3 keer en drugsverkoop 9 keer zo vaak gerapporteerd. Mogelijk is de kans op eerdere politiecontacten bij drugsverkoop het grootst. Er zijn geen verschillen tussen de groepen wat betreft het rapporteren van cyberdelicten. Een aanzienlijk deel van de jongeren die zelf delicten rapporteren (tussen de 13 en 17%), is in de drie jaren voorafgaand aan het onderzoek niet met de politie in aanraking geweest.

Jongvolwassenen (18 tot 23 jaar)

Ruim 17% van de jongvolwassenen rapporteerde betrokkenheid bij één of meerdere delicten in 2023. Het ging met name om vermogensdelicten (6,4%), gevolgd door cyberdelicten (5,1%) en geweld (4,7%). Betrokkenheid bij drugsverkoop komt het minst vaak voor (1,7%). Alle percentages onder deze leeftijdsgroep zijn echter hoger dan onder de jongere leeftijdsgroepen.

Uitgesplitst naar verschillende achtergrondkenmerken komen vergelijkbare verschillen voor als bij minderjarigen. Jonge mannen rapporteren vaker dan vrouwen betrokkenheid bij alle categorieën van delinquentie, met uitzondering van wapenbezit en cybercrime, waarop de seksen niet verschillen. Jongvolwassenen van Nederlandse of Europese herkomst rapporteren meer delicten dan degenen afkomstig uit niet-Europese landen. Dit gaat vooral op voor vermogensdelicten, geweld en cybercrime. Wat betreft vandalisme, wapenbezit, drugsverkoop of gedigitaliseerde delicten zijn er geen verschillen tussen jongeren met verschillende herkomst.

Wat betreft kenmerken als schoolgaand, type huishouden, huishoudinkomen, stedelijkheidsgraad en landsdeel zijn er nauwelijks verschillen te zien in de prevalenties van zelfgerapporteerde delicten over het afgelopen jaar. Evenals bij minderjarigen rapporteren beduidend meer jongvolwassenen die eerder met de politie in aanraking zijn geweest één of meerdere delicten dan jongvolwassenen die niet eerder in aanraking zijn geweest met de politie (minimaal twee keer zoveel). Dit verschil geldt vooral voor geweld en drugsverkoop en niet voor andere traditionele delicten (niet significant), cyberdelicten en gedigitaliseerde delicten, waarbij de groepen niet verschillen.

Leeftijdsv verschillen in delinquentie

Een vergelijking tussen de geënquêteerde leeftijdsgroepen laat enkele opvallende verschillen zien. De groep 12- tot 18-jarigen (minderjarigen) rapporteert de meeste traditionele delicten, maar ook de meeste online delicten, vergeleken met de 10- tot 12-jarige groep (twaalfminners) en de 18- tot 23-jarige groep (jongvolwassenen); bij traditioneel rapporteren de jongvolwassenen de minste aantallen delicten, terwijl bij online delicten de twaalfminners de minste aantallen delicten opgeven.

Bij verschillende typen delicten, rapporteren de minderjarigen het vaakst vandalismedelicten, de jongvolwassenen het vaakste drugsverkoop, gedigitaliseerde delicten.

Als er geen onderscheid wordt gemaakt tussen traditionele en online delicten, dan blijken de minderjarigen het grootste aantal delicten te rapporteren, dan de jongvolwassenen en dan de twaalfminners. Wapenbezit blijkt, ook al komt het niet veel voor, meer voor te komen met de leeftijd. Ditzelfde geldt voor drugsverkoop.

Delinquentiegroepen

In dit onderzoek is delinquentie onder jongeren ingedeeld op basis van frequentie en ernst voor 12- tot 23-jarigen. Hierbij worden de volgende drie groepen onderscheiden:

- niet-delinquent (79%);
- licht delinquent (19%);
- ernstig delinquent (1%).

De niet-delinquenten hebben nauwelijks delicten gepleegd, de licht delinquenten hebben weinig en lichte delicten gepleegd en de ernstig delinquenten hebben ofwel vaak lichte delicten gepleegd en/of ernstige delicten.

Naarmate de ernst van het delictgedrag toeneemt, neemt het aantal en de diversiteit van de soorten delicten toe, neemt het percentage mannen toe, neemt het percentage

eenouderhuishoudens toe en neemt het percentage jeugdigen van niet-Europese herkomst toe.

Verschillen op risico- en beschermende factoren tussen de groepen zijn klein, maar laten wel de verwachte richting zien. Naarmate de ernst van heet delictgedrag toeneemt, neemt het probleemgedrag toe, antisociale attituden nemen toe, openheid naar ouders neemt af, controle door ouders neemt af, delinquentie door vrienden neemt toe, schoolprestaties nemen af en tevredenheid met school neemt af. Verder wordt er vaker en meer alcohol gedronken, vaker drugs gebruikt en worden er vaker problemen thuis gerapporteerd en problemen met geld, alcohol, drugs en gamen/internetgebruik.

Samenhang risico- en beschermende factoren met delinquentiegroepen

Na correctie voor demografische kenmerken blijken verschillende risico- en beschermende factoren zeer sterk samen te hangen met het behoren tot de lichte en ernstige delinquentiegroep, afgezet tegen niet-delinquenten. Op basis van dit onderzoek kan er echter niets gezegd worden over of er sprake is van een oorzakelijke samenhang. Met een (+) geven we aan dat hoe meer men van een factor heeft, hoe groter de kans om te behoren tot de lichte en de ernstige groep, waarbij de sterkte van het verband sterker is bij de ernstige groep. Met een (-) geven we aan dat dit verband tegengesteld is (hoe meer, hoe minder de kans om te behoren tot de lichte of ernstige groep). De sterkste samenhang met de ernst van de delinquentiegroep is te vinden in het hebben van delinquente vrienden (+), antisociale attituden (+), zelfcontrole (-) en openheid naar ouders (-). Ook is een sterk effect gevonden van het aantal zelfgerapporteerde ervaren problemen (+). Dit wijst erop dat jongeren die veel of ernstige delicten rapporteren ook op andere leefgebieden veel problemen ervaren. De bevindingen op basis van een steekproef uit de algemene populatie van jongeren stemmen overeen met die in de literatuur.

Conclusie

In dit onderzoek is de delinquentie in 2023 gemeten in een online enquête, de Monitor Zelfgerapporteerde Jeugddelinquentie (MZJ). De drie onderscheiden leeftijdsgroepen, de twaalfminners, minderjarigen en jongvolwassenen verschillen in typen delicten die zij het meest plegen. Zo plegen jongvolwassenen minder geweldsdelicten, maar hebben wel het hoogste wapenbezit en doen het vaakst aan drugsverkoop. Twaalfminners plegen minder vermogensdelicten en minderjarigen plegen het meeste vandalisme en cyber- en gedigitaliseerde delicten. De piek voor het plegen van delicten ongeacht het type (online of offline) ligt in de minderjarige periode.

Het niveau van door jeugdigen zelfgerapporteerde delinquentie verschilt sterk van dat op basis van officiële politie- of justitiegegevens. Zo is het percentage jongeren dat online delicten rapporteert relatief hoog, terwijl dit soort delicten in de registraties bijna niet voorkomen. Ook andere typen delicten worden veel vaker gerapporteerd dan blijkt uit politieregistraties. Enerzijds kan dat komen doordat relatief lichte delicten wel gerapporteerd maar niet vervolgd worden. Anderzijds kan dat komen doordat veel niet door politie en justitie opgehelderd wordt of dat er geen aangifte van wordt gedaan. Toekomstige metingen moeten uitwijzen hoe de zelfgerapporteerde jeugddelinquentie zich ontwikkelt over de tijd.

De MZJ-enquête zou ook bij het meten van effectiviteit van interventies en sancties kunnen worden ingezet. De gegevens uit de MZJ-rapportage bieden een referentiegroep waartegen specifieke jeugddelinquentengroepen kunnen worden afgezet. Verder kan het beeld van de risico- en beschermende factoren onder (delinquente) jeugdgroepen worden gebruikt worden om input te bieden voor justitiebeleid en -interventies ten aanzien van jeugdcriminaliteit.

Belangrijkste resultaten prevalenties delinquentie

Uit de in 2023 afgenomen enquête onder Nederlandse jongeren van 10 tot 23 jaar (de monitor zelfgerapporteerde jeugddelinquentie) blijken de volgende resultaten.

Twaalfminners (10- tot 12-jarigen)

- Van de twaalfminners rapporteerde 12,7% in het afgelopen jaar een traditioneel delict.
- Gewelddelicten (8,8%) werden het meest gerapporteerd, gevolgd door vermogens- (3,7%) en cyberdelicten (3%). Meestal ging het om slaan zonder verwonding, diefstal op school, of inloggen op iemands account zonder toestemming. Wapenbezit was zeldzaam (0,7%).
- Er waren geen verschillen in prevalentie van zelfgerapporteerde delinquentie naar herkomstland, huishoudinkomen, stedelijkheidsgraad of landsdeel.
- Meer jongens dan meisjes rapporteerden een delict en meer kinderen uit een eenoudergezin dan kinderen uit andere gezinssamenstellingen.
- Twaalfminners van Europese herkomst rapporteerden vaker cyberdelicten dan die van Nederlandse of niet-Europese herkomst.

Minderjarigen (12- tot 18-jarigen)

- 16,7% van de minderjarigen gaf aan in het afgelopen jaar een traditioneel delict te hebben gepleegd.
- Gewelddelicten (9,4%) en online delicten (9,1%), vooral cyberdelicten (7%), werden het meest gerapporteerd. Drugsdelicten (0,6%) en ernstige cyberdelicten, zoals het versturen van een virus (0,2%) kwamen weinig voor. Wapenbezit kwam in 1,8% van de gevallen voor.
- Meer jongens dan meisjes rapporteerden delicten, behalve bij winkeldiefstal (gelijk) en wapenbezit om te verdedigen (meer bij meisjes).
- Minderjarigen van Nederlandse herkomst rapporteerden iets vaker een delict dan die van Europese of niet-Europese achtergrond.
- Zelfgerapporteerde delinquentie verschilde nauwelijks naar stedelijkheidsgraad of landsdeel.

Jongvolwassenen (18- tot 23-jarigen)

- 17% van de jongvolwassenen rapporteerde een delict in het afgelopen jaar.
- Vermogensdelicten waren het meest voorkomend, gevolgd door cyberdelicten en geweld. Drugsverkoop werd het minst vaak gerapporteerd (2,5%). De percentages waren hoger dan bij de jongere groepen. Wapenbezit kwam slechts bij 2,8% voor.
- Jongvolwassen mannen rapporteerden vaker delinquentie dan vrouwen, behalve bij wapenbezit en cybercrime, waarbij de prevalentie bij beide seksen gelijk is.
- Jongvolwassenen met een Nederlandse of Europese herkomst rapporteerden meer delicten dan die uit niet-Europese landen, vooral bij vermogensdelicten, geweld en cybercrime. Er waren geen verschillen in vandalisme, wapenbezit, drugsverkoop of gedigitaliseerde delicten.
- Er waren nauwelijks verschillen naar sociaaleconomische status, type huishouden, huishoudinkomen, stedelijkheidsgraad of landsdeel.

1 Inleiding

In de afgelopen twee decennia is de geregistreerde jeugdcriminaliteit in Nederland, net als in andere westerse landen, fors afgenomen. Ondanks die afname blijven jeugdigen relatief gezien (d.w.z. per 1.000 leeftijdgenoten) oververtegenwoordigd in de criminaliteitscijfers ten opzichte van volwassenen.

De mate van delinquentie binnen de groep jeugdigen verschilt over de tijd. Bovendien verschilt deze ook naars achtergrondkenmerken, woonplaats, delicttypen en gebruikte gegevensbron (Van der Laan et al., 2021). Onder sommige groepen jeugdigen neemt de criminaliteit sneller af dan onder andere (Kessels, 2023) en ontwikkelingen variëren ook tussen woonlocaties (Broere et al., 2021) en buurten (Tollenaar et al., 2022). Sommige lichte vormen van delinquentie onder minderjarigen zoals diefstal, vernielingen of vandalisme lijken in de meest recente jaren te zijn gestabiliseerd (Monitor jeugdcriminaliteit (MJC), 2021) of enigszins op en neer te gaan (CBS, 2024; MJC, 2021). Enkele ernstige geweldsdelicten waarbij jeugdigen zijn betrokken, zoals verdenkingen van het bezitten of dragen van steekwapens, drugsdelicten of veroordelingen voor zware mishandeling of poging tot doodslag laten in de jaren 2017-2023 een licht schommelend beeld zien (zie Van der Laan et al., 2024).

Ook zijn er verschillen in ontwikkelingen naar gelang de bron die wordt gebruikt. Jeugdcriminaliteit op basis van politie- en justitiecijfers is in de afgelopen decennia harder afgenomen dan jeugddelinquentie gemeten op basis van zelfrapportage door jongeren (Van der Laan et al., 2021). Om jeugdcriminaliteit adequaat aan te kunnen pakken is actueel inzicht relevant in de aard en omvang ervan op basis van meerdere van elkaar onafhankelijke bronnen. Politie- en justitiestatistieken bieden zicht op criminaliteit die bij politie bekend is geworden. Zelfrapportage van delinquentie geeft ook inzicht in delicten die niet door de politie zijn opgespoord. Voor de MJC 2022-2024 is eerder al gerapporteerd over de ontwikkelingen in het aandeel jeugdige verdachten tot en met 2022 (Kessels, 2023) en het aandeel jeugdigen dat is gesanctioneerd door het OM of de rechterlijke macht (Tollenaar & Van der Laan, 2023). Zie voor beide studies en geüpdatete cijfers de webpagina [Monitor Jeugdcriminaliteit](#). Dit deelonderzoek, dat onderdeel is van de MJC 2022-2024, richt zich op zelfgerapporteerd daderschap.

Voor een adequate aanpak van jeugdcriminaliteit is voor beleid en maatschappij periodiek inzicht in criminaliteit gepleegd door jeugdigen relevant (*Kamerstukken II*, 2020-2021, 28 741, nr. 81). Het betreft personen die onder het jeugdstrafrecht vallen, de 12 tot 18-jarigen en via toepassing van het adolescentenstrafrecht de 18 tot 23-jarigen. Vanuit een preventieve aanpak van jeugdcriminaliteit is daarnaast inzicht in delicten waarbij twaalfminners zijn betrokken van belang. Tot aan 2020 werd dat inzicht eens in de vijf jaar met de Monitor Zelfgerapporteerde jeugddelinquentie (MZJ 1.0) geboden. Die had betrekking op een representatieve onderzoeksgroep van 10- tot 23-jarigen uit de algemene populatie. Jongeren uit hoog-risicogroepen, zoals jongeren die reeds in aanraking waren geweest met de politie, waren ondervertegenwoordigd. Daarnaast betrof het onderzoek per keer een relatief kleine groep jongeren waardoor incidenten die weinig voorkwamen buiten beeld bleven. Vanuit beleid van het ministerie van Justitie en Veiligheid is er behoefte om vaker dan eens in de vijf jaar inzichten in zelfgerapporteerde jeugddelinquentie van jongeren uit een algemene populatie te krijgen, aangevuld met zelfgerapporteerde delinquentie onder hoog-

risicogroepen, zoals jongeren die al eens met de politie in aanraking zijn geweest. Ook was er behoefte aan een beeld van de minder zichtbare en weinig voorkomende (cyber en traditionele) delinquentie die in ander onderzoek vaak onder de radar blijft.

Om frequenter zelfgerapporteerde jeugddelinquentie te kunnen meten, onder jongeren in een algemene populatie inclusief degenen die behoren tot een hoog-*risicogroep*, en ook meer inzicht te krijgen in weinig zichtbare delicten, is overgestapt op een nieuwe manier van meten van zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit. Er is gekozen voor een webgebaseerde afname, de Computer Assisted Web Interview (CAWI)-afnamemodus in plaats van een (deels) face-to-face-afname. Hiermee is het mogelijk geworden een grotere onderzoeksgroep te benaderen alsook jongeren uit een hoog-*risicogroep*, namelijk jongeren die eerder met de politie in aanraking zijn geweest te oversampelen. Om een CAWI-afname mogelijk te maken is een aantal aanpassingen gedaan aan de vragenlijst van 2020 (Van der Laan & Beerthuizen, 2021). De vragenlijst is ingekort zodat deze geschikt is voor afname op telefoon, tablet of computer, en jongeren zijn via een brief benaderd voor deelname aan het onderzoek. De overstap heeft als gevolg dat er een *methodebreuk* optreedt. Dit betekent dat de huidige MZJ 2.0-cijfers niet vergelijkbaar zijn met die van eerdere metingen. Daarom worden in dit rapport alleen de cijfers van 2023 gepresenteerd.

Naast cijfers over zelfgerapporteerde delinquentie is het ook van belang om te kijken naar factoren die samenhangen met delinquentie. Bestudering van trends in de mate van en de prevalentie in het voorkomen van deze factoren leidt tot potentiële verklaringen voor trends in jeugddelinquentie en kunnen tevens leiden tot aanknopingspunten voor justitiebeleid en -interventies. Een bijkomend methodologisch voordeel is dat als de hierbij gevonden samenhangen corresponderen met wat we weten op basis van de literatuur dit ook een indicatie is voor de validiteit van de data. Vanuit een *what works*-benadering in de aanpak van jeugdcriminaliteit wordt onder meer gekeken naar risico- en beschermende factoren (Farrington, 2017, 2023; Slot et al., 2008). Risicofactoren vergroten de kans op delinquent gedrag, terwijl beschermende factoren delinquentie juist kunnen dempen of verlagen. Het gaat hierbij om kenmerken die zich in verschillende leefgebieden van jongeren kunnen voordoen, zoals individuele kenmerken, die van gezin, vriendengroep of buurt. Deze gedachte is niet nieuw en in de jaren 80 en 90 overgekomen uit de Angelsaksische wereld.

Er is in de afgelopen decennia ook in Nederland veel onderzoek gedaan naar risico- en beschermende factoren voor delinquent gedrag (zie voor overzichten Farrington et al., 2017, 2023; Loeber et al., 2008, 2012, 2015; Van der Laan & Blom, 2006; Van der Laan et al., 2012). Veelal gaat het daarbij om onderzoek onder jongeren die op een of andere manier in aanraking zijn gekomen met het 'officiële' systeem als jeugdzorg of jeugdbescherming, jongeren in aanraking met politie, Halt of justitie, of om jongeren op school. Onderzoek onder een representatieve groep jongeren in een algemene populatie, waarbij ook jongeren die met politie in aanraking zijn geweest in voldoende grote aantallen aanwezig zijn, is er nauwelijks. Inzichten over delinquentie onder een algemene populatie van jongeren en de daarbij aanwezige risico- en beschermende factoren is zinvol, omdat hiermee duidelijk wordt welke kenmerken jongeren die geen delicten plegen nu onderscheiden van jongeren die dat wel doen en daarvoor in sommige gevallen met politie of justitie te maken krijgen. Met name waar het de beschermende factoren betreft, is dit relevant voor preventie van delinquentie (Farrington, 2023), ook of juist voor politie- en justitiebeleid bij laag *risicogroepen*. Daarbij komt dat vanuit internationaal perspectief op een *child friendly justice* belang wordt gehecht aan welke mogelijkheden kinderen en adolescenten hebben en krijgen

om zich zo positief mogelijk te ontwikkelen en minder de nadruk wordt gelegd op de risicofactoren in hun leven (Kilkelley, 2008). In dit onderzoek wordt daarom ook ingegaan op risico- en beschermende factoren voor zelfgerapporteerde delinquentie in een onderzoeksgroep van 10- tot 23-jarigen in 2023. Daarmee biedt het een update en uitbreiding van de studie onder 10- tot 18-jarigen uit 2006 (Van der Laan & Blom, 2006).

1.1 Probleemstelling

In dit onderzoek wordt de zelfgerapporteerde delinquentie door jongeren in de leeftijd 10 tot 23 jaar die anno 2023 in Nederland wonen in beeld gebracht. Het gaat hierbij om gedrag dat wettelijk strafbaar is gesteld zoals vandalisme, winkeldiefstal of bedreigen, maar ook meer ernstig vormen als beroven of mishandelen. Ook wordt ingegaan op delinquentie in de online omgeving. Voorop gesteld is dat het hierbij gaat om zelfgerapporteerd ouderschap. Dit betreft overwegend lichte en veelvoorkomende delicten waarvan een aanzienlijk deel niet bekend is, of wordt, bij politie of waarbij mogelijk zelfs ook geen opsporing en vervolging volgt als dit wel in beeld komt bij politie. Het is ook de vraag of opsporing of vervolging in alle gevallen zinnig is of moet. In bepaalde mate hoort dergelijk gedrag ook bij het opgroeien in de adolescentieperiode¹ en is dergelijk risicogedrag in bepaalde mate ook onderdeel van een 'normale' ontwikkeling (zie bijv. Moffit, 1993; Willoughby et al., 2021). Daar waar politie- en justitiegegevens vooral gaan over de zwaardere feiten, of de strafbare gedragingen waar in een bepaalde periode meer de focus op ligt vanuit beleid, gaat het bij zelfrapportage veelal om lichtere vormen, in sommige gevallen zelfs om bagatel feiten.²

De centrale vragen van het onderzoek zijn:

- 1 Wat is de aard en omvang van de door jongeren (10 tot 23 jaar) zelfgerapporteerde delicten in 2022/23, welke verschillen zijn er naar type delict (zowel traditioneel als cyberdelicten, welke variatie doet zich voor naar verschillende kenmerken van groepen jongeren, jongeren met en zonder politiecontacten, en regio's)?
- 2 Welke kenmerken (demografische en risico- en beschermende factoren) hangen samen met zelfgerapporteerde delinquentie in 2022/23, in welke mate komen deze factoren voor in een steekproef van jongeren uit de algemene populatie en welke verschillen zijn er naar achtergrondkenmerken van jongeren in de mate waarin deze voorkomen?

1.1.1 Toelichting vraag 1: aard en omvang zelfgerapporteerde delinquentie

Het onderzoek betreft de prevalentie³ van zelfgerapporteerde jeugddelinquentie in de afgelopen twaalf maanden. We volgen hiermee de indeling uit het criminele carrière paradigma (Piquero et al., 2003). Bij prevalentie gaat het om het percentage jongeren dat zegt in de afgelopen twaalf maanden een of meerdere delicten te hebben gepleegd. De volgende typen/categorieën van delicten worden onderscheiden bij de

¹ Binnen de ontwikkelingspsychologie wordt 10 jaar als het begin van de adolescentie aangehouden (hier bedoeld). Juridisch begint de adolescentie bij 16 jaar.

² Relatief lichte vergrijpen die geen vervolging behoeven.

³ Omdat frequenties in de vragenlijst voorgecategoriseerd waren uitgevraagd, bleken kleine aantallen ervoor te zorgen dat er niet gedetailleerd over frequenties kan worden gerapporteerd na censurering van cellen die gebaseerd waren op minder dan tien observaties.

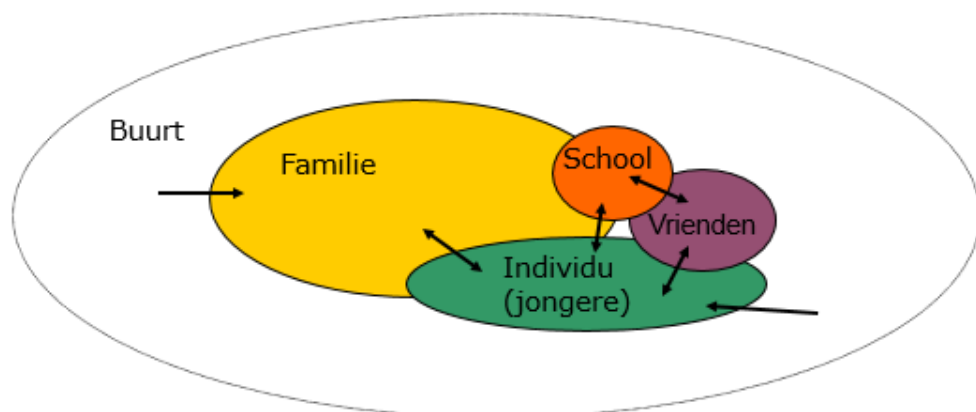
traditionele (offline gepleegde) delicten: vermogen, geweld, vernieling en openbare orde, vandalisme, drugs- en wapendelicten. Daarnaast worden vragen gesteld over cyber- en gedigitaliseerde delicten. Cyberdelicten zijn delicten die enkel gepleegd kunnen worden door gebruik te maken van ICT-middelen, zoals hacken, terwijl gedigitaliseerde delicten een traditionele tegenhanger hebben zonder ICT-middelen, bijvoorbeeld online bedreiging.

We onderzoeken verschillen in achtergrondkenmerken, zoals sekse, leeftijd, opleidingsniveau en herkomstland. Uit eerder onderzoek blijkt dat jongens vaker delicten (zeggen te) plegen dan meisjes (zie Beerthuizen et al., 2022; Slotboom et al., 2010; Zaan et al., 2009). Een bekend criminologisch verschijnsel is dat met het ouder worden in de adolescentie het aandeel jongeren dat betrokken is bij delicten toeneemt, midden/eind adolescentie een piek bereikt en dan afneemt (Farrington et al. 2008; Loeber & Farrington, 2012). Ook blijken uit eerder zelfrapportage onderzoek verschillen tussen opleidingsniveaus. We onderzoeken eveneens verschillen in zelfgerapporteerd ouderschap tussen verschillende herkomsten. Daar waar in eerdere jaren uit politiecijfers duidelijke verschillen bleken tussen herkomstlanden in de verdachtencijfers en trends (zie bijv. Kessels, 2023; Kessels, 2021; Jennissen & Blom, 2007), blijken die verschillen tussen herkomstlanden op basis van zelfrapportage veel minder sterk te zijn (Van der Laan & Beerthuizen, 2021). Tot slot worden ook regionale verschillen uitgelicht. Er wordt uitgesplitst naar stedelijkheidsgraad en landsdeel.

1.1.2 Toelichting vraag 2: risico- en beschermende factoren voor algemene delinquentie

In de literatuur worden veel risico- en beschermende factoren voor delinquentie gevonden in verschillende levensdomeinen. Zonder de intentie uitputtend te (kunnen) zijn of een systematisch overzicht te bieden beschrijven we hier verschillende van deze factoren. De levensdomeinen zijn die van het individu zelf, het gezin, de school, de vriendengroep of de bredere buurtcontext. Deze indeling is afgeleid van het biopsychosociale ecologische model van Bronfenbrenner (1979; zie figuur 1.1).

Figuur 1.1 Het ecologische model van Bronfenbrenner

Het is belangrijk vooraf enkele opmerkingen te maken. Er zijn wel enige verschillen tussen typen delicten in wat relevante risico- en beschermende factoren zijn. Hier beschrijven we de factoren voor delinquentie in het algemeen, zonder te onderscheiden naar type delict.

Verder is er een onderscheid tussen factoren die *samenhangen* met delinquentie en *verklarende* factoren (zie Farrington, 2023). De eerste groep, factoren die samenhangen met delinquentie, kan echter wel behoren tot een vergelijkbaar breder construct. Het gaat dan bijvoorbeeld om verschillende vormen van risicogedrag als spijbelen of alcohol- of drugsgebruik. Verklarende factoren betreffen een ander theoretisch concept dan delinquentie of risicogedrag zelf en zijn relevant omdat ze aanknopingspunten bieden voor preventie. Denk bijvoorbeeld aan factoren in het domein van het gezin, vriendengroep of school. Het zijn overigens *geen causale* factoren voor delinquentie, maar factoren die ermee samenhangen, groepen kunnen onderscheiden en een mogelijke verklaring bieden voor het gedrag.

Risico- en beschermende factoren voor delinquentie zijn soms afzonderlijke unieke factoren (bijv. een hoge intelligentie kan een unieke beschermende factor zijn; Ttofi et al., 2016), maar blijken soms ook elkaars tegenpolen (bijvoorbeeld lage en hoge mate van zelfcontrole; Stouthamer-Loeber et al., 1993, 2001).

Op individueel niveau zijn risicofactoren bijvoorbeeld een hoge mate van impulsiviteit, lage zelfcontrole, weinig empathie of aandachtsproblemen. Ook gebrekkig of beperkt normbesef of een laag niveau van moreel redeneren wordt gevonden als individuele risicofactor (Menard & Huizing, 1989; Stams et al., 2006). Beschermende factoren in het individuele domein zijn bijvoorbeeld een hoge mate van intelligentie, een hoge mate van zelfcontrole en sociaal vaardig gedrag (Lösel & Bender, 2017; Ttofi et al., 2016).

In het gezinsdomein gaat het bij risicofactoren bijvoorbeeld over een slechte opvoedingsstijl (harde opvoedingsstijl of het negeren van hun kinderen), weinig supervisie door ouders (bijv. weinig kennis over vrijetijdsgedrag van kinderen of van hun vrienden), of verwaarlozing of mishandeling door ouders. Ook sociaaleconomische kenmerken van het gezin en de woonsituatie zijn risicofactoren voor delinquentie, zoals een lage SES, grote gezinsgrootte of slechte leefomstandigheden (Farrington, 2023). Beschermende factoren binnen het gezin zijn bijvoorbeeld een veilige of goede binding met conventionele opvoeders⁴ (Lösel & Bender, 2017; Ogilvie et al., 2014 in Farrington, 2023) of een open communicatie met ouders over (vrijetijds)activiteiten (Stattin & Kerr, 2000).

In de literatuur wordt gedrag van vrienden ook genoemd als risicofactor voor delinquentie. Hierover is discussie. Enerzijds kunnen vrienden iemand aanzetten tot delinquent gedrag, maar anderen stellen dat omdat delinquentie in de adolescentie groepsgedrag is delinquente jongeren ook delinquente vrienden zullen hebben (zie Farrington, 2023; Warr, 2002). Op het niveau van de school worden slechte schoolprestaties en zwakke binding met docenten of school ook genoemd als risicofactor, terwijl goede schoolprestaties en binding met docenten juist een beschermende factor kunnen zijn (Lösel & Bender, 2017; Fontaine et al., 2016; Joliffe et al., 2016).

Tot slot is er de bredere context zoals de buurt. Wonen in een buurt waar veel criminaliteit plaatsvindt, is een risicofactor voor delinquentie. Een nieuwe extra context waarnaar in het onderzoek naar risico- en beschermende factoren slechts beperkt onderzoek is gedaan, betreft de digitale context. Van der Wagen en Weulen Kranenburg (2020) benoemen bijvoorbeeld de tijd doorgebracht op online fora als

⁴ Ouders die zich houden aan het dominante patroon van normen en waarden in een samenleving.

riskante context voor het plegen van online criminaliteit, alsook de beschikbaarheid van kant-en-klare *toolkits* voor online criminaliteit en anonimiteit van het internet.

Opeenstapeling van risico's en ontbreken van beschermende factoren bij ernstige delinquentie. In dit onderzoek richten we ons niet alleen op de aan of afwezigheid van risico- en beschermende factoren bij delinquentie in het algemeen. We onderzoeken ook de relatie met zelfgerapporteerd ernstig delinquent gedrag. Volgens het risicofactorenmodel van (Loeber et al., 2006), dat gebaseerd is op het biopsychosociale model (Bronfenbrenner, 1977, 1979; Bronfenbrenner & Ceci, 1994) neemt met een opeenstapeling van risicofactoren en het ontbreken van beschermende factoren over verschillende leefdomeneinen de kans op ernstig delinquent gedrag toe (Stouthamer-Loeber et al., 1993; Van der Laan & Blom, 2006).

Levensfasegebonden factoren. Uit de literatuur blijkt ook dat risico- en beschermende factoren voor delinquentie deels gebonden zijn aan de levensfase waarin iemand zit. Op jonge leeftijd in de kindertijd zijn het vooral factoren in het individuele, gezins- en schooldomein die het gedrag van een kind kunnen verklaren. In de adolescentieperiode wordt de impact van leeftijdgenoten juist belangrijker en nemen die van het gezin af. Ook factoren in de buurt of bredere digitale context worden dan relevanter. In de jongvolwassen levensfase blijken juist factoren vanuit werk of een relatie weer belangrijke factoren te zijn om iemands gedrag te kunnen verklaren (Sampson & Laub, 1992).

Inzicht in de mate waarin risico- en beschermende factoren voor algemene delinquentie voorkomen en de mate waarin daarin verschillen zijn tussen jongeren is relevant om zelfgerapporteerde delinquentie nader te kunnen duiden. Het kan ook aanknopingspunten bieden voor beleid om na te denken waar preventieve aanpakken behulpzaam kunnen zijn. In dit onderzoek worden de prevalentie van enkele indicatoren van risico- en beschermende factoren en de samenhang daarvan met verschillende vormen van delinquentie onderzocht.

1.2 Verkorte methode

In deze paragraaf gaan we kort in op de gehanteerde methode en beschrijven we kort de items die gebruikt zijn. Voor een uitgebreide behandeling van de methode, zie bijlage 2. Voor de beschrijving hoe de vragenlijst tot stand is gekomen als herontwerp van de monitor zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit uit 2020, zie bijlage 5.

1.2.1 Design, respons en weging

De monitor zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit bestaat uit een online afname van een enquête met gesloten vragen. Het steekproefkader is alle jongeren in de leeftijd van 12 tot 23 jaar. Het totaal uitgezette aantal vragenlijsten is 80.000, zodat bij een verwacht responspercentage van 25% er een steekproef van 20.000 jongeren zou zijn die de vragenlijst volledig ingevuld hebben. Jongeren met politiecontacten zitten in verhouding meer in de steekproef zodat gegevens hiervan betrouwbaarder kunnen worden geschat.

De overall respons bleek hoger dan verwacht met 27,2%, een steekproef van 21.771. Dit responspercentage varieert over verschillende populatiekenmerken. Een hogere respons is te vinden bij minderjarige jongeren, personen met een Nederlandse herkomst en personen uit een huishouden met een gehuwd paar met kinderen. Groepen met een lage respons zijn personen in het laagste inkomensdeciël, personen in zeer sterk stedelijke gemeenten en personen met een politiecontact. Van tevoren is rekening gehouden met lagere responspercentages door juist de groepen met een hoge verwachte respons een lagere insluitkans⁵ te geven en de verwachte lage-responsgroepen een hogere insluitkans. Desalniettemin blijkt er dan nog sprake te zijn van een lichte selectiviteit op achtergrondkenmerken ten opzichte van de populatie jongeren in Nederland. Deze verschillen zijn echter vergelijkbaar met ander soortgelijke enquêteonderzoek in Nederland (Creemers et al., 2024).

Om afwijkingen in de steekproefverdelingen op de hiervoor genoemde kenmerken ten opzichte van de populatie weer representatief te maken, is gebruikgemaakt van een wegingsmodel. Specifiek is een logistisch regressiemodel geschat dat diezelfde kenmerken als indicatoren gebruikt, inclusief het kenmerk of men verdachte was geweest in de periode 2020-2022. Uit dit model worden vervolgens correctiegewichten gegenereerd.

Alle gerapporteerde statistieken zijn teruggewogen met de correctiegewichten tenzij anders aangegeven. De berekende standaardfouten zijn aangepast naar standaardfouten die rekening houden met de variabiliteit van de correctiegewichten. Dit is vooral zichtbaar bij de oversampelde groep, de verdachten, waarbij de standaardfouten bij de in de populatie kleine groep relatief klein zijn. Voor het berekenen van de gecorrigeerde standaardfouten is het 'survey'-pakket versie 4.2 (Lumley, 2004) gebruikt in R-versie 4.2.3. (R Core group, 2023).

1.2.2 *Afhankelijke variabele: delinquentie*

De afhankelijke variabele in de hernieuwde monitor zelfgerapporteerde jeugddelinquentie is de delinquentie zoals die over de afgelopen twaalf maanden wordt gemeld. Deze is gemeten met 35 items als totale schaal. Deze items kunnen worden onderverdeeld in de volgende categorieën:

- geweld (7 items), bijvoorbeeld 'iemand bedreigd, bang maken' en 'iemand geslagen, verwond';
- vermogensdelicten (6 items), bijvoorbeeld 'iets gestolen uit winkel' of 'ingebroken';
- vandalisme (2 items). Dit zijn 'muren, trams, bussen beklad' en 'iets anders vernield';
- wapens (2 items); dit zijn 'wapenbezit voor zelfverdediging' en 'wapengebruik';
- drugsverkoop (3 items). Voorbeelden zijn 'softdrugs verkopen' en 'xtc, paddo's of amfetamine verkopen';
- cyber- en gedigitaliseerde delicten (samen: online delicten, 13 items). Voorbeelden hiervan zijn 'virus versturen' en 'identiteitsfraude voor aanschaf producten'. Dit zijn allemaal delicten die gepleegd worden met een ICT-middel.

Voor het complete overzicht van de uitgevraagde delicten, zie tabel 1.1.

---

⁵ De kans om uitgenodigd te worden voor het invullen van de enquête.

Tabel 1.1 Overzicht delictvragen MZJ 2023

Vraagtekst	Hoofdcategorie delict
Offline criminaliteit	
Heb je weleens iemand bedreigd om die persoon bang te maken?	Gewelddelicten
Heb je weleens iemand expres geslagen of geschopt zonder dat die persoon volgens jou gewond is geraakt?	Gewelddelicten
Heb je weleens iemand expres geslagen of geschopt waardoor die persoon gewond is geraakt? Bijv. een blauw oog, bloedneus of ernstigere verwondingen.	Gewelddelicten
Heb je weleens iemand op straat bedreigd om iets van die persoon te stelen?	Gewelddelicten
Heb je weleens geweld gebruikt om iets van iemand te stelen? Bijv. een handtasje, portemonnee of telefoon.	Gewelddelicten
Heb je weleens iemand expres met een wapen verwond? Bijv. met een stuk hout, schaar of mes.	Gewelddelicten
Heb je weleens seks gehad met iemand die dat niet wilde?*	Gewelddelicten
Heb je weleens iets uit een winkel meegenomen zonder te betalen? Bijv. een horloge, kledingstuk, make-up, parfum of drank.	Vermogensdelicten
Heb je weleens iets uit je school of van je werkplek gestolen?	Vermogensdelicten
Heb je weleens een fiets, scooter of brommer gestolen?	Vermogensdelicten
Heb je weleens iemands zakken gerold of iets uit een tas gestolen? Bijv. een portemonnee, sleutels of telefoon.	Vermogensdelicten
Heb je weleens iets gekocht waarvan je wist of dacht dat het gestolen was? Bijv. een horloge, kledingstuk, make-up, parfum of drank.	Vermogensdelicten
Heb je weleens ergens ingebroken omdat je iets wilde stelen? Bijv. in een auto, huis, school of bouwkeet.	Vermogensdelicten
Heb je weleens expres iets beschadigd dat niet van jou was? Bijv. een auto bekrassen, een ruit ingooien of een bushokje vernielen.	Vandalisme
Heb je weleens muren, trams, metro's, bussen of iets anders beklad? Bijv. met pennen, stiften of een spuitbus.	Vandalisme
Heb je weleens een wapen bij je om jezelf te beschermen of voor het geval je bij een gevecht betrokken raakt?	Wapens
Heb je weleens een wapen gebruikt om jezelf te verdedigen?	Wapens
Heb je weleens softdrugs verkocht, zoals wiet of hasj?*	Drugsverkoop
Heb je weleens partydrugs verkocht, zoals xtc, paddo's of lachgas?*	Drugsverkoop
Heb je weleens harddrugs verkocht, zoals cocaïne of heroïne?*	Drugsverkoop
Heb je weleens een pakketje voor vrienden, kennissen of onbekenden bezorgd in ruil voor geld?	Niet gecategoriseerd

Vraagtekst	Hoofdcategorie delict
Online criminaliteit	
Heb je weleens expres via internet of per e-mail een virus rondgestuurd naar andere computers?	Cyberdelicten
Heb je weleens ingelogd op een computer, telefoon, tablet of account van iemand anders zonder dat die dit wist?	Cyberdelicten
Heb je weleens geprobeerd een website of een e-mailbox plat te leggen door grote hoeveelheden informatie daarnaar toe te sturen? Dit wordt ook wel een DDoS-aanval genoemd.	Cyberdelicten
Heb je weleens ingelogd op een computer, telefoon, tablet of account van iemand anders en hier gegevens in veranderd of gewist zonder dat die dit wist?	Cyberdelicten
Heb je weleens in een online game expres items, skins of virtueel geld van iemand gestolen, terwijl dit niet mag in het spel?	Cyberdelicten
Heb je weleens iets online verkocht, waarbij je het geld van de koper hebt gekregen, maar het artikel niet hebt opgestuurd?	Gedigitaliseerd
Heb je weleens iets online gekocht dat je wel ontvangen hebt, maar niet betaald?	Gedigitaliseerd
Heb je weleens via internet of je telefoon seksueel getinte foto's of filmpjes gedeeld van iemand anders die jonger dan 18 jaar was?	Gedigitaliseerd
Heb je je online weleens voorgedaan als iemand anders zonder dat die persoon dit wist, om op de kosten van die persoon iets te verkopen of iets voor jezelf te kopen?	Gedigitaliseerd
Heb je weleens iemand je bankrekening of pincode laten gebruiken in ruil voor geld?	Gedigitaliseerd
Heb je weleens de inloggegevens van iemand proberen te krijgen door een mailtje te sturen dat eruitziet alsof het van een betrouwbare partij is (bijv. van een bank of social media website)?	Gedigitaliseerd
Heb je weleens iemand via sms, e-mail of social media een bericht gestuurd om die persoon te bedreigen?	Gedigitaliseerd
Heb je weleens met te veel alcohol op een auto bestuurd? >>Met te veel alcohol bedoelen we twee glazen of meer een uur voordat je ging rijden.<< **	Volwassen
Heb je weleens expres verkeerde informatie gegeven aan de belastingdienst, een uitkeringsinstantie of een verzekeringsmaatschappij? **	Volwassen

* Alleen gevraagd aan 13- tot 23-jarigen.

** Alleen gevraagd aan 18- tot 23-jarigen.

De vragenlijst is gebaseerd op de MZJ 1.0 (Van der Laan & Blom, 2006). Deze is verder geactualiseerd en aangepast voor online afname (Tollenaar et al., 2024, zie voor de werkwijze en een overzicht van de genomen stappen bijlage 5).

1.2.3 *Onafhankelijke variabelen*

De onafhankelijke variabelen in de vragenlijst kunnen worden ingedeeld in drie categorieën. De eerste is de sociaaldemografische variabelen, de tweede betreft het voorkomen als verdachte in de politieregistratie en de derde betreft de risico- en beschermende factoren.

Sociaaldemografische variabelen

De in dit rapport gehanteerde sociaaldemografische variabelen zijn:

- Sociaaleconomische status (SES) van het huishouden van de jongere. Deze variabele houdt bijvoorbeeld in of iemand studeert en/of werkt, en is afkomstig van het CBS. Zij is ingedeeld in vijf categorieën.
- Type huishouden, afgeleid uit gegevens van het CBS. De indeling van zeven categorieën betreft bijvoorbeeld of de jongere in een eenouderhuishouden of bij een paar met kinderen woont.
- Stedelijkheid woongemeente, is een variabele afkomstig van CBS-indeling voor adressendichtheid. Zij bestaat uit vijf categorieën lopend van niet stedelijk tot zeer sterk stedelijk.
- Herkomstland van de jongere. We hanteren twee indelingen. De eerste omvat drie categorieën, namelijk Nederland, Europa en 'buiten Europa'. In de tweede indeling (zeven categorieën) worden ook de klassieke niet-Westerse herkomstgroepen onderscheiden, te weten Marokkaans, Turks, Surinaams en het Nederlands Caribisch gebied. Het gaat hier om tweede generatie herkomstlanden. Hierbij is het geboorteland van de ouders bepalend voor de groep waartoe men behoort. Het geboorteland van de moeder is leidend.
- Huishoudinkomen. Deze variabele heeft vijf categorieën die de kwintielen van het gestandaardiseerde huishoudinkomen omvatten. De groep in het laagste kwintiel zit betreft de 20% met het laagste inkomen. Het gestandaardiseerd inkomen is het besteedbare inkomen van een huishouden gecorrigeerd voor verschillen in grootte en samenstelling van het huishouden (CBS).

Voorkomen als verdachte

Daarnaast is een variabele geconstrueerd die aangeeft of de jongere in de verdachtenregistratie van de politie voorkwam in de drie kalenderjaren voor het afnamejaar. Deze wordt vooral gebruikt om verschillen in zelfgerapporteerde delinquentie tussen groepen weer te geven. Deze is alleen gemaakt voor de 14- tot 23-jarigen, omdat je voor 12- en 13-jarigen niet drie jaar terug kunt kijken.

Slachtofferschap

Voor een zestal delicten is gevraagd of men slachtoffer is geweest in het afgelopen jaar en/of langer geleden. Dit zijn:

- diefstal;
- bedreiging;
- bedreiging met een wapen;
- geweld;
- online bedreiging;
- online fraude.

Risico- en beschermende factoren/verklarende variabelen

Om meer inzicht te krijgen in de factoren die samenhangen met delinquentie van jongeren anno 2023 en daarmee ook hopelijk aanknopingspunten voor aanpakken te kunnen bieden, zijn variabelen uit meerdere levensgebieden gemeten. Bij deze zogenoemde factoren gaan we uit van het ecologische model, waarbij factoren in verschillende domeinen (leefgebieden) worden onderscheiden. Dit zijn de gebieden individu, gezin, vrienden en school. Er is per domein gebruikgemaakt van verschillende schalen die in eerder onderzoek gerelateerd bleken te zijn aan zelfgerapporteerde delinquentie. De gebruikte schalen en de daarbij behorende domeinen staan in tabel 1.2 weergegeven.

Tabel 1.2 Schalen risico- en beschermende factoren

Schaal	Aantal vragen	Domein
SDQ* probleemschaal	9	Individueel
SDQ* pro sociaal-gedragschaal	3	Individueel
Problemen algemeen	5	individueel
Antisociale attitudes	6	Individueel
Zelfcontrole (12-17 jaar)	5	Individueel
Zelfcontrole (18-22 jaar)	6	Individueel
Openheid naar ouders	5	Gezin
Informereren door ouders	2	Gezin
Controle door ouders	1	Gezin
Monitoring door ouders	5	Gezin
Criminaliteit door vrienden	5	Vrienden
Relatie met school	3	School/werk
Relatie met werk	3	School/werk

* Strength and Difficulties Questionnaire.

Vanwege de overgang naar online afname van de MZJ 2.0 is het aantal oorspronkelijke items fors ingekort. De items die uiteindelijk zijn meegenomen in deze nieuwe vragenlijsten zijn geselecteerd in een iteratief proces (zie bijlage 5). Kort samengevat komt dit neer op drie stappen. In de eerste stap zijn de items geselecteerd die de sterkste samenhang lieten zien met delinquentie in de metingen MZJ 2005, 2010, 2015 en 2020. Als tweede stap is de selectie voorgelegd een groep van experts om te zien of items verwijderd dan wel toegevoegd moesten worden. In de derde stap zijn er aan de hand van een praktijktest met 19 jongeren nog items toegevoegd en verwijderd. Hoewel door het verwijderen van items de oorspronkelijke schalen niet meer intact zijn, zijn in deze vragenlijst die items meegenomen die zowel op basis van empirie als op basis van expert-oordelen (sterk) samenhangen met delinquent gedrag, hetzij als risico, hetzij als bescherming.

1.2.4 Analyse

De uitgevraagde variabelen zijn in principe altijd gevuld, omdat alle vragen *forced choice*⁶ zijn en alleen vragenlijsten die tot aan het eind zijn ingevuld als respons tellen.

⁶ Dit betekent dat alleen door een geldig antwoord te geven, men naar de volgende vraag door kan.

Met descriptieve analyses worden voor de verschillende delictitems en categorieën de prevalenties voor het totaal en verschillende subgroepen berekend. Naast de delicten zelf worden ook voor verdiepende vragen geanalyseerd, zoals het type wapen bij wapendelicten, het aantal mededaders bij samenplegen, het soort drugsverkoop (d.i. online, offline of beide). Dat kan dan alleen voor de groepen 12- tot 18-jarigen en 18- tot 23-jarigen omdat drugsdelicten niet zijn uitgevraagd bij 10- tot 12-jarigen en omdat de prevalenties van delicten al lager zijn onder deze groep, waardoor er niet meer verder uitgesplitst kan worden vanwege identificeerbaarheidsoverwegingen.

In studies waarbij een steekproef uit de totale bevolking wordt getrokken, kan slechts een beperkt aantal mensen worden ondervraagd, niet de gehele populatie. Hierdoor ontstaat een zekere mate van instabiliteit in de resultaten. Dit betekent dat als *alle* jongeren tussen 10 en 17 jaar zouden worden geïnterviewd, het percentage dat aangeeft een delict te hebben gepleegd, iets hoger of lager zou kunnen uitvallen dan wat in dit rapport wordt gepresenteerd. Om hiermee rekening te houden, wordt een zogenoemd 95%-betrouwbaarheidsinterval gebruikt. Dit betekent dat met 95% zekerheid kan worden gezegd dat de ware waarde van de statistiek in de populatie binnen dit interval zou liggen. Het betrouwbaarheidsinterval dat hier is berekend, is een gewogen schatting standaardmaat die uitgaat van een normale verdeling, rekening houdend met dat het een op kenmerken gestratificeerde steekproef is.

Aangezien het tonen van het 95%-betrouwbaarheidsinterval in alle tabellen verwarrend zou zijn, wordt dit interval alleen weergegeven voor zelfgerapporteerde delicten van de totale groep over de afgelopen twaalf maanden.

Om de samenhang van delinquentie met risico- en beschermende factoren te onderzoeken zijn multinomiale logistische regressieanalyses uitgevoerd, waarbij de delinquentiegroepen de afhankelijke variabele zijn. Om de interpretatie te vergemakkelijken, zijn ook gemiddelde marginale effecten berekend voor alle onafhankelijke variabelen in het model. Een marginaal effect is het effect van een variabele op de kans op de uitkomst, terwijl de overige variabelen constant worden gehouden. Voor een individu is dit bijvoorbeeld de voorspelde kans van individu *i* als hij man is, min de voorspelde kans wanneer hij vrouw is, terwijl zijn overige individuele kenmerken op hun werkelijke waarden blijven.

Het gemiddeld marginaal effect is het gemiddelde van alle individuele marginale effecten in de dataset. In plaats van het marginale effect op slechts één punt in de data te berekenen, nemen we het gemiddelde van de marginale effecten over alle observaties. Dit geeft een algemeen beeld van hoe een onafhankelijke variabele *gemiddeld genomen* de kans op de uitkomst beïnvloedt.

1.3 Delinquentiegroepen

Dit onderzoek richt zich onder andere op het beschrijven van factoren die samenhangen met delinquent gedrag tijdens de adolescentie. Dit kan worden onderzocht door verschillen te analyseren tussen delinquenten en niet-delinquenten (zie bijvoorbeeld Felson, 1998; Osgood, 1996). Omdat uit de literatuur blijkt dat risicofactoren binnen delinquente groepen variëren op basis van factoren zoals startleeftijd (Moffitt, 1993), het traject van criminele carrières (Loeber, Farrington et al., 1998), frequentie (Junger-Tas et al., 2003b), ernst, of een combinatie van deze

aspecten (Moffitt, 1993; Moffitt et al., 1996; Nijboer, 1997), willen we ook verschillen onderzoeken tussen verschillende groepen van jongeren die delicten plegen.

Om groepen delinquente jongeren te categoriseren, kunnen verschillende aspecten van delicten worden gebruikt, zoals startleeftijd, type delict, frequentie van delicten, en de ernst van delicten.

Ons onderzoek naar een geschikte delinquentieschaal is geïnspireerd door het werk van Nijboer (1997; zie ook Van der Laan & Blom, 2006), waarin gesteld wordt dat een bruikbare methode om een delinquentieschaal te construeren, is door delinquenten te onderscheiden op basis van de zowel de ernst als de frequentie van gepleegde delicten.

In dit onderzoek is de delinquentieschaal als volgt ontwikkeld (gedetailleerde beschrijving in bijlage 2): Eerst zijn jongeren die in het afgelopen jaar een delict hebben gepleegd, onderscheiden van degenen die dat niet hebben gedaan. Deze laatste groep wordt als niet-delinquenten beschouwd, inclusief degenen die ooit wel eens een delict hebben gepleegd, maar niet in het afgelopen jaar. Vervolgens zijn de jongeren die wel een delict hebben gepleegd, onderverdeeld op basis van de ernst ervan, resulterend in de categorieën 'lichte' en 'ernstige' delinquenten. 'Lichte' delinquenten zijn jongeren die een beperkt aantal lichte⁷ delicten hebben gepleegd, zonder ernstige delicten. 'Ernstige' delinquenten zijn jongeren die frequenter lichte delicten of juist ernstige delicten hebben gepleegd.

Dit heeft geleid tot de volgende drie groepen: de niet-delinquente groep, de 'licht' delinquente groep, en de 'ernstig' delinquente groep. De achtergrondkenmerken van deze groepen zullen nader worden bekeken.

1.4 AVG-toets, ethische toetsing, vrijwillige deelname en informed consent

1.4.1 AVG-toets

In dit onderzoek is gebruikgemaakt van de algemene AVG-toets die het CBS hanteert bij enquête-onderzoek onder de populatie. Het enquête onderzoek valt volgens CBS onder hun standaardwerkzaamheden met een standaard AVG toets (verwijzend naar CBS, 2021a). Hierbij wordt gewerkt conform de wet op het CBS. Voor de onderzoekers betekende dit dat de gegevens gepseudonimiseerd in de remote access omgeving van CBS beschikbaar zijn voor analyse. Zij beschikken niet over gegevens die tot identificeerbare personen te herleiden zijn. Om onthullingsrisico's te voorkomen is de output door CBS gecontroleerd waarbij celvullingen gebaseerd op minder dan tien waarnemingen niet werden vrijgegeven.

1.4.2 Ethische toetsing

Er is geen algemene ethische toetsing geweest. Wel is een toetsing geweest op het verzoek gegevens te mogen uitsplitsen naar herkomstland. Dit bleek binnen de doelbinding van het onderzoek te vallen. Hierbij is het afwegingskader migratie- en integratiestatistiek gehanteerd (CBS, 2021b). Deze is gebaseerd op Bovens et al. (2016). Een belangrijke reden om het gebruik van herkomstland toe te staan is de duidelijke discrepantie die er uit diverse eerdere onderzoeken bestaat tussen politiegegevens en zelfrapportagegegevens als er wordt uitgesplitst naar dit kenmerk.

⁷ Voor het onderscheid tussen lichte en ernstige delicten, zie bijlage 2, tabel B2.5.

Op basis van politieregistraties blijken sommige herkomstlanden oververtegenwoordigd, terwijl dit afwezig is of veel minder blijkt op basis van zelfrapportage. Dat kan wijzen op selectiviteit van politiedata of onderrapportage door migrantengroepen, maar dat kan alleen duidelijk worden als ook in andere onafhankelijke bronnen hiernaar ook onderzoek kan worden gedaan. Daarmee is de uitsplitsing naar herkomstland in de MJC (politie-/justitiegegevens) en MZJ maatschappelijk relevant en past het binnen de doelbinding van het onderzoek.

1.4.3 *Vrijwillige deelname*

De deelname van de jongeren aan het onderzoek is op vrijwillige basis. Bij jongeren beneden de 16 werden de verzorgers aangeschreven met de vraag of hun kind mocht en wilde meedoen aan het onderzoek. Personen van 16 jaar of ouder werden zelf aangeschreven voor deelname.

1.4.4 *Informed consent*

Het CBS vraagt geen informed consent bij het benaderen van de berichtgevers/respondenten (personen en bedrijven). Dit is vanwege de wettelijke taak die het CBS heeft (CBS-wet) en vanwege de gevolgen die een informed consent zou hebben op de statistiekproductie van het CBS. Uitgangspunt is dat de overheid voor de uitvoering van de wettelijk opgelegde taken niet mag werken met de grondslag 'informed consent'. De overheid werkt daarvoor met grondslag 'wettelijke verplichting'. Wij informeren de berichtgevers wel, dat valt onder de verplichting dat we transparant zijn. We vragen dus geen toestemming zoals bij informed consent. De gevolgen van het gebruiken van informed consent op de statistiekproductie van het CBS zou een onevenredige belasting voor het CBS betekenen, dit vanwege de rechten die berichtgevers hebben bij informed consent. Een inzichtelijk voorbeeld daarvan is het recht op vergetelheid. Indien een berichtgever hiervan gebruik zou maken, zou dit voor het CBS een onevenredige belasting op het statistiekproces betekenen, aangezien dan uit de al gemaakte statistieken individuele responsen verwijderd zouden moeten kunnen worden op verzoek van berichtgevers.

1.5 **Leeswijzer**

In deze studie wordt gebruikgemaakt van gegevens verzameld in het kader van de MZJ 2023 van het WODC. In bijlage 2 wordt de gebruikte methode verder toegelicht. In hoofdstuk 2 worden de prevalentie van zelfgerapporteerde delicten beschreven. Tevens zullen verschillen tussen subgroepen worden beschreven waarbij onder meer wordt ingegaan op sekse, herkomstlanden en leeftijd. In hoofdstuk 3 wordt nagegaan welke verschillen er zijn tussen subgroepen van (niet-) delinquente jongeren in de mate waarin risico- en beschermende factoren voor delinquentie voorkomen. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de relatie tussen leeftijd en delinquentie. Tot slot volgt in hoofdstuk 5 een samenvatting van de bevindingen en een discussie.

2 Zelfgerapporteerde delinquentie

In dit hoofdstuk beschrijven we de door jongeren zelf gerapporteerde delicten. Specifiek gaan we in op het percentage jongeren dat een of meerdere delicten rapporteert over de twaalf maanden voorafgaand aan de enquête (de 12-maandsprevalentie). Zelfgerapporteerde delinquentie heeft betrekking op de periode tweede kwartaal 2022 tot en met tweede kwartaal 2023. We beschrijven de prevalentie afzonderlijk voor de 10- en 11-jarigen (twaalfminners), de 12- tot 18-jarigen (minderjarigen) en de 18- tot 23-jarigen (jongvolwassenen). Daarmee volgen we de leeftijdsgrenzen die gelden voor het strafrecht. Per leeftijdsgroep gaan we in op de prevalentie van verschillende hoofdtypen delicten en vervolgens splitsen we die verder uit voor verschillende demografische groepen.

2.1 De 12-maandsprevalentie van delinquentie

In deze paragraaf beschrijven we de prevalentie van de hoofdcategorieën delicten die 10- en 11-jarigen kunnen rapporteren. Daar waar mogelijk, wordt ingegaan op specifiekere delicten. Voor een overzicht van de prevalentie van specifieke delicten, zie de tabellen in bijlage 4. Voor deze leeftijdsgroep zijn geen cijfers over drugsverkoop en seksuele⁸ delicten beschikbaar omdat deze bij 10- tot en met 12-jarigen niet zijn uitgevraagd, omdat dat als ongepast dan wel schokkend wordt ervaren.

2.1.1 Twaalfminners (10- tot 12-jarigen)

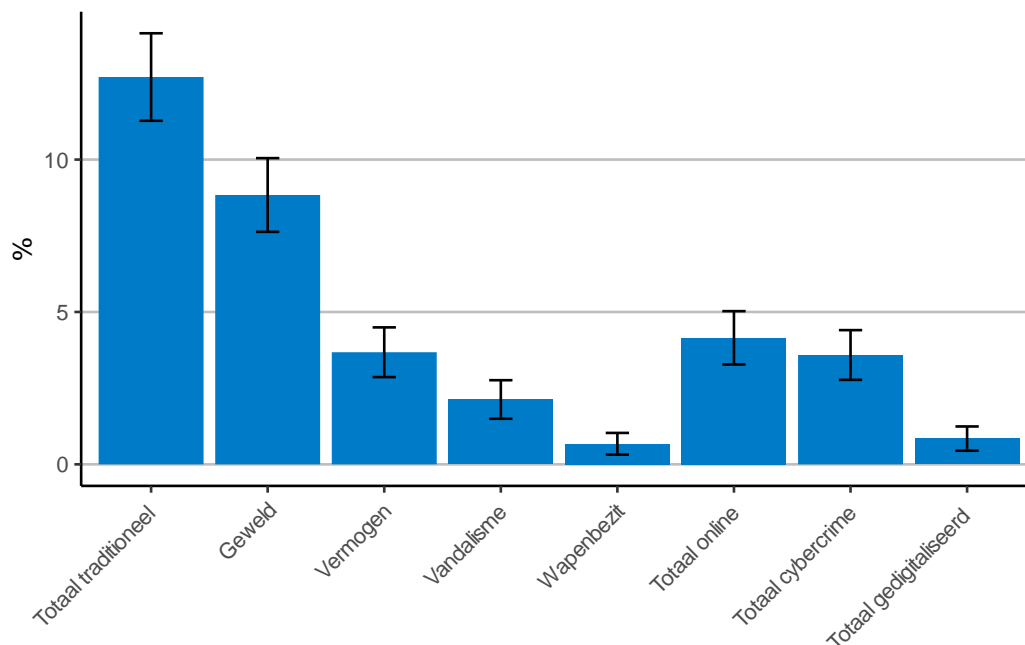
Van de 10- tot 12-jarige jongeren heeft 12,7% aangegeven in het afgelopen jaar enig traditioneel delict gepleegd te hebben, zoals te zien is in figuur 2.1. Wat betreft online delicten blijkt dat 4,2% aangeeft een online delict gepleegd te hebben. Het gaat daarbij vooral over een cyberdelict, namelijk inloggen op iemands account zonder toestemming (3,0%).

Wanneer we kijken naar de categorieën van traditionele delicten, blijkt dat de twaalfminners het meest geweldsdelicten rapporteren (8,8%), gevolgd door vermogensdelicten (3,7%) en vandalisme (2,1%) en ze rapporteren het minste wapenbezit (0,7%). Van de geweldsdelicten betreft dit meestal dat een persoon geslagen en niet gewond is (7,7%). Bij vermogensdelicten is 'iets stelen van werk of school' het meest gerapporteerde item (3,0%).

---

⁸ Seksuele delicten zijn onderdeel van de categorie geweldsdelicten. Directe vergelijking met de andere leeftijdsgroepen op de prevalentie van deze categorie zijn dan ook niet mogelijk. Het is echter een dermate zeldzaam delict dat de weglating hiervan niet veel invloed heeft op het totaalcijfer.

Figuur 2.1 Traditionele, cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 10- tot 12-jarigen (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

Bron: MZJ 2023; voor de onderliggende cijfers, zie tabel 2.1 in de Excelbijlage

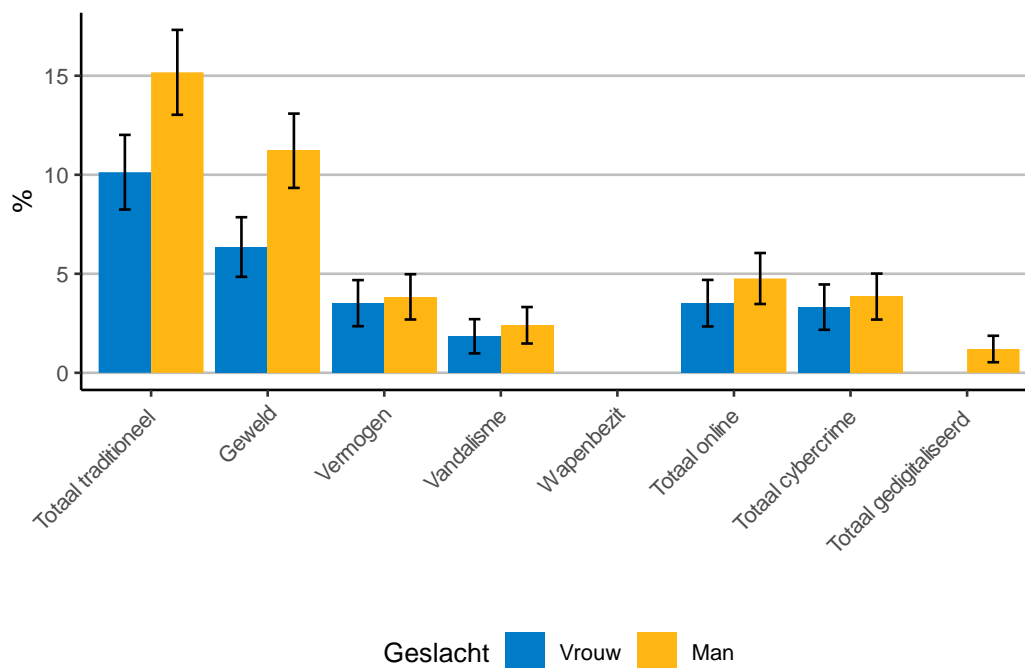
Sekse

Wanneer we afzonderlijk kijken naar de delicten gerapporteerd door jongens en meisjes onder de twaalfminners, blijkt dat het algehele beeld wat betreft meest en minst voorkomende delicten hetzelfde blijft als bij de totale groep (figuur 2.2). Wel rapporteren jongens vaker delicten dan meisjes. Van de 10- tot 12-jarige meisjes geeft 10,1% aan in het afgelopen jaar een traditioneel delict gepleegd te hebben, terwijl dit percentage voor de jongens 15,2% is. In vergelijking met meisjes rapporteren jongens beduidend vaker iemand te hebben geslagen zonder verwonding.

Wat verder opvalt, is dat het percentage vermogensdelicten bijna gelijk is bij de jongens en de meisjes (3,8 tegen 3,5%). Onder 10- tot 12-jarigen van beide seksen blijkt dit bijna uitsluitend te gaan om het stelen van iets van school.

De percentages lopen minder sterk uiteen bij de online delicten. Hierbij geeft 3,5% van de meisjes aan een online delict gepleegd te hebben versus 4,8% van de jongens.

Figuur 2.2 Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 10- tot 12-jarigen naar sekse (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

Noot: Missende staafjes betreffen % delicten die zijn gebaseerd op minder dan tien observaties.
Bron: MZJ 2023; voor de onderliggende cijfers, zie tabel 2.2 in de Excelbijlage

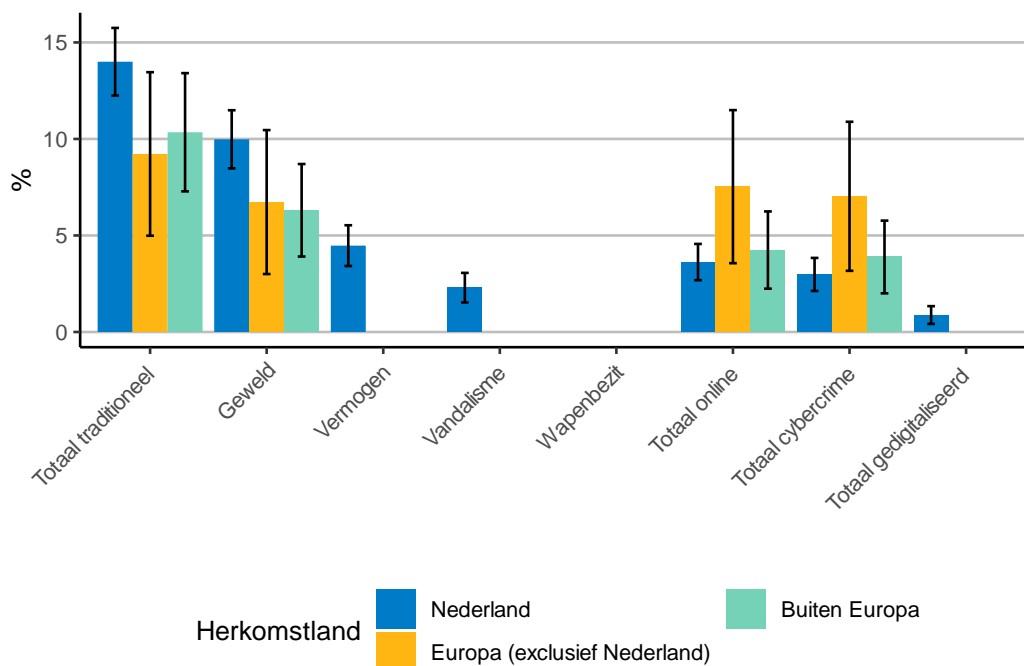
Herkomstland

Van de 10- tot 12-jarige kinderen blijkt dat de kinderen met een Nederlandse herkomst⁹ het hoogste percentage aangeven een traditioneel delict gepleegd te hebben (14%), zoals te zien is in figuur 2.3. Dit is ongeveer vier procentpunt hoger dan kinderen met een overig Europese of niet-Europese herkomst. Voor online delicten echter, blijkt dat de groep 10- tot 12-jarige overig-Europese kinderen het hoogste percentage een delict rapporteert (7,5%), gevolgd door niet-Europese kinderen (4,2%) en Nederlandse kinderen (3,9%). Het meest voorkomende delict is hierbij 'inloggen op computer/account zonder toestemming' (oftewel, hacken).

Bij geweldsdelicten geldt hetzelfde beeld als bij de traditionele delicten. De jongeren van Nederlandse herkomst rapporteren het hoogste voorkomende percentage van 10%, versus rond de 6% geweld bij Europese en niet-Europese kinderen. Voor de categorieën vermogen en vandalisme kunnen geen vergelijkingen gemaakt worden vanwege te kleine aantallen

⁹ Herkomstland is gebaseerd op het geboorteland van de ouders. Kinderen van wie een van de ouders in het buitenland geboren is, is van niet-Nederlandse herkomst. Wanneer beide ouders in het buitenland geboren zijn is het geboorteland van de moeder leidend.

Figuur 2.3 Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 10- tot 12-jarige jongeren naar herkomstland (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

Noot: Missende staafjes betreffen % delicten die zijn gebaseerd op minder dan tien observaties.
Bron: MZJ 2023; Voor de onderliggende cijfers, zie tabel 2.5 in de Excelbijlage

Type huishouden en huishoudinkomen

Er is maar een significant verschil in zelfgerapporteerde delinquentie voor twaalfminners naar type huishouden. Kinderen uit een eenoudergezin rapporteren minder vaak geweldsdelicten (5,2%) dan kinderen uit een gezin van een ouderpaar (9,5%). Voor de figuur, zie bijlage 3 figuur B3.1.

Er zijn helemaal geen noemenswaardige verschillen in de mate waarin zelfgerapporteerde delicten worden gerapporteerd tussen 10- tot 12-jarige kinderen die uit de verschillende inkomensgroepen komen. Deze inkomensgroepen zijn gedefinieerd als kwintielen van het gestandaardiseerde huishoudinkomen. Voor de figuur, zie bijlage 3 figuur B3.2.

Stedelijkheidsgraad en landsdeel

De verdeling van zelfgerapporteerde delinquentie van 10- tot 12-jarige kinderen onderscheid nauwelijks naar stedelijkheid. Er is te zien dat kinderen uit zeer sterk stedelijke gebieden het minste traditionele, gewelds- en vermogensdelicten rapporteren. Echter, de grote betrouwbaarheidsmarges wijzen er op dat deze verschillen waarschijnlijk het resultaat kunnen zijn van steekproeffluctuatie. Voor de figuur, zie figuur B3.3 in bijlage 3.

Ook de verdeling van zelfgerapporteerde delinquentie naar landsdeel van 10- tot 12-jarige kinderen van 10- tot 12-jarige kinderen laat nauwelijks onderscheid zien. Ook hier laten de betrouwbaarheidsmarges het niet toe de verschillen te interpreteren. Voor de figuur, zie bijlage 3 figuur B3.4.

2.1.2 Samenvattend twaalfminners

- In 2023 rapporteert 12,7% van de twaalfminners in de afgelopen twaalf maanden een of meerdere lichte delicten te hebben gepleegd.
- Delicten in de categorie geweld worden het meest gerapporteerd, gevolgd door cyberdelicten en vermogensdelicten. Onder de twaalfminners gaat het hoofdzakelijk over een ander te hebben geslagen zonder verwonding, gevolgd door diefstal van school of inloggen op iemands account zonder toestemming. Wapenbezit komt weinig voor.
- Onder deze leeftijdsgroep het gaat het waarschijnlijk om heel lichte delicten waarbij de kans heel groot is dat deze gerapporteerde delicten niet tot vervolging zullen leiden, hoewel we dat niet met zekerheid kunnen zeggen omdat de ernst ervan niet blijkt uit zelfrapportage.
- Als we uitsplitsen naar verschillende sociaaldemografische achtergrondkenmerken, valt op dat er geen verschillen zijn in de prevalentie van zelfgerapporteerde delinquentie naar herkomstland (voor traditionele delicten), huishoudinkomen, stedelijkheidsgraad of landsdeel.
- Wel geven meer jongens dan meisjes een delict te hebben gepleegd, alsook jongeren uit een eenoudergezin ten opzichte van andere gezinssamenstellingen

Box 2.1 Slachtofferschap delinquentie bij 10- tot 12-jarige kinderen

Voor een beperkt aantal delicten is ook gevraagd of kinderen zelf het slachtoffer zijn geweest in de afgelopen zes maanden. In totaal blijkt van de 10- tot 12-jarigen bijna 20% slachtoffer te zijn geweest van één van deze feiten. In tabel A staan de percentages weergegeven naar totalen offline/online en naar type.

Tabel A Slachtofferschap delicten onder 10- tot 12-jarigen (%)

	n=2.582	
Slachtofferschap (afgelopen jaar)	%	95% B.I.
Diefstal	6,0	(5,1-6,9)
Bedreiging	10,1	(8,9-11,2)
Bedreiging met wapen	2,0	(1,5-2,6)
Geweld	7,1	(6,1-8,1)
Traditioneel totaal	18,0	(16,5-19,4)
Online bedreiging	2,5	(1,9-3,1)
Online fraude	1,4	(0,9-1,8)
Online totaal	3,8	(3,0-4,5)

Bron: MZJ 2023

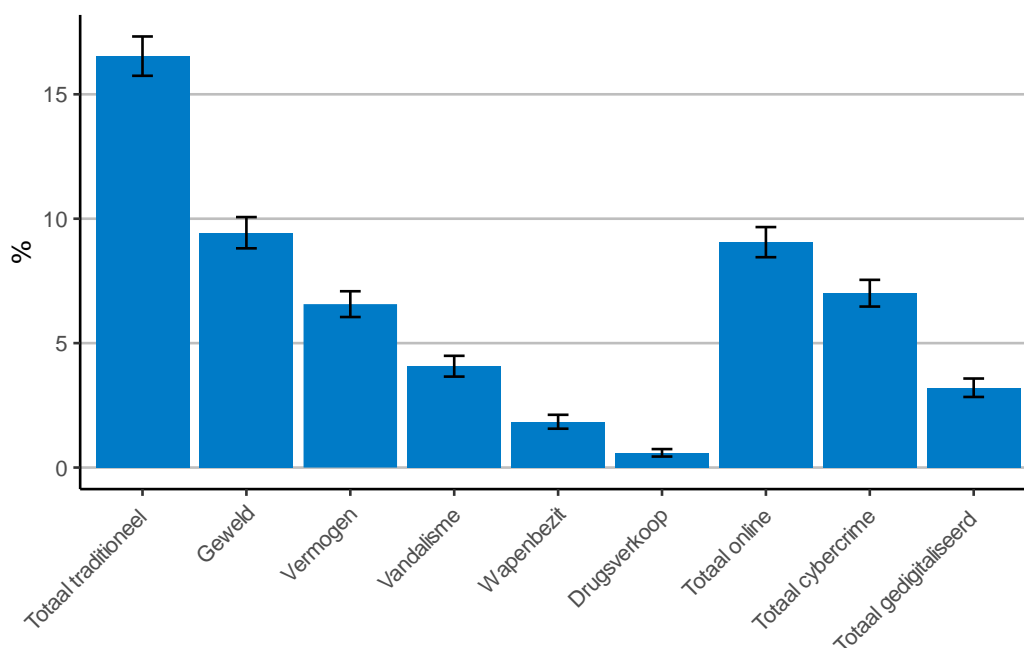
Uit de tabel blijkt dat 18% aangeeft in de afgelopen twaalf maanden slachtoffer te zijn geweest van een offline delict en 4% van een online delict. De losse delicten laten zien dat 6% van de jongeren aangeeft in de afgelopen twaalf maanden het slachtoffer van diefstal en 10% van bedreiging te zijn geweest. 7% rapporteert slachtofferschap van geweld. Wat betreft online slachtofferschap rapporteert ruim 6% slachtofferschap van online bedreiging en 4,7% slachtofferschap van online fraude. Het percentage slachtofferschap blijkt dus voor alle delicten hoger te zijn dan het percentage daderschap.

2.1.3 Minderjarigen (12- tot 18-jarigen)

Traditionele offline delicten worden door minderjarigen vaker gerapporteerd dan online delicten. Van de 12- tot 18-jarige jongeren gaf 16,5% aan in het afgelopen jaar enig traditioneel delict gepleegd te hebben, zoals te zien is in figuur 2.4. Ruim 9% gaf aan een online delict gepleegd te hebben. Daarbij gaat het vooral om een cyberdelict (7%), maar 3,2% geeft aan een gedigitaliseerd delict gepleegd te hebben. Een blik op de verschillende traditionele delicten laat zien dat de minderjarigen het meest geweldsdelicten rapporteren (9%), gevolgd door vermogen (6,6%) en vandalisme (4,1%) en het minste drugsverkoop (0,6%).

Binnen de categorie geweldsdelicten wordt slaan van een ander zonder verwonding het meest gerapporteerd (7,4%), gevolgd door bedreigen om iets te stelen (2,6%). Bij vermogensdelicten gaat het vooral om diefstal van school (4,8%) of uit een winkel (1,2%). Wapenbezit werd door 1,8% van de jongeren gerapporteerd.

Figuur 2.4 Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 12- tot 18-jarigen (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

Bron: MZJ 2023; voor de onderliggende cijfers, zie tabel 2.8 in de Excelbijlage

Druggerelateerde delicten worden door maar een beperkte groep 12-18-jarigen gerapporteerd, maar komen wel voor. Minder dan 1% van de minderjarigen rapporteert verkoop van drugs in de afgelopen twaalf maanden waarbij het met name over softdrugs gaat.

Van de online delicten worden het vaakst gerapporteerd 'inloggen op een account of computer zonder toestemming' (6,0%), 'diefstal virtuele goederen in-game' (1,2%) en 'online verspreiden van seksueel beeldmateriaal van een minderjarige' (1,1%). Ernstige vormen van cyberdelicten als virussen versturen, DDoS-aanval uitvoeren of

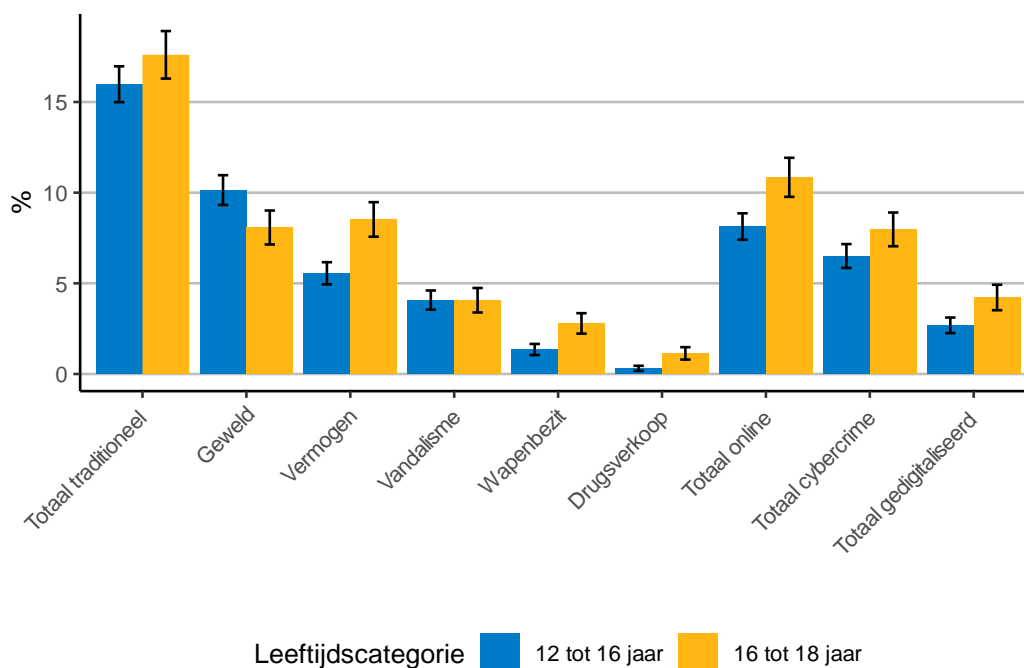

hacken waarbij gegevens worden verwijderd/veranderd worden door minder dan 1% van de jongeren gerapporteerd.

Leeftijdscategorie

Wanneer de 12- tot 18-jarigen worden uitgesplitst naar 12 tot 16 jaar en 16 tot 18 jaar, dan blijkt dat 16- tot 18-jarigen het vaakst traditionele delicten rapporteren, namelijk 17,6% tegen 16% van de 12- tot 16-jarigen (figuur 2.5). Dit verschil is ook te zien bij online delicten (9,3 versus 6,7%). Deze verschillen zijn ook terug te zien bij specifieke delicten, zoals vermogensdelicten (8,5 versus 5,0%). Ook wapenbezit (voor zelfverdediging) en drugsverkoop (softdrugs) worden het vaakst gerapporteerd onder 16- tot 18-jarigen. De enige categorie delicten waar 12- tot 16-jarigen juist vaker rapporteren is geweld, namelijk 10,1% tegenover 8,1% bij 16- tot 18-jarigen. Het gaat dan vooral om een ander slaan zonder verwonding.

Figuur 2.5 Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 12- tot 18-jarigen naar leeftijdscategorie (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

Bron: MZJ 2023; voor de onderliggende cijfers, zie tabel 2.8 in de Excelbijlage

Bij beide leeftijdsgroepen wordt binnen de categorie geweldsdelicten 'iemand anders slaan zonder dat die persoon gewond is geraakt' het vaakst gerapporteerd gevolgd door 'iemand bedreigen om te stelen' en 'iemand slaan met verwonding'. Andere vormen van geweld worden door minder dan 1% van de jongeren gerapporteerd of helemaal niet.

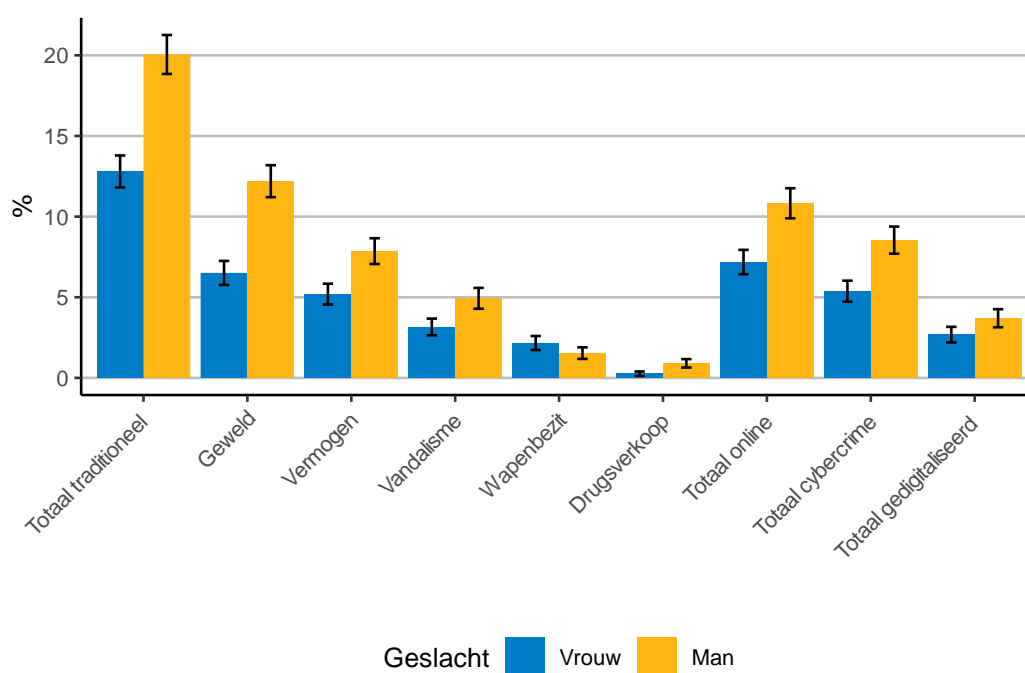
In de categorie vermogensdelicten wordt door beide leeftijdsgroepen diefstal van school of werk het vaakst gerapporteerd (4,1 versus 6,0%), gevolgd door iets stelen uit een winkel (1,0 versus 1,4%). Binnen de categorie online delicten zijn de meest gerapporteerde delicten in beide leeftijdsgroepen 'inloggen op account zonder toestemming' (5,4 versus 7,1%), gevolgd door 'diefstal van virtuele goederen' (1,1

versus 1,3%), 'verspreiding seksueel beeldmateriaal (1,0 versus 1,3%) en 'kopen via internet zonder te betalen' (0,5 versus 1,4%).

Sekse

Jongens melden vaker delicten dan meisjes (figuur 2.6). Van de meisjes geeft 12,8% aan dat ze in het afgelopen jaar een traditioneel delict hebben gepleegd, terwijl dit percentage voor jongens 20,1% bedraagt.

Figuur 2.6 Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 12- tot 18-jarigen naar sekse (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

Bron: MZJ 2023; voor de onderliggende cijfers, zie tabel 2.9 in de Excelbijlage

Het verschil tussen de seksen is het grootst bij geweldsdelicten. Bijna twee keer zoveel jongens rapporteert een geweldsdelict, met name slaan zonder verwonding en iemand bedreigen om te stelen. Ook het percentage minderjarigen dat aangeeft een vermogensdelict gepleegd te hebben verschilt tussen jongens (7,9%) en meisjes (5,2%). Dit blijkt voornamelijk te gaan om diefstal van school- of werk, gevolgd door winkeldiefstal. Daar waar diefstal van school of werk door jongens vaker wordt gerapporteerd dan door meisjes, verschillen de seksen niet wat betreft winkeldiefstal. Verder worden delicten die betrekking hebben op vandalisme en drugsverkoop vaker door jongens dan door meisjes gerapporteerd. Een opvallend verschil is dat het percentage meisjes dat aangeeft een wapen bij zich te hebben voor zelfverdediging hoger ligt dan onder jongens, hoewel het verschil niet significant is.

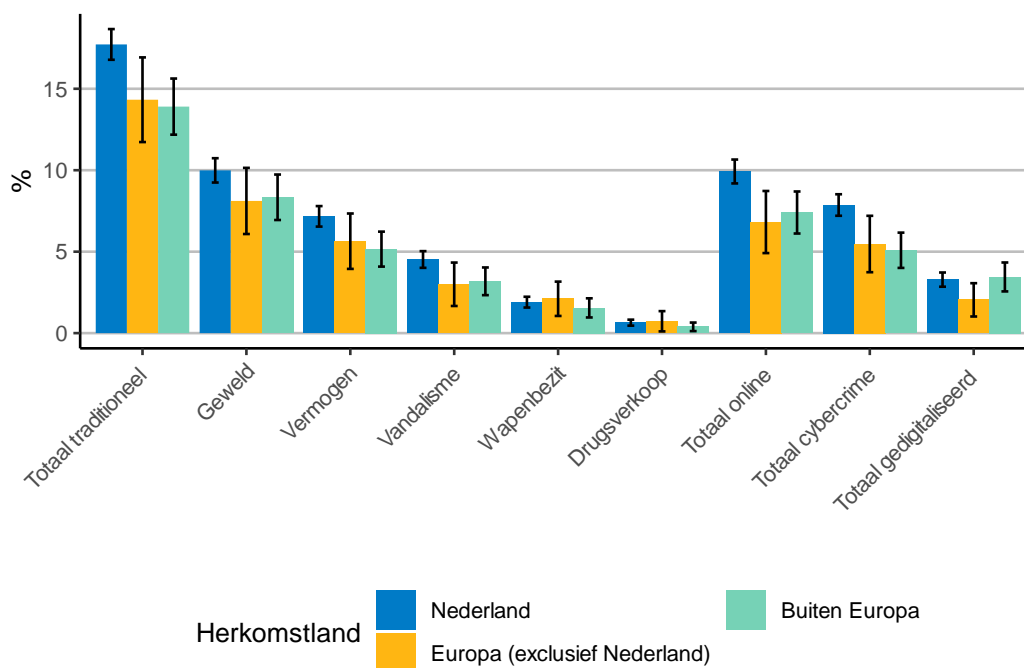
Het verschil tussen de seksen wordt ook gevonden bij de percentages voor online delicten. Hierbij meldt 7,2% van de meisjes dat ze een online delict hebben gepleegd, terwijl dit percentage voor jongens 10,8% is. Veelvoorkomende online delicten die vaker door jongens dan door meisjes worden gerapporteerd zijn inloggen zonder

toestemming, iets via internet kopen zonder te betalen en het verspreiden van seksueel beeldmateriaal van een leeftijdgenoot.

Herkomstland

Figuur 2.7 laat de verdeling van prevalenties van delicten naar herkomstland zien. Uit de figuur blijkt dat jongeren van Nederlandse herkomst iets meer traditionele delicten rapporteren (17,7%) dan jongeren met een niet-Nederlandse herkomst (rond de 14%). Ditzelfde geldt voor online delicten; van de jongeren van Nederlandse afkomst rapporteert bijna 10% een online delict gepleegd te hebben tegenover ongeveer 7% bij jongeren met een niet-Nederlandse herkomst.

Figuur 2.7 Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 12- tot 18-jarige jongeren naar herkomstland (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

Bron: MZJ 2023; voor de onderliggende cijfers, zie tabel 2.13 in de Excelbijlage

Een blik op de specifiekere soorten delicten laat zien dat hetzelfde beeld geldt voor geweldsdelicten en vermogensdelicten, waarbij Nederlandse jongeren 2% meer een delict rapporteren dan jongeren van een niet-Nederlandse herkomst. Er zijn binnen de categorie geweld geen specifieke delicten aan te wijzen die significant vaker voorkomen binnen de ene of andere groep. Bij vermogensdelicten wordt met name diefstal van school/werk vaker door jongeren van Nederlandse herkomst gerapporteerd dan door de andere groepen. Verder is er bij wapenbezit en drugsverkoop nauwelijks verschil tussen de groepen.

Jongeren van Nederlandse herkomst rapporteren vaker dan andere groepen een cyberdelict, met name inloggen op een account zonder toestemming. De groepen verschillen niet wezenlijk van elkaar in de mate waarin ze gedigitaliseerde delicten rapporteren.

Sociaaleconomische status

Jongeren die zelf een inkomen hebben rapporteren iets vaker een traditioneel of een online delict dan jongeren zonder inkomen. Dit verschil is echter alleen significant bij de categorie totaal traditionele delicten (voor de figuur, zie figuur B3.5 in bijlage 3). De overige categorieën 'ontvanger uitkering', 'werkend' en 'geen (bekend) inkomen' komen niet of nauwelijks voor en daarover zijn dan ook geen cijfers beschikbaar.

Type huishouden en huishoudinkomen

De prevalenties van zelfgerapporteerde delinquentie blijken zich nauwelijks te onderscheiden naar type huishouden (zie figuur B3.6 in bijlage 3). Het enige verschil dat te zien is, is dat kinderen uit een eenouderhuishouden significant vaker traditionele delicten rapporteren dan kinderen uit een gezin van een paar met kinderen. De overige categorieën huishoudens komen nauwelijks voor onder 12- tot 18-jarigen.

Minderjarigen die wonen in een huishouden met het hoogste huishoudinkomen rapporteren vaker een of meerdere delicten dan minderjarigen behorend tot de laagste categorie inkomens (zie figuur B3.7 in bijlage 3). Dit betreft zowel geweld, vermogen, vandalisme en cyberdelicten. Er zijn nauwelijks verschillen met jongeren uit andere inkomenscategorieën en ook niet op andere delictgroepen.

Stedelijkheidsgraad en landsdeel

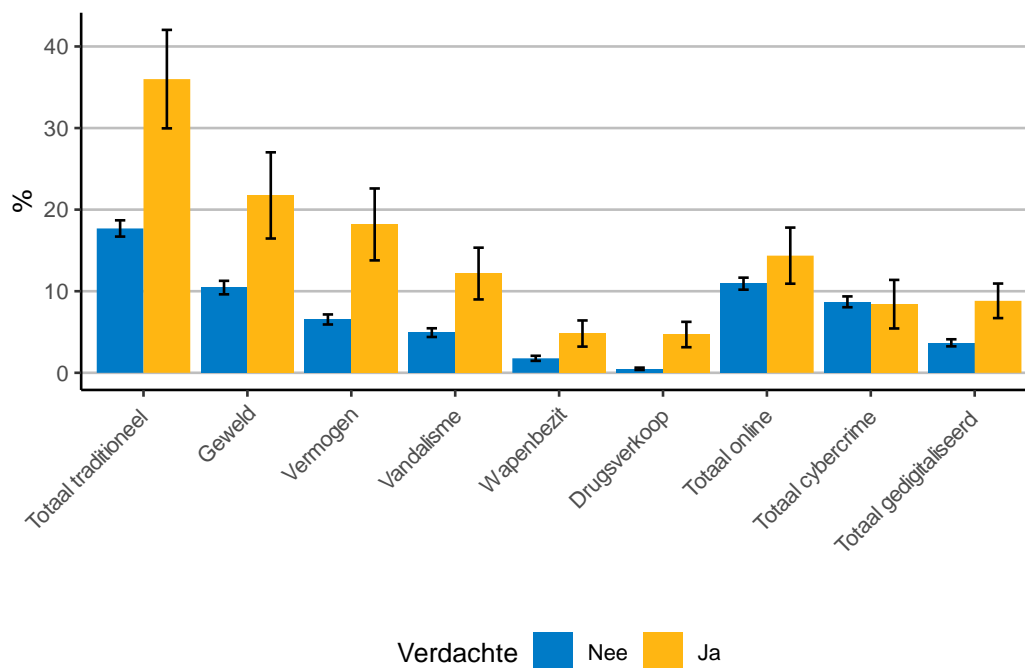
Er zijn nauwelijks verschillen in de prevalentie van zelfgerapporteerde delicten tussen jongeren, als we uitsplitsen naar verschillende typen stedelijkheidsgraad van de woongemeenten van jongeren (zie figuur B3.8 in bijlage 3). Dit geldt voor alle categorieën van stedelijkheidsgraad.

Ook uitgesplitst naar landsdeel zijn er weinig verschillen (zie figuur B3.9 in bijlage 3). Wel is de prevalentie van zelfgerapporteerd ouderschap onder jongeren in het westen van Nederland hoger dan in het zuiden, maar zijn er met de andere gebieden geen verschillen. Met name delicten in de categorie geweld en vermogen worden iets vaker door jongeren die in het westen wonen gerapporteerd dan jongeren die in het zuiden van Nederland wonen.

Voorkomen in de politieregistratie als verdachte

Voor jongeren in de leeftijd van 14 jaar en ouder is ook bekend of ze in de voorgaande drie jaren met de politie in aanraking zijn geweest wegens een delict (op basis van politieregistraties). Figuur 2.8 toont de percentages waarbij 14- tot 16-jarige minderjarigen delicten rapporteerden in het afgelopen jaar uitgesplitst naar of ze al politiecontacten hadden in de drie jaar daarvoor. Uit de figuur blijkt dat jongeren twee keer zo vaak traditionele delicten rapporteren als ze eerder al verdachte zijn geweest dan wanneer ze dat niet waren (36% versus 18%).

Figuur 2.8 Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 14- tot 16-jarige jongeren naar politiecontacten ja/nee (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

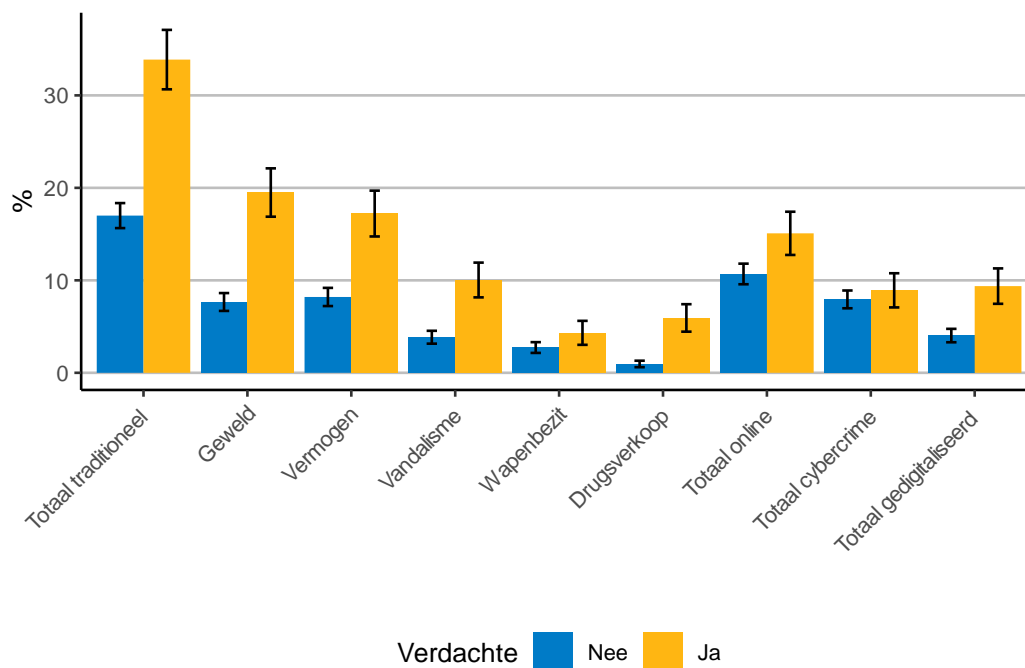

Bron: MZJ 2023; voor de onderliggende cijfers, zie tabel 2.15 in de Excelbijlage

Verder zijn de jongeren met politiecontacten op alle delictsoorten oververtegenwoordigd. Onder deze groep met politiecontacten wordt geweld 2 keer zo vaak gerapporteerd, wapenbezit ruim 2,5 keer, vermogen 3 en drugsverkoop zelfs 9 keer zo vaak. Binnen de verschillende categorieën delicten zijn de verschillen tussen jongeren zonder en met politiecontacten vooral duidelijk bij de meer ernstige delicten. De laatste groep rapporteert bij geweld vaker betrokkenheid in afgelopen jaar bij slaan met verwonding, bedreiging om te stelen of geweld gebruiken om te stelen. Binnen de categorie vermogensdelicten betreft het veel vaker iets stelen uit een winkel, een fiets of scooter stelen of kopen via heling. Ook rapporteren jongeren met politiecontacten dat ze vaker een wapen bij zich dragen om zich te kunnen verdedigen en rapporteren ze vaker verkoop van softdrugs.

Het verschil tussen jongeren met en zonder politiecontacten bij online delicten is veel kleiner dan dat bij traditionele delicten, met name waar het cyberdelicten betreft. Betrokkenheid bij cyberdelicten wordt in beide groepen even vaak gerapporteerd (rond de 8-9%).

Figuur 2.9 Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 16- tot 18-jarige jongeren naar politiecontacten ja/nee (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

Bron: MZJ 2023; voor de onderliggende cijfers, zie tabel 2.15 in de Excelbijlage

In figuur 2.9 is dezelfde statistiek weergegeven maar dan voor de 16- tot 18-jarigen. Hieruit blijkt dat ook de 16- tot 18-jarige jongeren met politiecontacten tweemaal zo vaak rapporteren een online delict te hebben gepleegd in het afgelopen jaar (34% versus 17%). Ook zijn de 16- tot 18-jarige jongeren met politiecontacten op alle delictsoorten oververtegenwoordigd in de percentages zelfgerapporteerde delicten. Geweld wordt door jongeren met politiecontacten 2,5 keer zo vaak gerapporteerd, vermogen ruim 2 keer, wapenbezit ruim 1,6 keer en drugsverkoop 6 keer zo vaak. Net als bij de 14- tot 16-jarigen is dit verschil een stuk kleiner bij de percentages waarbij online delicten worden gerapporteerd (15,1% versus 10,7%). Ook bij deze leeftijdsgroep zit het verschil in online delicten, vooral in het verschil in gedigitaliseerde delicten.

2.1.4 Samenvattend minderjarigen

- In 2023 rapporteert 16,5% van de minderjarige jongeren een of meerdere delicten over het afgelopen jaar.
- Gewelddelicten worden het meest gerapporteerd (9%), gevolgd door online delicten (9%) waarbij het vooral cyberdelicten (7%) betreft. Drugsdelicten komen weinig voor, minder dan 1% van de minderjarigen rapporteert een dergelijk delict (met name verkoop softdrugs). Ernstige vormen van cyberdelicten zoals virussen versturen, DDoS-aanval uitvoeren of hacken wordt ook door minder dan 1% van de minderjarigen gerapporteerd.
- Binnen de groep minderjarigen zijn er verschillen naar diverse demografische achtergrondkenmerken. Jongeren van 16 en 17 rapporteren overwegend iets vaker delicten te hebben gepleegd in de afgelopen twaalf maanden dan minderjarigen van

12 tot 16 jaar, met uitzondering van vermogen, vandalisme, wapenbezit en online delicten. Vermogensdelicten en bezit van een wapen worden iets vaker door de jongste leeftijdsgroep gemeld.

- Meer jongens dan meisjes rapporteren een delict. Daarop zijn ook enkele uitzonderingen: zo verschillen de seksen niet van elkaar bij winkeldiefstal en bezit van een wapen om te verdedigen.
- Naar herkomstland uitgesplitst rapporteren Nederlandse minderjarigen iets vaker dan minderjarigen van een andere herkomst een delict (geweld en vermogen). Ook rapporteren meer minderjarigen met een Nederlandse herkomst een online delict, met name cyberdelicten. Er zijn naar herkomstland geen verschillen bij wapenbezit en drugsverkoop.
- Uitgesplitst naar sociaaleconomische status blijken jongeren met een eigen inkomen iets vaker een delict te rapporteren dan andere groepen (verschillen tussen delicttypen zijn niet te maken) en rapporteren jongeren uit de hoogste huishoudinkomens relatief vaker een delict dan jongeren uit de laatste huishoudinkomensgroep. Verschillen zitten met name bij vermogensdelicten en cyberdelicten. Er zijn er geen verschillen naar type huishouden van het gezin.
- Er zijn geen of nauwelijks verschillen in zelfgerapporteerde delinquentie onder minderjarigen uitgesplitst naar stedelijkheidsgraad van de woongemeente. Dit geldt voor alle categorieën. Ook naar landsdeel zijn er nauwelijks verschillen. Ofwel zelfgerapporteerde delinquentie door minderjarigen komt naar schatting overal in Nederland ongeveer even vaak voor.
- Tot slot rapporteren minstens 2 keer zoveel minderjarigen die eerder met de politie in aanraking zijn geweest een of meerdere delicten over het afgelopen jaar dan jongeren die geen eerdere politiecontacten hebben. Dit ongeacht het type traditionele delict. Geweld wordt 2 keer zo vaak, wapenbezit 2,5 keer, vermogensdelicten 3 en drugsverkoop 9 keer zo vaak gerapporteerd. Kennelijk is de kans op politiecontacten bij drugsverkoop het grootst. Er zijn geen verschillen tussen de groepen wat betreft rapporteren van cyberdelicten. Een aanzienlijk deel van de jongeren die zelf delicten rapporteert, is in de drie jaren voorafgaand aan het onderzoek niet met de politie in aanraking geweest.

Box 2.2 Mededaderschap bij zelfgerapporteerde delinquentie van 12- tot 18-jarige jongeren

Bij een zeventiental delicten is, wanneer er sprake was van zelfgerapporteerde delinquentie in het afgelopen jaar, ook gevraagd of en hoeveel mededaders er waren. Bij bijna 50% van de personen die minimaal één van deze gerapporteerde delicten had gerapporteerd waren er mededaders (niet in tabel). Het procentuele aandeel van aantal mededaders per delict is weergegeven in tabel B.

Tabel B Aantal mededaders bij prevalentie veelvoorkomende delicten bij 12- tot 18-jarigen (%)

	Alleen	Samen met een of twee anderen	Samen met drie of meer anderen
Iemand bedreigd, bang maken	58,2	30,1	11,7
Geslagen, persoon niet gewond	78,6	11,5	9,9
Geslagen, persoon gewond	71,0	19,2	9,8
Iemand bedreigd om te stelen	X	59,5	X
Iets gestolen uit winkel	31,1	56,8	12,1
Iets gestolen van school of werk	65,1	28,0	6,9
Fiets of scooter gestolen	21,8	56,6	21,6
Zakken gerold	59,0	18,9	22,1
Koop van illegale digitale goederen (bijv. creditcardgegevens)	55,3	29,5	15,3
Ingebroken	X	X	55,9
Iets beschadigd of vernield	17,9	43,9	38,2
Muren, trams, bussen beklad	28,9	47,5	23,6
Iemand met wapen verwond	56,5	X	X
Virus verstuurd	44,9	X	X

X Gebaseerd op 0-9 observaties of onderdrukt omdat het celpercentage herleidbaar is tot 100%.

Noot: De delicten 'geweld gebruikt om te stelen', 'onvrijwillige seks' en 'DDoS-aanval uitvoeren' konden niet worden getoond vanwege te kleine aantallen.

Bron: MZJ 2023

Uit de tabel is op te maken dat er een grote variatie is in percentage samenplegen over de diverse delicten. Het delict dat het vaakst alleen wordt gepleegd is het slaan van een persoon zonder verwonding; dit gebeurt in bijna 80% van de gevallen alleen, terwijl het slaan van een persoon met verwonding in 71% van de gevallen alleen gebeurt.

Daarentegen vindt het stelen van iets van school of werk meestal zonder mededaders plaats (65%), maar ook nog in bijna 30% van de gevallen met nog één of twee andere personen. Zakkenrollen gebeurt in 60% van de gevallen alleen, maar ook in 22% van de gevallen samen met drie of meer anderen. Delicten die opvallend vaak samen gepleegd worden zijn beschadiging of vernieling (88% samenplegen), het stelen van een fiets of scooter (80% samenplegen) en winkeldiefstal (70% samenplegen). Het bedreigen van personen om te stelen gebeurt in bijna 60% van de gevallen samen met nog één of twee personen. Dit is vergelijkbaar met het stelen van een fiets of scooter: dit gebeurt bij in 57% van de gevallen met één of twee personen.

Box 2.3 Type wapen bij zelfgerapporteerd dragen en gebruik van een wapen bij 12- tot 18-jarige jongeren

Van de 12- tot 18-jarigen heeft 1,8% aangegeven in het afgelopen jaar een wapen gedragen te hebben en 0,2% een wapen gebruikt te hebben. Bij diegenen die dit aangaven, is nagevraagd welk soort wapen dat was. Dat levert de procentuele verdeling van soort wapen naar dragen en gebruik op in tabel C.

Tabel C Soort wapen bij 12-18-jarigen die rapporteren een wapen te dragen of te gebruiken vanwege zelfverdediging (%)

	Dragen wapen	Gebruik wapen
Mes	60,1	40,5
Ander steekwapen	10,3	X
Vuurwapen	1,7	X
Ander wapen	28,0	X

X Onderdrukt omdat deze cel is gebaseerd op 0-9 observaties.

Noot: Dit zijn percentages van de 1,8% (linkerkolom) en 0,2% (rechterkolom) van de jongeren die respectievelijk aangaven een wapen te hebben gedragen of een wapen hebben gebruikt.

Bron: MZJ 2023

Van de 12- tot 18-jarigen die aangaven een wapen te dragen bleek het in 60% van de gevallen te gaan om een mes, in 10% van de gevallen om een ander steekwapen en in 28% om een ander wapen. Slechts in 1,7% ging het om een vuurwapen. Bij het gebruik van een wapen ging het bij de jongeren in 40% om een mes.

Box 2.4 Type drugsverkoop bij zelfgerapporteerd verkoop van soft-, hard- en partydrugs bij 12- tot 18-jarige jongeren

In 2023 heeft naar schatting 0,6% van de 12- tot 18-jarigen in het afgelopen jaar drugs verkocht. Per soort drugs was dat voor softdrugs, partydrugs en harddrugs respectievelijk 0,6%, 0,1% en 0,1% van de jongeren. In de MZJ van 2023 wordt voor het eerst bij personen die aangeven drugs te verkopen doorgevraagd hoe dat gebeurt: offline, online of allebei. In tabel D is te zien hoe dat verdeeld is over 12- tot 18-jarigen die het afgelopen jaar soft-, party- of harddrugs hebben verkocht.

Tabel D Type verkoop bij 12- tot 18-jarigen die rapporteren drugs te verkopen (%)

	Softdrugs	Partydrugs	Harddrugs
<i>Type verkoop</i>			
Online	12,1	X	X
Offline	60,7	35,1	X
Zowel online als offline	27,2	X	X

X Gebaseerd op 0-9 observaties of onderdrukt omdat celpercentage herleidbaar is tot 100%.

Noot: Dit zijn percentages van de 0,6% van de jongeren die aangaven drugs te hebben verkocht.

Bron: MZJ 2023

In de tabel is te zien dat softdrugsverkoop in de meerderheid van de gevallen online wordt verkocht (61%), in 27% van de gevallen zowel on- als offline en in 12% van de gevallen uitsluitend offline. Van de verkoop van partydrugs zoals xtc, paddo's of lachgas is door de lage aantallen alleen bekend dat 35% online verkocht wordt.

Box 2.5 Slachtofferschap delinquentie bij 12- tot 18-jarige jongeren

Voor een zestal traditionele en online delicten is aan jongeren gevraagd of ze zelf slachtoffer zijn geweest in het afgelopen jaar. Van de 12- tot 18-jarigen ($n=9.550$) is in totaal 24,1% slachtoffer geweest van één of meerdere van deze delicten. De percentages slachtofferschap en bijbehorend 95% betrouwbaarheidsinterval staan per delict weergegeven in tabel E.

Tabel E Slachtofferschap delicten onder 12-18-jarigen in % ($n = 9.550$)

	%	95% B.I.
Slachtofferschap (afgelopen jaar)		
Diefstal	10,1	(9,5-10,7)
Bedreiging	10,4	(9,8-11,1)
Bedreiging met wapen	2,5	(2,2-2,8)
Geweld	4,0	(3,6-4,4)
Traditioneel totaal	19,6	(18,8-20,4)
Online bedreiging	6,3	(5,8-6,8)
Online fraude	4,7	(4,3-5,1)
Online totaal	10,1	(9,5-10,7)

Bron: MZJ 2023

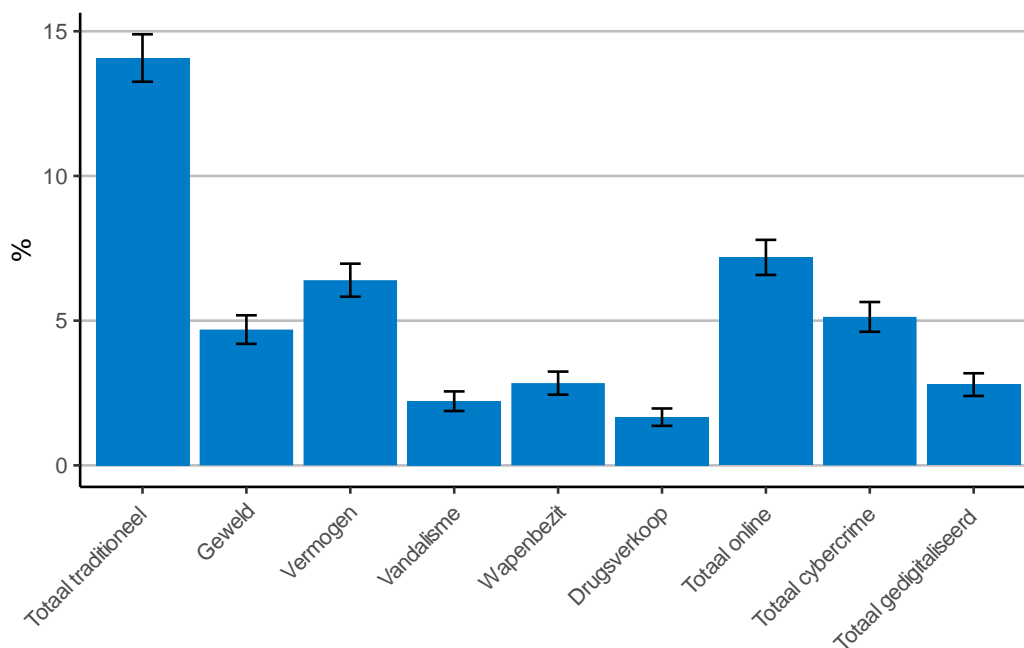
Uit de tabel blijkt dat bijna 20% van de jongeren zelf het slachtoffer is geweest van een traditioneel delict. Het vaakst gaat het om bestolen worden of een bedreiging ontvangen, beiden 10%. Het minst voorkomende slachtofferschap is bedreiging met een wapen; dit komt bij 2,5% van de jongeren voor. Zo'n 10% is slachtoffer geweest van een online fraude (6%) of online bedreiging (4%). De prevalenties slachtofferschap van delicten in het afgelopen jaar blijken hoger te zijn dan de prevalenties daderschap van delicten.

2.1.5 Jongvolwassenen (18- tot 23-jarigen)

Van de 18- tot 23-jarige jongvolwassenen heeft 14,1%¹⁰ aangegeven dat ze in het afgelopen jaar enige vorm van een traditioneel delict hebben gepleegd, zoals te zien is in figuur 2.10. Van deze groep gaf 7,2% aan dat ze een delict online hebben gepleegd. Het merendeel van deze delicten bleek cybergerelateerd te zijn (5,1%), maar ook 2,8% meldde dat ze een gedigitaliseerd delict hebben gepleegd.

¹⁰ Inclusief volwassen delicten zoals dronken rijden en fraude is dit 17%.

Figuur 2.10 Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 18- tot 23-jarigen (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

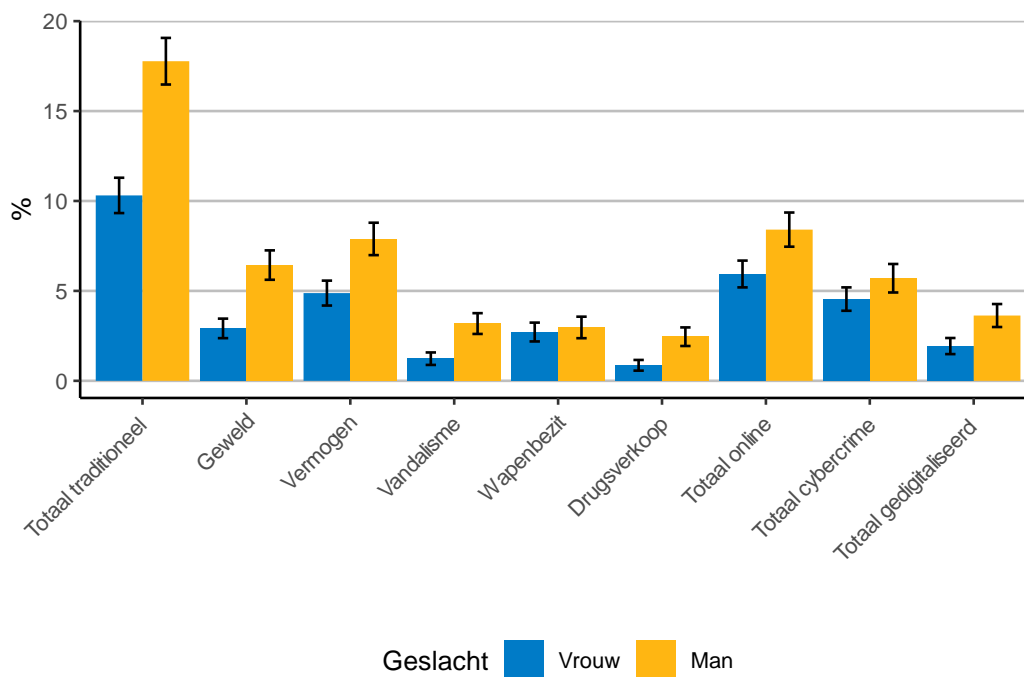

Bron: MZJ 2023; voor de onderliggende cijfers, zie tabel 2.17 in de Excelbijlage

Een nadere analyse van verschillende traditionele delicten toont aan dat jongvolwassenen voornamelijk melding maken van vermogens- (6,4%) en geweldsdelicten (4,7%) en het minst van drugshandel (1,7%). De vermogensdelicten betroffen vooral iets stelen van school of werk (4,1%) of uit een winkel (1,2%) of koopheling (1,2%). Van de geweldsdelicten betrof het meestal het slaan van een persoon zonder verwondingen (3,2%). Wapenbezit werd gemeld door 2,8% van de jongvolwassenen.

Sekse

Figuur 2.11 Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 18- tot 23-jarigen naar sekse (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

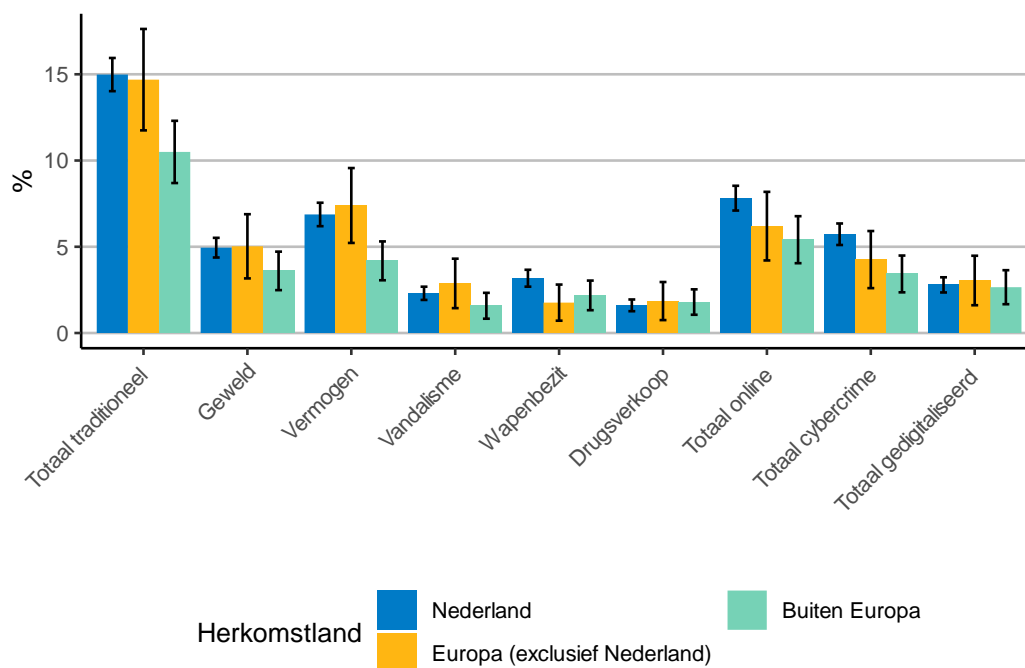
Bron: MZJ 2023; voor de onderliggende cijfers, zie tabel 2.18 in de Excelbijlage

In figuur 2.11 is te zien dat jongvolwassen mannen (significant) 7,5 procentpunt meer traditionele delicten rapporteren dan vrouwen.¹¹ Voor de online delicten is dit verschil maar 2,5%. Opvallend is dat de prevalentie van wapenbezit ongeveer gelijk is voor de mannen en de vrouwen, rond de 3%. Verschillen in prevalentie tussen de geslachten zijn ook kleiner onder online delicten (5,9% voor vrouwen en 8,4% voor mannen), vermogensdelicten (4,9% voor vrouwen en 7,9% voor mannen). Het grootste relatieve verschil is te vinden onder geweldsdelicten; deze worden twee keer zo vaak onder jongvolwassen mannen gerapporteerd als bij jongvolwassen vrouwen (6,4 versus 2,9%).

¹¹ Inclusief volwassen delicten als dronken rijden en fraude is dat verschil 9,3%.

Herkomstland

Figuur 2.12 Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 18- tot 23-jarige jongeren naar herkomstland (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

Bron: MZJ 2023; voor de onderliggende cijfers, zie tabel 2.22 in de Excelbijlage

Figuur 2.12 laat de prevalentie per herkomstland zien. Uit de figuur blijkt dat jongvolwassenen van Nederlandse herkomst vaker traditionele delicten rapporteren (15%) dan personen van Europese herkomst (14,7%) en dan personen van niet-Europese herkomst (10,5%).¹² Deze zelfde volgorde is te zien bij de online delicten; van de respectievelijk Nederlandse, Europese en niet-Europese herkomst rapporteren respectievelijk 7,8, 6,2 en 5,4% het afgelopen jaar een online delict gepleegd te hebben. Deze volgorde geldt ook voor geweld, vermogen, vandalisme. Echter, voor wapenbezit en drugsverkoop is de niet-Europese groep respectievelijk tweede met respectievelijk 2,2% en 1,8%.

Socialeconomische status

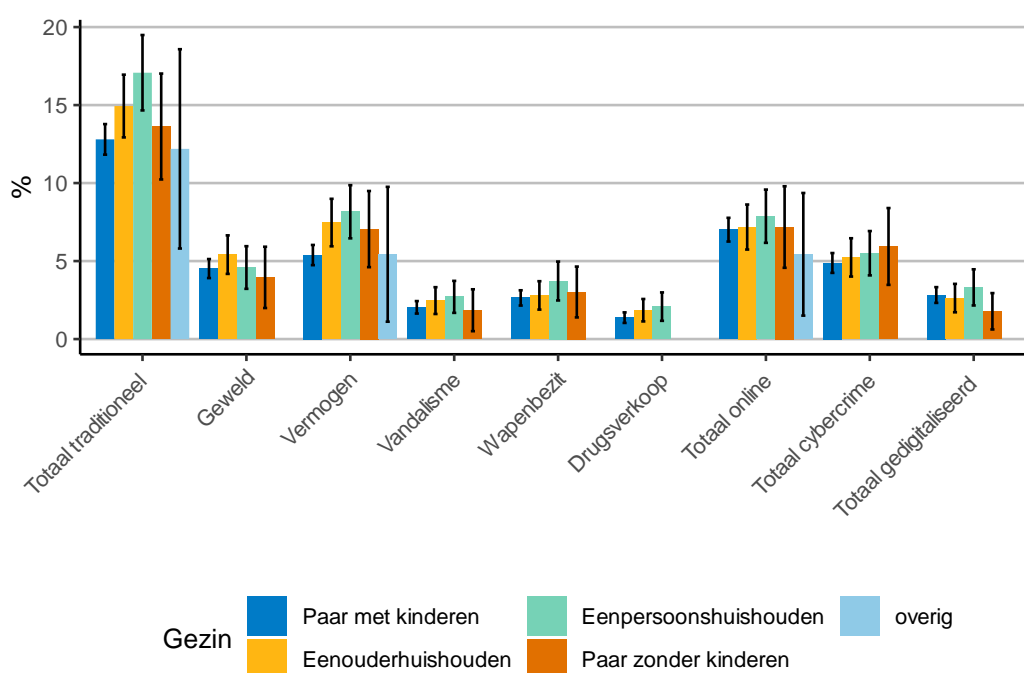
Er blijken weinig betekenisvolle verschillen te zijn naar gelang iemand nog schoolgaand is, werkt of een uitkering krijgt. Dit geldt zowel voor de losse categorieën van traditionele delicten als die van de gedigitaliseerde delicten. De enige verschillen zijn te zien voor totaal traditioneel en totaal online. Bij deze prevalenties blijken personen die schoolgaand of studerend zijn met inkomen significant vaker delicten rapporteren dan personen die werkend zijn (14,8% versus 11,4% bij traditionele delicten en 7,6% versus 5,2% bij online delicten). Voor de figuur, zie bijlage 3 figuur B3.10.

¹² Inclusief volwassen delicten is dat respectievelijk 18,7%, 15,5% en 11,6%.

Delinquentie naar type huishouden

In figuur 2.13 staan de 12-maandsprevalenties van de zelfgerapporteerde delicten van jongvolwassenen weergegeven. In de figuur is maar één verschil van betekenis in prevalentie te zien. Jongvolwassenen uit een gezin dat bestaat uit een paar met kinderen rapporteren minder vaak een traditioneel delict (12,8%) dan jongvolwassenen uit een eenpersoonshuishouden (17,1%).¹³

Figuur 2.13 Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 18- tot 23-jarige jongeren naar type huishouden (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

Noot: Missende staafjes betreffen % delicten die zijn gebaseerd op minder dan tien observaties.

Bron: MZJ 2023; voor de onderliggende cijfers, zie tabel 2.20 in de Excelbijlage

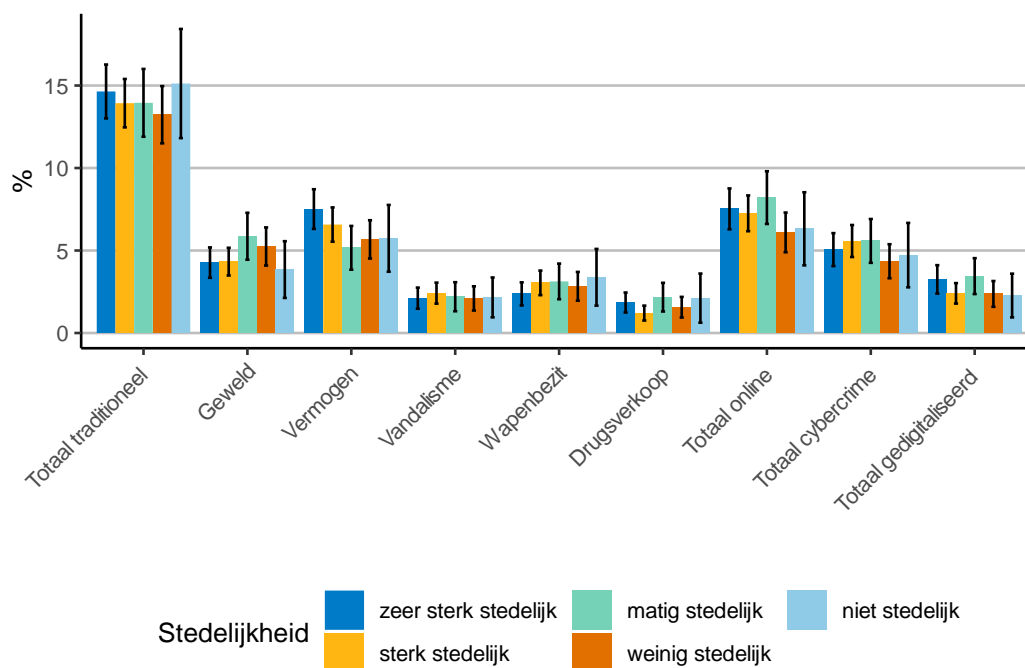
Huishoudinkomen

Er blijkt nauwelijks variatie te zijn in de mate waarin delinquentie wordt gerapporteerd door jongvolwassenen naar de hoogte van het huishoudinkomen. Het enige verschil dat opvalt, is dat cyberdelicten het minst vaak worden gerapporteerd onder de groep met het laagste inkomen (3,5%). Dit verschilt significant van de groep die valt onder de op één na hoogste inkomensgroep (6,7%). Voor de figuur, zie figuur B3.11 in bijlage 3.

¹³ Inclusief volwassen delicten zijn deze percentages respectievelijk 16,3 en 19,3%.

Stedelijkheidsgraad en landsdeel

Figuur 2.14 Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 18- tot 23-jarige jongeren naar stedelijkheid (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

Bron: MZJ 2023; voor de onderliggende cijfers, zie tabel 2.21 in de Excelbijlage

De zelfgerapporteerde delinquentie van jongvolwassenen verschilt weinig naar de mate van verstedelijking van de woongemeente, zoals is te zien in figuur 2.14. Over alle typen delicten zijn er geen relevante verschillen te vinden. Ook laat de zelfgerapporteerde delinquentie onder jongvolwassenen geen noemenswaardige verschillen zien tussen landsdelen (figuur B3.12 in bijlage 3). Binnen alle delictcategorieën overlappen de betrouwbaarheidsintervallen. Ook als we uitsplitsen naar landsdeel zijn er nauwelijks verschillen tussen zelfgerapporteerde delinquentie. Dit geldt voor alle delictcategorieën.

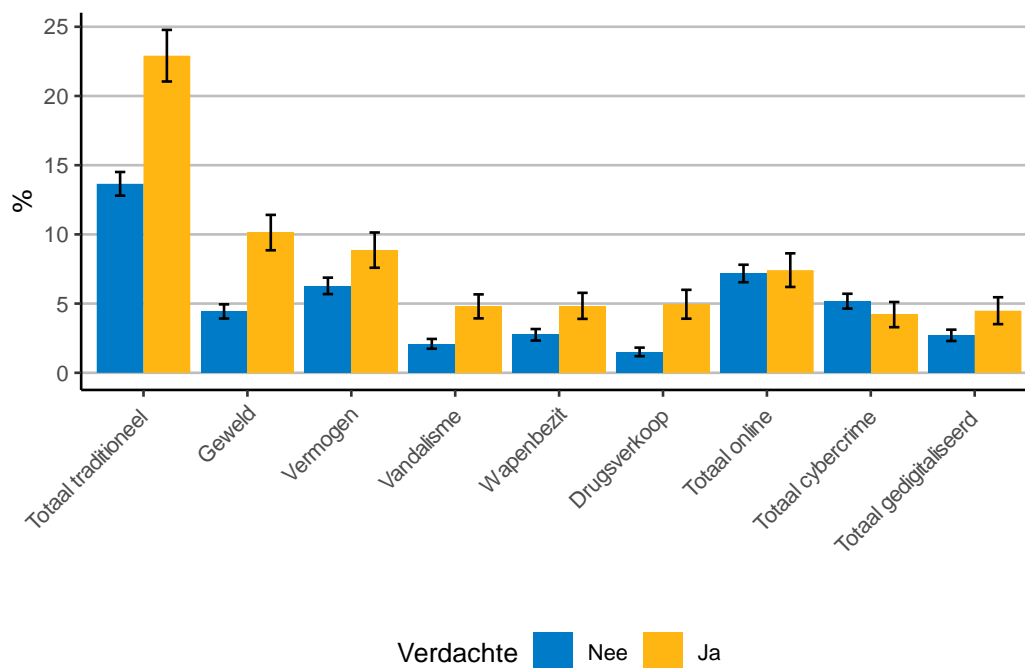
Voorkomen in de politieregistratie als verdachte

De percentages zelfgerapporteerde delinquentie liggen structureel hoger bij jongvolwassenen die als verdachte zijn geregistreerd tussen 2020 en 2022 (figuur 2.15). Echter, de verschillen zijn enkel significant bij het totaal traditionele delicten (22,9% versus 13,7%),¹⁴ totaal gedigitaliseerde delicten (4,5% versus 2,7%), geweld (10,1 versus 4,4%), vandalisme (4,8 versus 2,1%), drugsverkoop (5 versus 1,5%). Wat verder opvalt is dat de cyber- en totaal online delicten nauwelijks verschillen tussen personen die wel of niet verdachte zijn geweest.

¹⁴ Inclusief volwassen delicten fraude en dronken rijden is dit 22,7 versus 16,5%.

Figuur 2.15 Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 18- tot 23-jarige jongeren naar politiecontacten ja/nee (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

Bron: MZJ 2023; voor de onderliggende cijfers, zie tabel 2.24 in de Excelbijlage

2.1.6 Samenvattend jongvolwassenen

- Ruim 17% van de jongvolwassenen rapporteerde betrokkenheid bij een of meerdere delicten in 2023. Het ging met name om vermogensdelicten, gevolgd door cyberdelicten en geweld. Betrokkenheid bij drugsverkoop komt het minst vaak voor (2,5%). Wel zijn de meeste percentages onder deze leeftijdsgroep hoger dan onder de jongere leeftijdsgroepen.
- Uitgesplitst naar verschillende achtergrondkenmerken komen vergelijkbare verschillen voor als bij minderjarigen. Jonge mannen rapporteren vaker dan vrouwen betrokkenheid bij alle categorieën van delinquentie, met uitzondering van wapenbezit en cybercrime waarop de seksen niet verschillen.
- Jongvolwassenen van Nederlandse of Europese herkomst rapporteren meer delicten dan degenen afkomstig uit niet-Europese landen, hoewel dit vooral opgaat voor het totaal, vermogensdelicten, geweld en cybercrime. Wat betreft vandalisme, wapenbezit, drugsverkoop of gedigitaliseerde delicten zijn er geen verschillen tussen jongeren met verschillende herkomst.
- Wat betreft kenmerken als schoolgaand, type huishouden, huishoudinkomen, stedelijkheidsgraad en landsdeel zijn er nauwelijks verschillen te zien in de prevalenties van zelfgerapporteerde delicten over het afgelopen jaar.
- Evenals bij minderjarigen rapporteren beduidend meer jongvolwassenen die eerder met de politie in aanraking zijn geweest een of meerdere delicten dan jongvolwassenen die niet eerder in aanraking zijn geweest met de politie (minimaal twee keer zoveel). Dit verschil geldt vooral voor geweld en drugsverkoop en in mindere mate voor andere traditionele delicten (niet significant), maar niet voor de cyberdelicten en gedigitaliseerde delicten waarbij de groepen niet verschillen.

Box 2.6 Mededaderschap bij zelfgerapporteerde delinquentie van 18- tot 23-jarige jongeren

Bij 17 van de 35 delicten in de enquête is wanneer men aangaf het gepleegd te hebben in het afgelopen jaar uitgevraagd of en hoeveel mededaders er waren. Bij deze set van 17 delicten was er in 35,3% sprake van minimaal één keer een mededader. Bij 10 van de 17 delicten waren aantallen voldoende gevuld om de percentages samenplegen te tonen. Het procentuele aandeel van aantal mededaders in drie categorieën van de 10 meest voorkomende delicten is weergegeven in tabel F.

Tabel F Aantal mededaders bij prevalentie veelvoorkomende delicten bij 18- tot 23-jarigen in % (n=9.639)

	Alleen	Samen met één of twee anderen	Samen met drie of meer anderen
Iemand bedreigd, bang maken	75,8	16,3	7,9
Geslagen, persoon niet gewond	79,7	11,1	9,2
Geslagen, persoon gewond	62,7	21,9	15,4
Iets gestolen uit winkel	74,2	24,2	1,5
Iets gestolen van school of werk	76,0	17,8	6,1
Fiets of scooter gestolen	37,0	54,4	8,5
Koop van illegale digitale goederen (bijv. creditcardgegevens)	69,8	21,3	8,9
Iets beschadigd of vernield	27,8	43,8	28,4
Muren, trams, bussen beklad	36,8	44,7	18,5

Noot: De delicten 'geweld gebruikt om te stelen', 'onvrijwillige seks', 'zakken gerold', 'ingebroken', 'iemand met wapen verwond', 'virus versturen' en 'DDoS-aanval uitvoeren' konden niet worden getoond vanwege te kleine aantallen.

Bron: MZJ 2023

Uit de tabel blijkt dat de delicten die door jongvolwassenen het meest alleen worden gepleegd (70% of meer) bedreiging, stelen uit winkel of school of werk, en koop van illegale digitale goederen zijn. Delicten die opvallend vaak met één of twee anderen worden gepleegd (meer dan 40%) zijn het stelen van een fiets of scooter, vernieling/beschadigingen en het bekladden van muren, trams of bussen. Uitschieters voor het plegen met drie of meer personen zijn het slaan van iemand waarbij de persoon gewond raakt en vernieling/beschadigingen en het bekladden van muren, trams of bussen (meer dan 15%).

Box 2.7 Soort wapen bij zelfgerapporteerd dragen en gebruik van een wapen bij 18- tot 23-jarige jongeren

Van de 18- tot 23-jarigen geeft 2,8% aan in het afgelopen jaar een wapen te hebben gedragen en 0,3% een wapen te hebben gebruikt voor zelfverdediging. In de MZJ 2023 wordt bij deze groep bijgehouden om welk type wapen het ging. Tabel G toont de procentuele verdeling van het type van de gedragen en gebruikte wapens.

Tabel G Soort wapen bij 18- tot 23-jarigen die rapporteren een wapen te dragen of te gebruiken vanwege zelfverdediging (%)

	Dragen wapen	Gebruik wapen
Mes	61,3	X
Ander steekwapen	11,0	X
Vuurwapen	3,4	X
Ander wapen	24,2	52,1

X Onderdrukt omdat deze cel is gebaseerd op 0-9 observaties.

Noot: Dit zijn percentages van de 2,8% en 0,3% van de jongvolwassenen die respectievelijk aangaven wapens te hebben gedragen of gebruikt.

Bron: MZJ 2023

Van de 18- tot 23-jarigen die aangaven een wapen te dragen ging het in 61% van de gevallen om een mes. In 11% van de gevallen betrof het een ander steekwapen en in 24% om een ander wapen. Bij 3,4% ging het om een vuurwapen. Bij het gebruik van een wapen ging het bij de jongeren in 52% om een ander type wapen.

Box 2.8 Type drugsverkoop bij zelfgerapporteerd verkoop van soft-, hard- en partydrugs bij 18- tot 23-jarige jongeren

Van de jongvolwassenen uit 2023 geeft 1,7% aan in het afgelopen jaar drugs te hebben verkocht. Per type drugs was dit voor soft-, party- en harddrugs respectievelijk 1,1%, 0,8% en 0,3%. Bij deze personen is doorgevraagd op welke manier de verkoop heeft plaatsgevonden: offline, online of allebei. In tabel H is te zien hoe dat verdeeld is over 12- tot 18-jarigen die het afgelopen jaar soft-, party- of harddrugs hebben verkocht.

Tabel H Type verkoop bij 18- tot 23-jarigen die rapporteren drugs te verkopen (%)

	Softdrugs	Partydrugs	Harddrugs
<i>Type verkoop</i>			
Online/online en offline	21,8	31,8	32,4
Offline	78,2	68,2	67,6

X Gebaseerd op 0-9 observaties of onderdrukt omdat het celpercentage herleidbaar is tot 100%.

Noot: Dit zijn percentages van de 1,1%, 0,8% en 0,3% van de jongeren die respectievelijk aangaven soft-, party- of harddrugs te hebben verkocht.

Bron: MZJ 2023

Uit de tabel blijkt dat voor alle typen drugs de hoofdmoot exclusief offline wordt verkocht. Wel neemt dit percentage af van softdrugs via partydrugs naar harddrugs. Van de harddrugverkoop vindt bijna een derde alleen online of zowel online als offline plaats.

Box 2.9 Slachtofferschap delinquentie onder 18- tot 23-jarige jongeren

Voor enkele specifieke delicten is ook onderzocht of jongeren zelf slachtoffer zijn geweest in de afgelopen zes maanden. Van deze delicten blijkt van de 18- tot 23-jarigen in het afgelopen jaar 24,4% slachtoffer te zijn geweest van één van deze delicten. In tabel I worden de percentages gepresenteerd op basis van totale aantallen offline/online en naar het type delict.

Tabel I Slachtofferschap delicten onder 18- tot 23-jarigen (%)

	<i>n</i> =9.639	
<i>Slachtofferschap (afgelopen jaar)</i>	%	95% B.I.
Diefstal	12,0	(11,4-12,7)
Bedreiging	7,4	(6,9-7,9)
Bedreiging met wapen	2,0	(1,7-2,3)
Geweld	2,5	(2,2-2,8)
Traditioneel totaal	18,4	(17,6-19,1)
Online bedreiging	5,0	(4,6-5,4)
Online fraude	7,3	(6,8-7,8)
Online totaal	10,9	(10,3-11,5)

Bron: MZJ 2023

De tabel laat zien dat 18% van de jongeren in de afgelopen twaalf maanden slachtoffer is geweest van een traditioneel delict, terwijl 11% het slachtoffer werd van een online delict. Wat betreft de afzonderlijke delicten blijkt dat 12% van de jongeren in die periode slachtoffer was van diefstal, terwijl 7% werd geconfronteerd met bedreiging. Daarnaast was 2,5% slachtoffer van geweld. In termen van online slachtofferschap bleek 5% slachtoffer van online bedreiging te zijn geweest, terwijl 7% slachtoffer werd van online fraude.

3 Delinquentiegroepen: delictgedrag en achtergrondkenmerken

In dit hoofdstuk gaan we dieper in op de delinquentiegroepen: de niet-delinquente groep, de 'licht' delinquente groep en de 'ernstig' delinquente groep. Achtereenvolgens bekijken we hun delictgedrag, achtergrondkenmerken, hun risico- en beschermende factoren, en welke factoren uniek samenhangen met de verschillende delinquentiegroepen. Omdat niet alle schalen hetzelfde zijn voor 12- tot 18-jarigen en 18- tot 23-jarigen, bekijken we de unieke samenhang per leeftijdsgroep.

3.1 Diversiteit delictgedrag delinquentiegroepen

In deze paragraaf kijken we naar de diversiteit van het delictgedrag van de licht en zwaar delinquente groep. Wanneer we de definities toepassen zoals staan beschreven in bijlage 2 (sectie delinquentiegroepen), dan levert dit in de gewogen steekproef een niet-delinquente groep op van 15.083, een licht delinquente groep 4.320 en een ernstig delinquente groep van 367. Wanneer we deze aantallen doortrekken naar de totale populatie jeugdigen van 12 tot 23 jaar, dan is er naar schatting een populatie van niet-delinquenten van 1.863.842 jongeren (79,4%), een licht delinquente populatie van 455.782 jongeren (19,4%) en een ernstig delinquente populatie van 29.242 jongeren (1,2%).

In tabel 3.1 staan de gemiddelden en standaarddeviaties weergegeven van de aantallen delicten in de 'lichte' en 'zware' groep.

Tabel 3.1 Gemiddeld aantal type delicten naar delinquentiegroep, naar type

	Licht delinquent		Ernstig delinquent	
	<i>M</i>	<i>Sd</i>	<i>M</i>	<i>Sd</i>
Aantal type delicten	1,5	0,9	5,9	4,1
Aantal type lichte delicten	1,5	0,9	4,3	2,8
Aantal type ernstige delicten	0,1	0,2	1,5	2,0

Noot: In de berekening van de gemiddelden van lichte en ernstige delicten tellen nul typen delicten van die specifieke soort ook mee.

Bron: MZJ 2023

Uit tabel 3.1 blijkt dat van de 35 delicten die zijn uitgevraagd er gemiddeld 5,9 zijn gepleegd door jongeren in de groep 'ernstig' delinquenten. Uitgesplitst naar zwaarte van het delict blijken er gemiddeld 4,3 soorten lichte delicten gepleegd te zijn en 1,5 soorten 'ernstige' delicten. Voor de 'lichte' groep geldt dat zij gemiddeld 1,5 typen delicten gepleegd hebben. Dit splitst uit naar 1,5 soorten lichte delicten en 0,1 soorten ernstige delicten.

3.2 Demografische kenmerken delinquentiegroepen

Als eerste bekijken we of de samenstelling van de delinquentiegroepen, de niet-delinquenten, de licht delinquenten en de ernstig delinquenten van elkaar verschillen in demografische kenmerken. De procentuele verdeling van het voorkomen in de verdachtenregistratie, geslacht, herkomstland, stedelijkheidsgraad, gezinssamenstelling, huishoudinkomen en landsdeel staan weergegeven in tabel 3.2.

Tabel 3.2 Individuele achtergrondkenmerken van typen (niet-)delinquent (%) 12 tot 23 jaar

	Niet-delinquent (N=1.863.842, 79,4%)	Licht delinquent (N=455.782, 19,4%)	Ernstig (N=29.242, 1,2%)
<i>Verdachte geweest in de periode 2020-2022</i>			
Ja	2,8	4,5	13,1
<i>Geslacht</i>			
Vrouw	51,8	39,1	26,1
Man	48,2	60,9	73,9
<i>Herkomstland</i>			
Nederland	67,6	75,9	64,9
Marokko	4,1	2,6	6,1
Turkije	3,3	1,9	X
Suriname	2,1	1,8	X
Nederlands-Caribisch gebied	1,1	1,0	X
Europa	9,9	8,5	9,1
Overig	11,9	8,4	15,2
<i>Stedelijkheidsgraad</i>			
Zeer sterk stedelijk	27,0	25,9	28,7
Sterk stedelijk	30,0	30,7	26,7
Matig stedelijk	16,0	15,8	15,9
Weinig stedelijk	20,6	20,1	22,0
Niet stedelijk	6,4	7,5	6,7
<i>Type huishouden</i>			
Paar met kinderen	67,7	65,3	66,0
Eenouderhuishouden	19,2	20,8	23,9
Eenpersoonshuishouden	8,2	9,9	7,3
<i>Type huishouden</i>			
Paar zonder kinderen	3,5	3,1	X
Overig	1,3	1,0	X

	Niet-delinquent (N=1.863.842, 79,4%)	Licht delinquent (N=455.782, 19,4%)	Ernstig (N=29.242, 1,2%)
<i>Kwintielen huishoudinkomen</i>			
Eerste (laagste) kwintiel	22,6	17,6	20,8
Tweede kwintiel	14,3	13,5	16,8
Derde kwintiel	19,8	19,5	19,9
Vierde kwintiel	21,8	23,7	24,4
Vijfde (hoogste) kwintiel	21,7	25,8	18,2
<i>Landsdeel</i>			
Noord-Nederland	10,1	10,1	13,4
Oost-Nederland	22,3	21,6	20,6
West-Nederland	47,5	49,5	48,1
Zuid-Nederland	20,1	18,8	17,9

Noot: er wordt hier geen uitsplitsing gemaakt tussen 12- tot 18-jarigen en 18- tot 23-jarigen, omdat dan te veel cellen onderdrukt moeten worden.

X: waarde onderdrukt omdat deze op 0-9 observaties is gebaseerd.

Bron: MZJ 2023; voor de tabel inclusief 95%-betrouwbaarheidsintervallen, zie tabel 3.1 in de Excelbijlage

De tabel laat zien dat het percentage dat geregistreerd is als verdacht toeneemt naarmate de delinquentgroep zwaarder wordt. Van de niet-delinquent is maar 2,8% geregistreerd, terwijl van de ernstig delinquenten 13,1% is geregistreerd als verdachte in de periode 2020-2022.¹⁵ Onder niet-delinquenten is de verhouding man/vrouw nog nagenoeg gelijk, maar naarmate men vaker en ernstiger delicten rapporteert, neemt het aandeel mannen toe tot bijna 74% onder de ernstig delinquenten. Bij het herkomstland valt op dat de verdeling van de licht delinquenten erg afwijkt van die van de niet- en ernstig delinquenten. In verhouding komen hier vaak jongeren van Nederlandse herkomst voor. Jongeren van Marokkaanse herkomst komen in verhouding het meeste voor bij de ernstig delinquenten, maar het verschil is relatief klein en niet statistisch significant. Wat betreft gezinssamenstelling, huishoudinkomen en landsdeel zijn er nauwelijks verschillen waar te nemen tussen de groepen. Wel komen jongeren die als ernstig delinquent worden geclassificeerd iets vaker uit een eenoudergezin (24% versus 19 à 20%).

3.2.1 *Risico- en beschermende factoren*

Op basis van theorie en eerder onderzoek wordt verwacht dat de jongeren in de verschillende delinquentiegroepen in verschillende mate zijn blootgesteld aan risico- en beschermende factoren. Om dit te kunnen zien, zijn in tabel 3.3 voor de delinquentiegroepen de gemiddelde schaalscores (allemaal herschaald om te lopen van 1 tot 5) en standaardafwijkingen weergegeven.

¹⁵ Oversampling op het kenmerk verdachte in 2020-2022 zorgt ervoor dat de cijfers die betrekking hebben op deze groep betrouwbaarder geschat worden. Er is teruggewogen op dit kenmerk zodat dit wel representatief is voor de populatie jongeren.

Tabel 3.3 Gemiddelde schaalscores risico- en beschermende factoren naar type (niet-)delinquent (gemiddelde scores)

	Niet-delinquent N=1.863.842		Licht delinquent N=455.782		Ernstig delinquent N=29.242	
	M	sd	M	sd	M	sd
Probleemgedrag	1,7	0,5	1,9	0,6	2,4	0,8
Prosociaal functioneren	4,4	0,8	4,2	0,8	3,9	1,1
Antisociale attituden	1,8	0,8	2,3	0,8	2,9	0,8
Openheid naar beide ouders	4,1	0,6	3,7	0,7	3,2	0,7
Controle door ouders	2,1	2,0	2,4	1,9	2,7	1,8
Informering door ouders	3,5	0,8	3,4	0,7	3,2	0,8
Passieve monitoring ouders	4,4	0,7	4,3	0,8	3,8	0,9
Delinquentie vrienden	1,1	0,3	1,3	0,4	2,0	0,8
Schoolprestaties	3,9	0,9	3,7	1,0	3,4	1,1
Tevredenheid met school	3,6	0,9	3,2	0,9	2,9	1,0
Tevredenheid met werk	4,0	0,8	3,9	0,9	3,6	1,0

Noot: voor vergelijkbaarheid zijn alle schalen herschaald tussen 1 en 5.

Bron: MZJ 2023

Alle schalen laten het verwachte beeld zien voor de verschillende factoren. Het probleemgedrag is gemiddeld hoger, het prosociaal functioneren is lager, de antisociale attituden zijn sterker, er is minder openheid naar de ouders, de informering en passieve monitoring door ouders is minder, de delinquentie van vrienden is hoger en ten slotte zijn, voor zover van toepassing, de tevredenheid met school en werk lager, naarmate het delinquentietype zwaarder wordt.

Naast de hierboven genoemde risico- en beschermende factoren is er ook gekeken naar het voorkomen van alcohol- en drugsgebruik. In tabel 3.4 staat het alcoholgebruik weergegeven naar type delinquent.

Tabel 3.4 Alcoholgebruik, naar type (niet-)delinquent (%)

	Niet-delinquent	Licht delinquent	Ernstig delinquent
Hoe vaak drink je alcohol?			
nooit	45,6	27,9	25,2
1 keer per maand of minder	18,5	20,4	13,4
2 of 3 keer per maand	13,6	16,1	18,7
1 keer per week	10,8	13,1	12,0
2 of 3 keer per week	9,9	18,3	19,1
4 of 5 keer per week	1,3	3,3	6,7
6 of 7 keer per week	0,3	1,0	4,9
Op een dag dat je drinkt, hoeveel glazen alcohol drink je dan gemiddeld?			
n.v.t.	45,6	27,9	25,2
0	45,6	27,9	25,2
1 glas	9,4	9,2	9,3
2 glazen	9,8	9,9	5,8
3 glazen	9,0	9,3	8,5
4 glazen	7,1	9,3	7,7
5 glazen	5,8	8,3	9,6
6 glazen	5,0	8,4	4,8
7-10 glazen	6,3	12,5	15,0
11-15 glazen	1,7	4,2	7,7

Bron: MZJ 2023

Uit de tabel blijkt dat het percentage dat geen alcohol drinkt sterk afneemt van niet-delinquent naar de groep ernstig delinquent, van bijna 46% naar 25%. Wanneer er wel gedronken wordt, gebeurt dit aanzienlijk frequenter onder de 'ernstige' groep dan onder de 'lichte' en niet-delinquente groep; dit is te zien aan de categorieën vanaf twee of drie keer per week. Ditzelfde geldt ook voor de hoeveelheid glazen dat gedronken wordt per keer. Vanaf vijf glazen is te zien dat de 'lichte' en 'ernstige' groep in verhouding het meeste aantal glazen drinkt.

Eenzelfde beeld is te zien wanneer we kijken naar het drugsgebruik in het afgelopen jaar. In tabel 3.5 is voor verschillende typen drugs te zien of deze gebruikt zijn door de delinquentiegroepen.

Tabel 3.5 Drugsgebruik, naar type (niet-)delinquent (%)

	Niet-delinquent	Licht delinquent	Ernstig delinquent
Heb je in de afgelopen twaalf maanden weleens drugs gebruikt? Ja, softdrugs zoals wiet of hasj.	14,6%	34,7%	47,8%
Heb je in de afgelopen twaalf maanden weleens drugs gebruikt? Ja, partydrugs zoals lachgas, xtc of paddo's.	6,7%	15,1%	32,1%
Heb je in de afgelopen twaalf maanden weleens drugs gebruikt? Ja, harddrugs zoals cocaïne of heroïne.	1,6%	6,0%	19,1%
Heb je in de afgelopen twaalf maanden weleens drugs gebruikt? Ja, andere drugs.	1,2%	3,9%	14,9%
Heb je in de afgelopen twaalf maanden weleens drugs gebruikt? Ja.	18,2%	39,9%	59,1%

Bron: MZJ 2023

Uit de tabel blijkt dat het drugsgebruik sterk toeneemt met het toenemen van de ernst van delinquentie. Van de niet-delinquente groep heeft maar 18,2% drugs gebruikt, terwijl dit 49% en 59% is voor respectievelijk de 'lichte' en 'ernstige' groep. Dit patroon is te zien bij alle soorten drugs. Van de 'ernstige' groep heeft 48% softdrugs gebruikt, 32% partydrugs, 19% harddrugs en 15% andere soorten drugs. Bij de 'lichte' groep ligt dit al een stuk lager; bijna 35% heeft softdrugs gebruikt, 15% partydrugs, 6% harddrugs en 4% andere drugs. Bij de niet-delinquente groep ligt dit al veel lager; alleen softdrugs zijn door bijna 15% van de groep gebruikt.

In tabel 3.6 staan de percentages ervaren problemen weergegeven zoals die in het afgelopen half jaar zijn ervaren door jongeren op de gebieden: thuis, geld, alcohol, drugs of met gamen en/of te veel online zijn.

Tabel 3.6 Problematiek in het afgelopen half jaar, naar type (niet-)delinquent (%)

	Niet-delinquent N=1.863.842	Licht delinquent N=455.782	Ernstig delinquent N=29.242
Problemen thuis	9,6%	19,7%	26,9%
Problemen geld	10,5%	20,5%	30,6%
Problemen alcohol	0,9%	2,6%	9,6%
Problemen drugs	0,8%	3,6%	15,3%
Problemen gamen/internet	13,6%	22,7%	28,2%
Geen enkel probleem	72,9%	53,9%	39,9%

Bron: MZJ 2023

Uit de tabel blijkt duidelijk dat licht en ernstige delinquenten in grotere mate problemen ervaren op alle vijf probleemgebieden. Van de niet-delinquenten rapporteert 73% geen enkel probleem, bij licht delinquenten is dit nog 54% en bij ernstig delinquenten is dit nog maar 40%. Het meest gerapporteerde probleem is

problemen met geld, gevolgd door problemen met gamen en/of online zijn/internet en problemen thuis. De minst voorkomende problemen zijn die met alcohol of drugs. Deze problemen komen echter relatief vaak voor bij de zwaar delinquente groep, met respectievelijk 10 en 15% terwijl deze nauwelijks voorkomen bij de niet-delinquente groep (0,9 en 0,8%).

Kortom, uit de verschillenanalyse blijkt dat naarmate de ernst van het delinquente gedrag van jongeren toeneemt er ook op meerdere levensgebieden meer sprake is van risicofactoren en ander risicogedrag. Ook blijkt bij deze jongeren op meerdere terreinen andere problemen te spelen. Deze bevindingen stemmen overeen met ander onderzoek naar risicofactoren bij ernstige delinquente jongeren.

3.3 Unieke samenhang risico- en beschermende factoren met delinquentiegroep

Om te weten wat voor samenhang de risico- en beschermende factoren hebben met het behoren tot de licht of ernstige delinquentiegroep, is een ongewogen multinomiale regressieanalyse uitgevoerd met de gestandaardiseerde schaalscores.¹⁶ Daarnaast is er rekening gehouden met een aantal controlevariabelen, namelijk leeftijd, geslacht, stedelijkheidsgraad woongemeente, herkomstland en of men voorkwam in de verdachtenregistratie in de jaren 2020-2022. Omdat de schaal zelfcontrole niet vergelijkbaar is tussen 12- tot 18-jarigen en 18- tot 23-jarigen, zijn de analyses apart voor beide groepen gedraaid.

3.3.1 12- tot 18-jarigen

In tabel 3.7 zijn de resultaten weergegeven, waarbij de groep niet-delinquenten als referentie is gebruikt.

---

¹⁶ Tevredenheid school is uiteraard alleen afgenomen bij jongeren die naar school gaan. Om deze factor toch mee te kunnen nemen voor de hele groep is de volgende aanpak gehanteerd: voor iedereen die niet schoolgaand is, is de score voor tevredenheid op nul gezet. Daarnaast is een dummy 'geenschool' gecreëerd die op 1 staat als iemand niet schoolgaand is en op 0 bij schoolgaand. Op die manier wordt getracht de effecten van schoolgaand zijn en schooltevredenheid te scheiden. Dezelfde aanpak is gehanteerd met wel of niet werken ('geenwerk'). Ook is er een dummy gecreëerd voor niet-thuiswonende jongeren, omdat deze niet de schalen over het contact met de ouders thuis konden invullen ('nietthuisw').

Tabel 3.7 Multinomiale regressie van delinquentiegroep op risico- en beschermende factoren en controlevariabelen 12- tot 18-jarigen, odds ratio's

	Licht delinquent				Ernstig delinquent			
	OR	l.b.i	r.b.i.	Sig.	OR	l.b.i	r.b.i.	Sig.
Intercept	1,13	0,56	2,29		0,04	0,01	0,00	**
R&B-schalen								
Probleemgedrag	1,19	1,12	1,26	***	1,49	0,00	1,25	***
Prosociaal functioneren	1,04	0,99	1,10		1,02	0,75	0,88	
Antisociale attitudes	1,26	1,19	1,33	***	2,02	0,00	1,70	***
Zelfcontrole	0,72	0,67	0,78	***	0,59	0,00	0,47	***
Openheid naar beide ouders	0,79	0,73	0,85	***	0,68	0,00	0,56	***
Nooit laat weg	0,85	0,74	0,98	*	0,53	0,05	0,28	
Controle door ouders	1,04	0,96	1,11		1,10	0,37	0,90	
Informering door ouders	1,02	0,96	1,08		1,08	0,39	0,91	
Passieve monitoring ouders	1,05	0,98	1,12		0,96	0,65	0,80	
Niet-thuiswonend	2,31	1,07	4,96	*	X	X	X	X
Delinquentie vrienden	1,71	1,60	1,82	***	2,55	0,00	2,28	***
Schoolprestaties	1,11	1,05	1,18	***	1,24	0,01	1,05	*
Tevredenheid met school	0,91	0,85	0,96	**	1,06	0,54	0,88	
Momenteel geen school (ja/nee)	0,74	0,50	1,12		1,11	0,82	0,47	
Tevredenheid met werk	0,96	0,89	1,03		1,05	0,64	0,86	
Momenteel geen werk (ja/nee)	0,84	0,74	0,97	*	0,94	0,78	0,62	
Aantal problemen aangegeven (0-5)	1,39	1,28	1,50	***	1,85	0,00	1,54	***
Controlevariabelen								
Leeftijd	0,94	0,90	0,99	*	0,93	0,32	0,82	
Vrouw	0,62	0,55	0,69	***	0,34	0,00	0,23	***
Stedelijkheidsgraad								
Zeer sterk stedelijk (ref.)	1							
Sterk stedelijk	1,02	0,88	1,18		1,33	0,23	0,84	
Matig stedelijk	1,03	0,86	1,23		1,31	0,34	0,75	
Weinig stedelijk	0,95	0,81	1,13		1,26	0,37	0,76	
Niet-stedelijk	1,09	0,86	1,37		1,36	0,42	0,65	
Herkomstland (3)								
Nederland (ref.)	1				1			
Europa (excl. Nederland)	0,79	0,64	0,97	*	0,66	0,26	0,33	
Buiten Europa	0,85	0,73	0,99	*	1,38	0,14	0,90	

*** $p < 0,001$; ** $p < 0,01$; * $p < 0,05$. X betreft een coëfficiënt die op minder dan tien observaties is gebaseerd en is onderdrukt. Ref. is de referentiecategorie.

Noot: Ongewogen resultaten. Marginale effecten zijn opgenomen in tabel 3.2 in de Excelbijlage.

Bron: MZJ 2023

Uit de tabel blijkt dat de volgende factoren de sterkste samenhang met het behoren tot de groep licht of ernstig delinquenten laten zien: probleemgedrag, antisociale attituden, openheid naar ouders en delinquentie door vrienden. Het sterkste effect is te zien bij delinquentie vrienden; een toename van 1 standaarddeviatie (*sd*) in de bijbehorende schaalscore hangt samen met een 154% grotere odds¹⁷ om ernstig delinquent te zijn en een 70% hogere odds om licht delinquent te zijn ten opzichte van niet-delinquent zijn. De daarna sterkste samenhang is gevonden bij antisociale attituden. Een toename op deze score van 1 *sd* levert een 101% hogere odds op het ernstige delinquent zijn en een 26% hogere odds om licht delinquent te zijn. Wanneer de score op zelfcontrole met 1 standaarddeviatie toeneemt, neemt de odds op licht delinquent zijn met 19% toe, terwijl de odds op ernstig delinquent zijn met 49% toeneemt. Een andere sterke factor is probleemgedrag (ISDQprob); bij deze factor is een toename van 1 standaarddeviatie geassocieerd met een 23% hogere odds om licht delinquent te zijn en een 67% hogere odds om ernstig delinquent te zijn. Algemene problematiek (Problemensom) is ook een factor van belang. De odds op licht delinquent zijn, neemt met ieder extra probleemgebied toe met 39% en de odds op ernstig delinquent zijn 85%. Een ander significant maar kleiner effect is het effect van schoolprestaties (hoe hoger hoe eerder licht delinquent).

3.3.2 18- tot 23-jarigen

Ook voor de 18- tot 23-jarigen is gekeken wat de samenhang is van de risico- en beschermende factoren met het voorkomen in de delinquentiegroepen middels een multinomiale logistische regressie. De resultaten van deze analyse staan in tabel 3.8.

---

¹⁷ Een odds is de verhouding tussen de kans dat de uitkomst optreedt en de kans dat de uitkomst niet optreedt. In dit geval is deze uitkomst dus de kans om in de categorie 'ernstig delinquent' te vallen. De odds ratio, is een verhouding van twee van deze odds.

Tabel 3.8 Multinomiale regressie van delinquentiegroep op beschermende factoren en controlevariabelen 18- tot 23-jarigen, odds ratio's

	Licht delinquent				Ernstig delinquent			
	OR	l.b.i	r.b.i.	Sig.	OR	l.b.i	r.b.i.	Sig.
Intercept	0,30	0,13	0,69	**	0,04	0,02	0,00	*
R&B-schalen								
Probleemgedrag	1,07	1,00	1,14		1,11	0,27	0,92	
Prosociaal functioneren	1,05	0,99	1,11		1,24	0,02	1,03	*
Antisociale attitudes	1,21	1,14	1,28	***	1,58	0,00	1,32	***
Zelfcontrole	0,57	0,53	0,61	***	0,38	0,00	0,30	***
Openheid naar beide ouders	0,86	0,79	0,93	***	0,80	0,08	0,63	
Nooit laat weg	0,84	0,64	1,11		0,89	0,85	0,26	
Controle door ouders	0,96	0,90	1,03		0,85	0,16	0,69	
Informerings door ouders	1,00	0,93	1,07		0,85	0,16	0,69	
Passieve monitoring ouders	1,06	0,98	1,14		0,89	0,23	0,72	
Niet thuiswonend (ja/nee)	1,44	1,07	1,93	*	1,55	0,50	0,43	
Delinquentie vrienden	1,56	1,47	1,66	***	2,25	0,00	2,02	***
Schoolprestaties	1,09	1,01	1,16	*	0,88	0,27	0,71	
Tevredenheid met school	0,98	0,91	1,05		1,12	0,36	0,88	
Momenteel geen school (ja/nee)	0,85	0,75	0,96	*	1,26	0,26	0,85	
Tevredenheid met werk	1,02	0,96	1,08		1,02	0,87	0,84	
Momenteel geen werk (ja/nee)	0,82	0,68	0,97	*	1,21	0,45	0,74	
Aantal problemen aangegeven (0-5)	1,25	1,16	1,34	***	1,08	0,42	0,89	
Controlevariabelen								
Leeftijd	1,00	0,96	1,04		0,96	0,51	0,84	
Vrouw	0,76	0,68	0,85	***	0,46	0,00	0,30	**
Stedelijkheidsgraad								
Zeer sterk stedelijk (ref.)	1				1			
Sterk stedelijk	1,10	0,95	1,28		0,61	0,04	0,38	*
Matig stedelijk	1,20	1,00	1,44		0,93	0,79	0,54	
Weinig stedelijk	1,18	0,99	1,40		0,82	0,47	0,48	
Niet stedelijk	1,29	1,02	1,65	*	X	X	X	X
Herkomstland (3)								
Nederland (ref.)	1				1			
Europa (excl. Nederland)	0,74	0,59	0,92	**	1,27	0,46	0,68	
Buiten Europa	0,66	0,55	0,78	***	1,14	0,60	0,70	

*** $p < 0,001$; ** $p < 0,01$; * $p < 0,05$. X betreft een coëfficiënt die op minder dan tien observaties is gebaseerd en is onderdrukt. Ref. is de referentiecategorie.

Noot: Ongewogen resultaten. Marginale effecten zijn opgenomen in tabel 3.3 in de Excelbijlage.

Bron: MZJ 2023

Uit de tabel blijkt dat de factoren die de sterkste samenhang hebben met het behoren tot de groep licht of ernstig delinquenten vrienden, zelfcontrole, antisociale attituden en openheid naar ouders zijn. De sterkste effecten bij de jongvolwassenen zijn te vinden bij 'delinquente vrienden' en zelfcontrole. Bij delinquentie vrienden hangt een toename van 1 standaarddeviatie samen met een 56% grotere odds om licht delinquent te zijn en een 125% hogere odds om ernstig delinquent te zijn ten opzichte van niet-delinquent zijn. Voor zelfcontrole geldt dat een toename van 1 standaarddeviatie op de zelfcontroleschaal samenhangt met een 43% lagere odds op 'licht' delinquent zijn en een 62% lagere odds op 'ernstig' delinquent zijn.

Daarnaast is het aantal problemen dat men ervaart sterk geassocieerd met de delinquentietypen. Elk extra ervaren probleemgebied hangt samen met een 39% hogere odds op 'licht' delinquent zijn en een 85% hogere odds op 'ernstig' delinquent zijn. Ook antisociale attituden en openheid naar ouders zijn significant geassocieerd met delinquentiegroep (+1 *sd* = 26% odds licht, 101% grotere odds 'ernstig'); dit effect is sterker bij de ernstige delinquentiegroep. Een factor die een kleinere maar significante samenhang met delinquentiegroepen laat zien is schoolprestaties (hoe hoger, hoe vaker in licht of ernstige delinquentiegroep).

3.4 **Samenvattend**

Voor de drie delinquentiegroepen niet-delinquenten, licht delinquenten en ernstig delinquenten geldt dat:

- niet-delinquenten zijn gelijk verdeeld qua geslacht, terwijl onder ernstig delinquente bijna 74% man is;
- onder ernstige delinquenten relatief meer jongeren van een overig niet-Europese en Marokkaanse herkomst, maar het verschil is niet statistisch significant. Onder de licht-delinquenten zijn de andere herkomsten zoals Turkije, Marokko en overig niet-Europees juist statistisch significant ondervertegenwoordigd ten opzichte van de niet-delinquente groep;
- er nauwelijks verschillen zijn tussen de groepen in termen van huishoudinkomen en landsdeel.

Na correctie voor demografische kenmerken geldt dat:

- het hebben van delinquente vrienden de sterkste samenhang laat zien met het behoren tot de licht en ernstig delinquentiegroep;
- daarna antisociale attituden, zelfcontrole, problematiek en het aantal ervaren problemen (op het gebied thuis, drugs, alcohol, geld en gamen/te veel internetten) het sterkst samenhangen met het behoren tot de delinquentiegroepen.

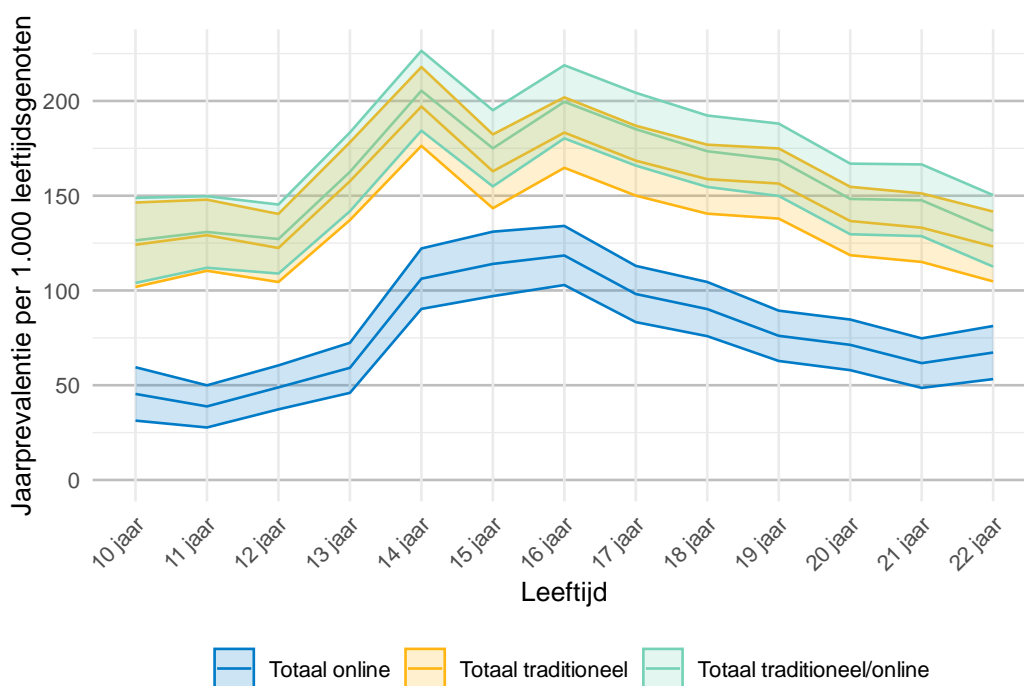
4 Leeftijd en delinquentie

In dit hoofdstuk worden de leeftijds-delinquentiecurve van jongeren in de leeftijd van 10 tot 23 jaar bekeken. De leeftijds-delinquentiecurve laat de mate van participatie in delinquent gedrag zien van over de verschillende leeftijden. Dit gebeurt voor zowel het zelfgerapporteerde totaal offline (traditionele) en totaal online delicten (delicten gepleegd met een ICT-middel), als de combinatie van beide.

4.1 Leeftijds-delinquentiecurve

Uit de monitor jeugdcriminaliteit zijn leeftijds-criminaliteitscurves op basis van strafzaken bekend die een stijging laten zien vanaf 12 jaar tot en met 17 jaar, die vervolgens sterk toenemen tot 20 jaar en vervolgens weer dalen (Tollenaar & Van der Laan, 2023). Dit patroon kan anders liggen wanneer wordt gekeken naar zelfgerapporteerde delinquentie (figuur 4.1).¹⁸

Figuur 4.1 Leeftijds-delinquentiecurve naar prevalentie, naar totaal traditioneel, online en traditioneel + online, met 95% betrouwbaarheidsinterval

Bron: MZJ 2023; voor de onderliggende cijfers zie tabel 4.1 in de Excelbijlage

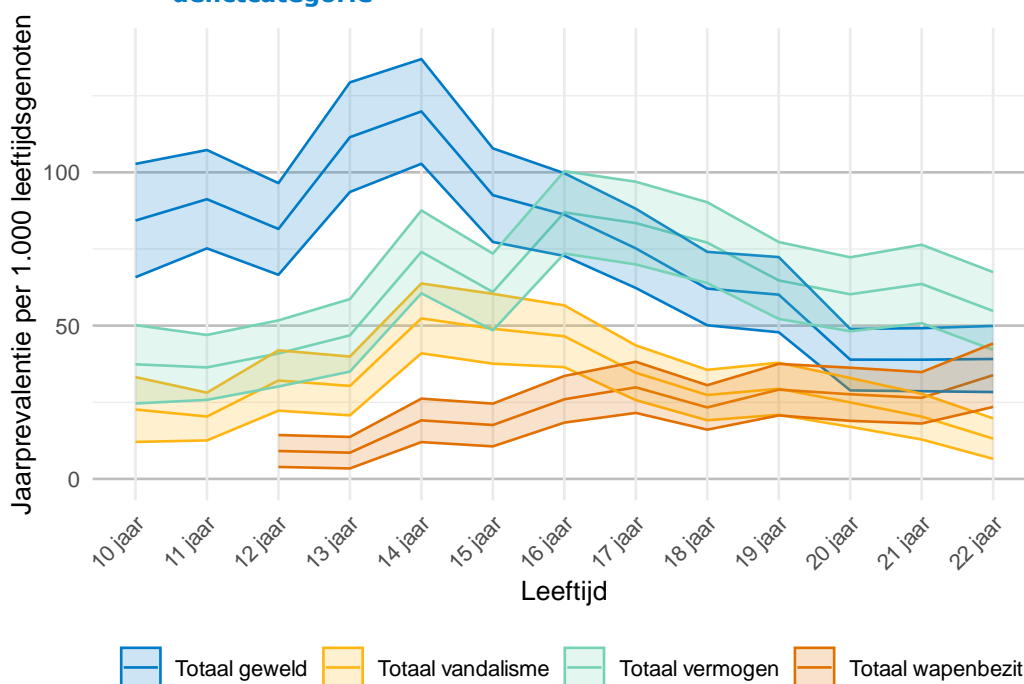
¹⁸ In deze grafiek zijn de volwassen delicten (fraude en dronken rijden) weggelaten voor de vergelijkbaarheid tussen de leeftijden. Verder zijn seksuele delicten en drugsverkoop niet uitgevraagd bij de leeftijden 10 tot 13 jaar, maar die komen naar verwachting nauwelijks voor.

Uit figuur 4.1 blijkt voor traditionele delicten dat er juist een stijging is tot 14 jaar, er dan een iets minder steile piek is op 16 jaar en dat de zelfgerapporteerde delinquentie daarna afneemt.¹⁹ Voor online delicten is een vergelijkbare trend zichtbaar, maar is de piek twee jaar later op 16 jaar. Vanaf 16 jaar is er duidelijk een afname in de participatie in delicten. Wanneer online en traditionele delicten worden gecombineerd (de lijn traditioneel/online), dan valt op dat deze niet veel hoger ligt dan de lijn van traditionele delicten. Dit betekent dat jongeren die online delicten plegen meestal ook traditionele delicten plegen.

4.2 Leeftijds-delinquentiecurves delicttypen

Omdat de leeftijds-criminaliteitscurve sterk kan verschillen per type delict, is de zelfgerapporteerde delinquentie in het afgelopen jaar over de leeftijd uitgesplitst in hoofdcategorieën van delicten in figuren 4.2a en 4.2b.

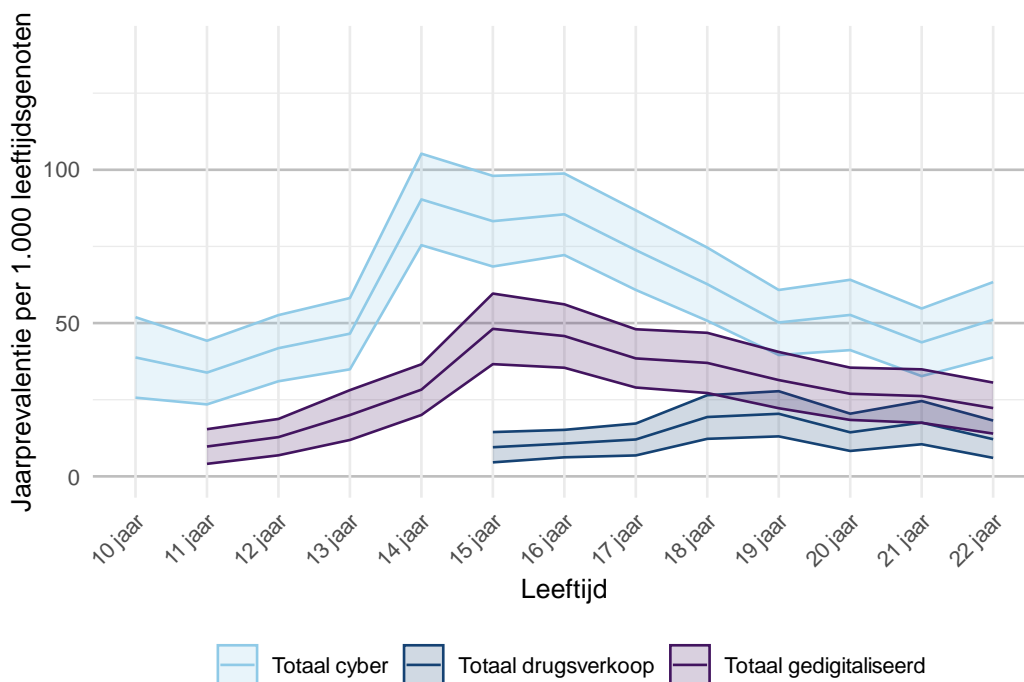
Figuur 4.2a Leeftijds-criminaliteitscurves zelfgerapporteerde delicten naar delictcategorie

Bron: MZJ 2023; voor de onderliggende cijfers zie tabel 4.1 in de Excelbijlage

¹⁹ De tijdelijke pieken zouden ook het resultaat van steekproeffluctuatie kunnen zijn. De 95%-betrouwbaarheidsintervallen in de grafiek inachtnemend, zou bijvoorbeeld de piek op 14 jaar ook onderaan het betrouwbaarheidsinterval kunnen liggen en de dip op 15 jaar ook aan de bovenkant van het betrouwbaarheidsinterval kunnen liggen bij een herhaalde steekproef.

Figuur 4.2b Leeftijds-criminaliteitscurves zelfgerapporteerde delicten naar delictcategorie

Bron: MZJ 2023; voor de onderliggende cijfers zie tabel 4.1 in de Excelbijlage

Uit de figuren blijkt dat de geweldsdelicten een uniek patroon laten zien ten opzichte van de andere delictsoorten. Deze delicten nemen toe vanaf 10 jaar en pieken op de leeftijd van 14 jaar, waarna het voorkomen hiervan weer sterk afneemt tot 23 jaar. De vermogensdelicten, vandalisme en cybercrime laten eenzelfde beeld zien als de overall age-crime curves in figuur 4.1, namelijk een stijging tot en met 16 jaar, gevolgd door een afname. De gedigitaliseerde delicten pieken op 15-jarige leeftijd, maar nemen daarna slechts licht af. Twee delictsoorten die geleidelijk over de leeftijd toenemen, zijn wapenbezit en drugsverkoop.

4.3 Samenvattend

- Op basis van zelfgerapporteerde delinquentie blijkt traditionele delinquentie vroeg te pieken, op 14 jaar, met een tweede lagere piek op 16 jaar.
- Online delicten laten een zeer vergelijkbare age-crimecurve zien als de traditionele delicten, alleen ligt de piek op 16 jaar.
- Geweldsdelicten pieken ook op 14 jaar, waarna de participatie over de leeftijd afneemt.
- Vermogensdelicten en cybercrimes laten een vergelijkbare curve zien, met pieken op 14 en 16 jaar. Alleen is de hoogste piek bij vermogensdelicten op 16 jaar en bij cyberdelicten op 14 jaar.
- Wapenbezit komt relatief weinig voor, neemt toe vanaf 12 jaar en schommelt vanaf 17 jaar.

5 Conclusie

In deze studie zijn de eerste resultaten van de monitor zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit (MZJ) 2.0 gerapporteerd. Voor de eerste keer is de overstap gemaakt van een combinatie van persoonlijk/computerafname naar een volledige webafname via telefoon, tablet of computer. Uiteindelijk hebben ruim 21.000 personen de vragenlijst ingevuld. Voor het eerst zijn jongeren met politiecontacten in verhouding meer in de steekproef opgenomen. Daardoor is verzekerd dat er voldoende jongeren in de steekproef terechtkomen die daadwerkelijk delicten plegen die ook ernstiger van aard zijn.

Uit de monitor blijkt dat ongeveer 17% van de 12- tot 23-jarigen in het afgelopen jaar een traditioneel delict gepleegd heeft, zijnde een delict waarbij een ICT-middel geen belangrijke rol speelde. Bij twaalfminners is dit percentage bijna 13%. Wat betreft online delicten (waarbij een ICT-middel wel een belangrijke rol speelde) blijkt dat tussen de 7 en 9% van de 12- tot 23-jarigen het afgelopen jaar dit rapporteert. Bij twaalfminners ligt dit percentage op ruim 4%.

Samenplegen blijkt minder voor te komen bij jongvolwassenen dan bij minderjarigen. Bij minderjarigen was er bij het plegen van een delict in 50% van de gevallen sprake van een of meerdere mededaders. Bij jongvolwassenen lag dit percentage op 35%.

Slachtofferschap van delicten blijkt vaker voor te komen dan daderschap onder de jeugdige bevolking. De grootste categorieën zijn diefstal, bedreiging en online fraude. Minderjarigen zijn vaker het slachtoffer van bedreiging en jongvolwassenen vaker het slachtoffer van diefstal en online fraude. Bij twaalfminners valt op dat zij relatief vaak melden het afgelopen half jaar het slachtoffer te zijn geweest van bedreiging en geweld.

De gevonden percentages van prevalentie van delinquentie liggen een stuk lager dan in de eerdere edities van de MZJ 1.0. Ze zijn helaas niet direct te vergelijken met deze eerste editie van de MZJ 2.0, omdat de vragenlijst op een andere wijze is afgenomen. Hierdoor is een methodebreuk ontstaan waardoor geen trendgegevens getoond kunnen worden. Dit kan wel als in de toekomst tijdens een van de volgende metingen van de MZJ online variant gelijktijdig een meting van de oude offline variant plaatsvindt. Nu is er geen dubbele afname geweest waardoor statistische controle voor verschillen niet mogelijk is. De lagere prevalenties zouden, naast de verschillen de door wijze van afname, ook een gevolg kunnen zijn van een nawerking van de Coronaperiode die is doorgemaakt en/of een werkelijke dalende trend in delinquentie.

De factoren die samenhangen met het plegen van delinquent gedrag zijn ook in de MZJ 2.0 gemeten door de zogenoemde risico- en beschermende factoren uit te vragen. Dit zijn factoren die respectievelijk het delictgedrag kunnen bevorderen of verminderen. Uit analyses bleek dat aantal factoren zeer sterk kan samenhangen met de ernst van de delinquentiegroep. In een volgende meting van de MZJ 2.0 online kunnen ook de veranderingen op deze factoren worden nagegaan om te kijken of de situatie van jongeren is veranderd. Een dergelijke analyse biedt mogelijkheden om ook iets over de achtergronden van de ontwikkelingen in de jeugddelinquentie te zeggen (zie bijv. Van der Laan et al., 2021).

5.1 Discussie

De volgende punten vragen in het bijzonder aandacht. Uit officiële registraties blijkt dat de cyberdelicten nog steeds buiten zicht blijven van de politie ondanks dat er al jarenlang meer aandacht voor is. Uit de zelfrapportage blijkt dat dit type delict wel degelijk in relevante aantallen gepleegd wordt. Het is echter bij zelfrapportage wel de vraag in welke mate het gaat om zeer lichte delicten die het niet waard zijn om te vervolgen dan wel om ernstige vervolgbare delicten. Binnen de uitgevraagde delicten zou er sterke variatie kunnen zijn in de veroorzaakte schade, maar dat komen we met deze data niet te weten.

Potentieel zouden veel van de delictgedragingen onder jeugdigen ook kunnen worden geschaard onder 'normaal' grensoverschrijdend gedrag dat past bij de leeftijd en ontwikkelingsfase.

Een interessante bevinding uit de MZJ 2.0 is dat er nauwelijks verschillen in de mate van zelfgerapporteerde delinquentie zijn naar stedelijkheidsniveaus, terwijl deze verschillen in officiële registraties er wel blijken te zijn. Het ontbreken van verschillen in delinquentie naar stedelijkheidsniveaus is eerder gevonden door Weenink (2011).

Deze verschillen zijn er ook niet naar landsdeel. In de officiële verdachtencijfers blijkt dat hoofdzakelijk West-Nederland een hoger aantal verdachten per 1.000 inwoners heeft, alleen zijn dit niet alleen jeugdige verdachten maar alle leeftijden.

Het ontbreken van verschillen in delinquentieniveaus tussen verschillende gebieden is overigens niet nieuw. Ook in eerder onderzoek werd geconstateerd dat het zelfgerapporteerde delinquente gedrag van jongeren in rurale gebieden nauwelijks afweek van dat van jongeren in stedelijke gebieden (Weenink, 2010). Dit kan een gevolg zijn van de gebruikte bron, maar kan ook samenhangen met verschillen in inzet en capaciteit van de politie (in grotere steden meer dan op het platteland). Het maakt in ieder geval duidelijk dat delinquentie overal in Nederland voorkomt en niet exclusief een grotestedenprobleem is.

Het responspercentage is met ruim 27% relatief hoog voor een webenquête (volgens CBS in lijn met andere webenquêtes), maar in absolute zin blijft dit laag. De afwijkingen in de demografische kenmerken van de groep die de vragenlijst heeft ingevuld zijn echter klein bevonden ten opzichte van de algemene jeugdpopulatie. Verder zijn deze verschillen statistisch herwogen zodat de kenmerken overeenkomen met die van de algemene jeugdpopulatie. Een sterke eigenschap van deze studie is dat verdachten van delicten zijn oversampled, waardoor jongeren die delicten plegen in voldoende mate voorkomen in de steekproef. Uit de resultaten blijkt dat verdachten van delicten ook werkelijk meer delicten rapporteren dan niet-verdachten. Echter, wanneer we kijken naar de groep die ooit verdachte is geweest, blijken niet alle personen te rapporteren ooit een delict gepleegd te hebben. Dus er is ook een groep jongeren die onderrapporteert.

In eerder onderzoek (CBS) is in minder dan 15% van de zaken van minderjarige vervolgd in OM-registraties sprake van medeplegen. In MZJ 2023 gaf de helft van de personen medeplegen aan op enig delict (op de selectie van delicten waar dit is uitgevraagd). Dit verschil kan verklaard worden doordat er bij delicten die door groepen gepleegd zijn niet altijd wordt doorgerechercheerd op alle verdachten. Er zijn echter ook onderzoeken die een hoger percentage groepsdelicten rapporteren (zie bijv. Weerman, 2001). De reden voor die verschillen kunnen gezocht worden in het feit dat

er in de MZJ 2023 bij maar bij 17 van de 35 delicten wordt doorgevraagd of er meerdere plegers zijn.

De age-crime curve die is gevonden op basis van zelfrapportage heeft een andere vorm dan die op basis van registratiegegevens van politie en justitie, waarbij de verschillen het grootst zijn met age-crimecurves op basis van justitiegegevens. De piek ligt een jaar eerder dan waar doorgaans in internationaal onderzoek de piek ligt, namelijk tussen de 15 en 25 jaar. Enerzijds kan dit liggen aan de selectie en manier van uitvragen van delicten. Een deel zal bagateldelicten zijn en misdragingen die horen bij een normale ontwikkeling, die niet worden vervolgd door politie en justitie. Anderzijds worden jeugdigen tot 18 jaar zoveel mogelijk buiten het jeugdstrafrecht gehouden om hun kansen om buiten de maatschappij te vallen beperkt te houden. Daardoor zou, zeker voor de 12- tot 16-jarigen, er in de justitiecijfers sprake kunnen zijn van onderregistratie van criminaliteit door jeugdigen.

De nieuwe MZJ-enquête kan worden ingezet in evaluaties van bestaande en nieuwe interventies, straffen en maatregelen. De afname van dit instrument bij effectevaluaties kan als aanvulling op justitie- en politiedata voor extra uitkomstmaten kunnen zorgen. Dit gebeurt reeds bij de reeds lopende Halt-evaluatie (Van Delft et al., 2024). De MZJ-rapportages bieden referentiecijfers voor de Nederlandse populatie jongeren waartegen deze evaluaties kunnen worden afgezet.

5.2 Toekomstig onderzoek

Met deze eerste meting van de MZJ 2.0 is de basis gelegd. De grotere steekproef zorgt voor een grotere betrouwbaarheid en de mogelijkheid tot fijnere uitsplitsingen, en het oversampelen van jongeren met politiecontacten zorgt ervoor dat deze groep goed vertegenwoordigd is en ook verder uitgesplitst kan worden. Omdat er nog maar één meting is kunnen we nu nog geen trends beschrijven in de delinquentie door jeugdigen of in hun risico- en beschermende factoren.

In 2025 zal naar verwachting een volgende meting worden uitgevoerd waardoor in combinatie met registratiecijfers een beter antwoord kan worden gegeven op de vraag hoe de delinquentie van Nederlands jeugdigen zich ontwikkelt over de tijd. Tevens kan dan de vraag beantwoord worden in hoeverre de trend in de zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit samenhangt met verschuivingen in de demografische kenmerken van de jeugdbevolking en hun risico- en beschermende factoren.

Het verdient de aanbeveling om te continueren met het meten van zelfrapportage onder jeugdigen met een webenquête, zodat er weer een trend kan worden gemeten op basis van een van politie en justitie onafhankelijke bron.

Daarbij zijn enkele verbeteringen aan te bevelen voor de vragenlijst (t.a.v. wapenbezit en gebruik en verkoop drugs en het meten van de frequentie van delictplegen). De resultaten van de huidige MZJ laten ook zien dat nader onderzoek naar jeugdigen die zijn betrokken bij cyber- en gedigitaliseerde delicten en wat hun achtergronden zijn relevant is. Verder bieden de resultaten aanleiding voor nader onderzoek naar spreiding van risico- en beschermende factoren onder jongeren (is er bijvoorbeeld sprake van concentratie hiervan in specifieke gebieden) en ontwikkelingen die zich daarin voordoen over de tijd. Hierbij kan ook worden ingegaan op verschillen tussen jongeren in algemene populatie die kunnen worden geschaard tot de groepen niet-,

licht of ernstig delinquenten afgaand op hun zelfrapportage, en jongeren in de politie- en justitieketen. Ook laten de resultaten zien dat er overlap is tussen jeugdigen die rapporteren zelf dader en slachtoffer te zijn geweest, maar is de actuele kennis daarover beperkt.

Summary

Self-reported juvenile delinquency in the Netherlands in 2022/2023

Introduction

The Monitor for Self-Reported Juvenile Delinquency (MZJ) is a periodic study conducted by the WODC in collaboration with Statistics Netherlands (CBS) to track developments in juvenile delinquency in the Netherlands. This is done by describing developments based on juvenile delinquency registered by the police and justice system. However, a significant proportion of the offenses and offenders do not come to the attention of the police and justice system. It is estimated that more than three quarters of the experienced offenses are not solved. Therefore, information is also periodically collected from an independent source, namely self-reported juvenile delinquency by young people themselves. Since the 1980s, the WODC has been conducting research based on this source. Since 2005, the Monitor for Self-Reported Juvenile Delinquency (MZJ) has been in place, in which a random sample of young people between the ages of 10 and 23 (in 2015 increased to young people up to 23 years of age) from the Dutch population is questioned about their delinquent behavior. A face-to-face survey was conducted every five years to measure self-reported offending and victimization of offenses, as well as risk and protective factors. Measuring self-reported delinquency by means of a survey is an important source for gaining further insight into juvenile delinquency, because this source is not affected by registration or reporting effects, such as those that can play a role in police and justice registrations.

Research method

The Monitor for Self-Reported Juvenile Delinquency (MZJ) consists of an online survey with closed questions about offending and victimization of a wide range of offenses (varying in type and seriousness), various risk and protective factors for delinquency in the individual, family, friends and school context and demographic characteristics. As far as delinquency is concerned, it is about self-reported delinquency in the twelve months prior to the survey. A sample of 80.000 was drawn from the basic personal records of all young people in the Netherlands aged 12 to 23. In total, 21.771 young people (27.1% of the sample) completed the questionnaire in full in the spring of 2023. This is higher than expected. The sample was designed to overrepresent young people from a risk group (previous police contacts). The final selectivity on socio-demographic characteristics is comparable to other CBS online surveys among the Dutch population. After reweighting on nine characteristics, the results from the study group are representative of the population of 10- to 23-year-olds living in the Netherlands. The size of the sample from the general population of 10- to 23-year-olds and the overrepresentation of young people from a risk group make the study unique in its kind, not only for the Netherlands but also internationally.

Results

Self-reported delinquency in 2023

Pre-teens (10 to 12 years old)

In 2023, 12.7% of pre-teens reported having committed one or more offenses in the past year. Offenses in the category of violence were most commonly reported, followed by property offenses and cyber offenses. For pre-teens, it was mainly about hitting someone else without injury, followed by theft at school or logging into someone's account without permission. Weapon possession was rare. It was probably largely about very minor offenses in this age group, where there is a good chance that these reported offenses will not lead to police action. However, this cannot be said with certainty because the seriousness of it cannot be derived from the self-reporting items themselves.

If we break down the results by different socio-demographic background characteristics, it is striking that there are no differences in the prevalence of self-reported delinquency by country of origin (for traditional offenses), household income, degree of urbanization or region. However, more boys than girls report having committed an offense, as do young people from a single-parent family compared to other family compositions. More pre-teens with a European background report cybercrime than pre-teens from other background groups.

Minors (12 to 18 years old)

In 2023, 16.5% of minors reported committing one or more offenses in the past year. Violence and online offenses were the most commonly reported (9%), with the latter mainly involving cybercrime (7%). Drug offenses were rare; less than 1% of minors reported such an offense (mainly soft drug sales). Serious forms of cybercrime, such as sending viruses, carrying out DDoS attacks, or hacking, were also reported by less than 1% of minors.

Within the group of minors, there are differences according to various demographic background characteristics. 16- and 17-year-olds report slightly more offenses than minors aged 12 to 16, with the exception of property offenses, vandalism, weapon possession, and online offenses. Property offenses and weapon possession were again reported slightly more often by 12- to 16-year-olds. More boys than girls report an offense, with a few exceptions such as shoplifting and weapon possession for defense.

Broken down by country of origin, minors of Dutch origin report slightly more often than youth with another origin an offense (violence and property). More minors of Dutch origin also report an online offense, particularly cybercrime. There are no differences by country of origin for weapon possession and drug dealing. Broken down by socioeconomic status (SES), it appears that youth with their own income report an offense slightly more often than other groups, and youth from the highest household incomes report an offense relatively more often than youth from the lowest household income group. Differences are particularly evident for property offenses and cybercrime. There are no significant differences in the occurrence of delinquency according to the type of household of the family.

There are hardly any differences in self-reported delinquency among minors broken down by the degree of urbanization of the municipality of residence. This applies to all categories. There are also hardly any differences by region. Self-reported delinquency by minors occurs about equally often everywhere in the Netherlands. Finally, at least twice as many minors who have had previous contact with the police report one or more offenses in the past year than young people who have not had previous police contacts. This applies regardless of the type of traditional offense. Violence is reported 2 times as often, weapon possession 2.5 times, property offenses 3 times, and drug dealing 9 times as often. It is possible that the chance of previous police contacts is greatest for drug dealing. There are no differences between the groups in terms of reporting cybercrime. A significant proportion of young people who self-report offenses (between 13 and 17%) had not been in contact with the police in the three years prior to the study.

Young adults (18 to 23 years old)

Just over 17% of young adults reported involvement in one or more offenses in 2023. The offenses were mainly property offenses (6.4%), followed by cybercrime (5.1%) and violence (4.7%). Involvement in drug dealing was the least common (1.7%). However, all percentages in this age group are higher than in the younger age groups.

When broken down by different background characteristics, similar differences emerge as for minors. Young men report involvement in all categories of delinquency more often than women, with the exception of weapon possession and cybercrime, which do not differ between the sexes. Young adults of Dutch or European origin report more offenses than those from non-European countries. This is particularly true for property offenses, violence and cybercrime. There are no differences between young people from different backgrounds in terms of vandalism, weapon possession, drug dealing or digitized offenses.

In terms of characteristics such as being in school, type of household, household income, degree of urbanization and region, there are hardly any differences in the prevalence of self-reported offenses over the past year. As with minors, significantly more young adults who have had previous contact with the police report one or more offenses than young adults who have not had previous contact with the police (at least twice as many). This difference applies especially to violence and drug dealing and not to other traditional offenses (not significant), cybercrime and digitized offenses, where the groups do not differ.

Age differences in delinquency

A comparison between the surveyed age groups shows some striking differences. The 12-to-18-year-old age group (minors) reports the most traditional and online offenses, compared to the 10-to-11-year-old age group (pre-teens) and the 18-to-23-year-old age group (young adults); in traditional offenses, young adults report the fewest offenses, while pre-teens report the fewest online offenses.

For different types of offenses, minors report vandalism offenses most often, young adults report drug dealing and digitized offenses most often. If no distinction is made between traditional and online offenses, then minors appear to report the most offenses, followed by young adults and then pre-teens. Weapon possession, although not very common, appears to increase with age. The same applies to drug dealing.

Delinquency groups

In this study, delinquency among young people was classified on the basis of frequency and severity for 12- to 23-year-olds. The following three groups are distinguished:

- non-delinquent (79%);
- slightly delinquent (19%);
- seriously delinquent (1%).

The non-delinquents have hardly committed any offenses, the slightly delinquent have committed few and minor offenses, and the seriously delinquent have either committed many minor offenses and/or serious offenses. As the severity of delinquency increases, the number and diversity of types of offenses increases, the percentage of males increases, the percentage of single-parent households increases, and the percentage of young people of non-European origin increases.

The differences in risk and protective factors between the groups are small but do show the expected direction. As the severity of delinquency increases, problem behavior increases, antisocial attitudes increase, openness to parents decreases, parental control decreases, delinquency by friends increases, school performance decreases, and satisfaction with school decreases. Furthermore, more alcohol is drunk more often, drugs are used more often, and more problems at home and problems with money, alcohol, drugs and gaming/internet use are reported.

Relationship between risk and protective factors and delinquency groups

After correcting for demographic characteristics, various risk and protective factors appear to be very strongly associated with belonging to the slightly and seriously delinquent group, compared to non-delinquents. However, on the basis of this study, it cannot be said whether there is a causal relationship. With a (+) we indicate that the more one has of a factor, the greater the chance of belonging to the slightly and seriously delinquent group, with the strength of the association being stronger for the seriously delinquent group. With a (-) we indicate that this relationship is the opposite (the more, the less likely to belong to the slightly or seriously delinquent group). The strongest correlation with the severity of the delinquency group is found in having delinquent friends (+), antisocial attitudes (+), self-control (-) and openness to parents (-). A strong effect was also found of the number of self-reported experienced problems (+). This indicates that young people who report many or serious offenses also experience many problems in other areas of life. The findings based on a sample from the general population of young people are consistent with those in the literature.

Conclusion

This study measured delinquency in 2023 using an online survey, the Monitor Self-Reported Youth Delinquency (MZJ). The three distinguished age groups, pre-teens, minors, and young adults, differ in the types of offenses they most often commit. For example, young adults commit fewer violent offenses but have the highest rates of weapon possession and drug dealing, pre-teens commit fewer property offenses, minors commit the most vandalism and cyber and digitized offenses. The peak for committing offenses regardless of type (online or offline) is in the minor period.

The level of self-reported delinquency by young people differs greatly from that based on official police or justice data. For example, the percentage of young people who report online offenses is relatively high, while this type of offense is almost non-existent in the registrations. Other types of offenses are also reported much more often than police registrations show. On the one hand, this may be because relatively minor offenses are reported but not prosecuted. On the other hand, it may be because many offenses are not solved by the police and justice system or are not reported. Future measurements should show how self-reported youth delinquency develops over time.

The MZJ survey could also be used to measure the effectiveness of interventions and sanctions. The data from the MZJ report provide a reference group against which specific youth delinquency groups can be compared. Furthermore, the picture of risk and protective factors among (delinquent) youth groups can be used to provide input for justice policy and interventions in relation to youth crime.

Literatuur

- Bovens, M., Bokhorst, M., Jennissen, R., & Engbersen, G. (2016). *Migratie en classificatie: naar een meervoudig migratie-idioom*. Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, WRR verkenningen nr. 34.
- CBS (2021a). *Gegevensbeschermingseffectbeoordeling (PIA)*. Centraal Bureau voor de Statistiek.
- CBS (2021b). *Afwegingskader migratie- en integratiestatistieken*. Centraal Bureau voor de Statistiek. Geraadpleegd op 30 april 2024: www.cbs.nl/nl-nl/longread/diversen/2021/cbs-afwegingskader-migratie-en-integratiestatistieken.
- Creemers, M., Derksen, E., Mikolajewski, N., Roels, J., Wingen, M. (2023). *Monitor zelfgerapporteerde delinquentie. Onderzoeksdocumentatie en kwaliteitsanalyse*. Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Farrington, D. (2023). Early psychosocial risk factors and implications for prevention. In E. Verona & Fox, B. (red.), *Routledge Handbook of Evidence-Based Criminal Justice Practices* (pp. 141-150). Routledge.
- Farrington, D.P., Gaffney, H., & Ttofi, M.M. (2017). Systematic reviews of explanatory risk factors for violence, offending, and delinquency. *Aggression and Violent Behavior, 33*, 24-36. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2016.11.004>
- Giesen, D., Kompier, M., Heil, J., Jacobs, B., & Meertens, V. (2023). *Resultaten kwalitatieve test vragenlijst Monitor Zelf Gerapporteerde Jeugddelinquentie*. Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Lösel, F., & Bender, D. (2017). Protective Factors Against Crime and Violence in Adolescence. In P. Sturmey (red.), *The Wiley Handbook of Violence and Aggression. Volume I, Definition, Conception, and Development* (pp. 313-327). John Wiley & Sons.
- Fontaine, N.M.G., Brendgen, M., Vitaro, F., & Tremblay, R.E. (2016). Compensatory and protective factors against violent delinquency in late adolescence: Results from the Montreal longitudinal and experimental study. *Journal of Criminal Justice, 45*, 54-62.
- Jolliffe, D., Farrington, D., Loeber, R., & Pardini, D.A. (2016). Protective factors for violence: Results from the Pittsburgh Youth Study. *Journal of Criminal Justice, 45*, 32-40.
- Lumley, T. (2004). Analysis of complex survey samples. *Journal of statistical software, 9*(8), 1-19.
- Moffitt, T.E. (1993). Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial behavior: A developmental taxonomy. *Psychological Review, 100*(4), 674-701.
- Peytcheva, E., & Groves, R.M. (2009). Using variation in response rates of demographic subgroups as evidence of nonresponse bias in survey estimates. *Journal of Official Statistics, 25*(2), 193.
- R Core Team (2023). *R: a Language for Statistical Computing*. R Foundation for Statistical Computing. Vienna, Austria. URL <https://www.R-project.org/>
- Van der Laan, A.M., Rokven, J., Weijters, G., & Beerthuizen, M.G.C.J. (2021). The Drop in Juvenile Delinquency in The Netherlands: Changes in Exposure to Risk and Protection. *Justice Quarterly, 38*(3), 433-453.
- Van der Laan, A.M., Tollenaar, N., Beijers, J. & Kessles, R. (2024). *Ontwikkelingen in de jeugdcriminaliteit 2000-2023. Synthese van bevindingen uit de Monitor Jeugdcriminaliteit*. WODC. Cahier 2024-15.
- Van Widenfelt, B. M., Goedhart, A. W., Treffers, P. D., & Goodman, R. (2003). Dutch version of the Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ). *European Child &*

Adolescent Psychiatry, 12, 281-289. Weerman, F.C. (2001). *Samenplegen. Over criminele samenwerking en groepsvorming*. Ars Aequi Libri.

Weenink, D. (2011). Delinquent behavior of Dutch rural adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 40(9), 1132-1146.

Bijlage 1 Samenstelling begeleidingscommissie

Voorzitter

Mw. dr. M. Slotboom

Vrije Universiteit (VU) Amsterdam

Leden

Dhr. drs. A.W.M. Eijken

Ministerie van Justitie en Veiligheid, Directoraat
Generaal Straffen en Beschermen (DGSenB)

Dhr. Bart de Goeij Msc

Ministerie van Justitie en Veiligheid, Directoraat-
Generaal Straffen en Beschermen (DGSenB)

Dhr. em. Prof. dr. H. Elffers

Vrije Universiteit (VU) Amsterdam/Nederlands
instituut voor de studie van criminaliteit en
rechtshandhaving (NSCR)

Dhr. dr. H. Ferwerda

Bureau Beke

Dhr. dr. R. Roks

Erasmus Universiteit Rotterdam

Mw. dr. M. Weulen Kranenburg

Vrije Universiteit (VU) Amsterdam

Bijlage 2 Methode

In deze bijlage wordt de methode van onderzoek besproken. We beschrijven het design van de studie, de steekproeftrekking, de enquête, respons en non respons en weging van de data, alsook de representativiteit, de inhoud van de vragenlijst en de definitie van delinquentiegroepen. De MZJ is een samenwerking tussen het WODC en het CBS waarbij het CBS in opdracht van het WODC verantwoordelijk was voor de steekproef, aanpassingen aan de vragenlijst, dataverzameling, -schoning en de weging (zie ook Creemers et al., 2024). De dataverzameling heeft plaatsgevonden in het tweede kwartaal van 2023. Het WODC was verantwoordelijk voor de onderzoeksopzet, het opstellen van de initiële vragenlijst en inkorten daarvan, de analyse en rapportage.

Design

De monitor zelfgerapporteerde jeugdcriminaliteit richt zich op het verzamelen van gegevens over delinquentie, slachtofferschap en achtergrondkenmerken door middel van een enquête met gesloten vragen onder een gestratificeerde willekeurige steekproef van jongeren in de leeftijd van 12 tot 23 jaar, afkomstig uit de algemene populatie van jongeren.

Om deze steekproef te definiëren, werden de volgende criteria gebruikt:

- De jongeren waren minimaal 10 jaar oud en maximaal 22 jaar oud op 1 januari 2023.
- Ze waren geregistreerd als inwoner in de Basisregistratie Personen (BRP) op 6 februari 2023.
- Ze behoorden tot een particulier huishouden op 6 februari 2023. Dit betekent dat jongeren die op dat moment in een institutionele setting waren ingeschreven *by design* zijn uitgesloten.

Omdat de kans dat iemand een vragenlijst werkelijk volledig invult (de respons) verschilt per leeftijdsgroep, is stratificatie toegepast. Dit betekent dat leeftijdsgroepen met een lagere verwachte respons een hogere kans kregen om te worden geselecteerd. Daarnaast kregen jongeren die tussen 2020 en 2022 geregistreerd stonden als verdachte bij de politie een hogere kans om te worden opgenomen in de steekproef, zodat de groep met een hoog risico beter vertegenwoordigd zou zijn. Deze kans werd verhoogd met een factor van vijf en de selectiekans van de overige groepen werd navenant verlaagd.

Het streven was om een steekproef van circa 20.000 observaties te krijgen. Omdat de verwachte respons 25% was, die gangbaar is bij een internetafname, werden er 80.000 brieven met een uitnodigingslink voor deelname verstuurd. Wanneer er binnen twee weken geen respons was, werd er een eerste rappelbrief verstuurd. Als er weer geen respons was na twee weken werd de laatste rappelbrief verzonden.

Weging

Om een representatief beeld te krijgen van de delinquentie, slachtofferschap en de achtergrondkenmerken, wordt de steekproef op kenmerken die bekend zijn over de

gehele populatie teruggewogen. Hiervoor is het volgende weegmodel gebruikt, waarbij het getal tussen haakjes het aantal categorieën weergeeft:

Geslacht (2) × Leeftijdsklasse (4) + Leeftijd (13) + Inkomen (11) + Opleidingsniveau (5) + Herkomst (10) + Type huishouden (7) + Politie contact (2) + Provincie (12).

In de volgende paragraaf wordt de selectiviteit op deze kenmerken beschreven. De eindweging is het resultaat van weging naar insluitkans, populatiegewicht en selectieve nonrespons. Voor een uitgebreide beschrijving van het proces van weging, zie Creemers et al. (2023). De correctie op demografische kenmerken is echter nooit zaligmakend. Zo liet een meta-analyse op officiële statistieken en enquêteuitkomsten liet zien dat de vertekening op demografische kenmerken uit de officiële statistieken niet voorspellend bleek te zijn voor vertekening op de inhoudelijke uitkomstvariabelen (Peytcheva & Groves, 2009).

Respons/nonrespons

Van de 80.000 vragenlijsten die waren uitgezet zijn er uiteindelijk bijna 22.000 ingevuld. Hiermee komt de totale respons op 27,2%, een ruime 2% hoger dan beoogd. Het nonresponspercentage varieert over verschillende populatiekenmerken. De actuele responspercentages uitgesplitst naar populatiekenmerken staan weergegeven in tabel B2.1.

Tabel B2.1 Responspercentages naar zeven populatiekenmerken

	Nettosteekproef	Respons (abs.)	Respons (%)
Totaal	80.000	21.771	27,2%
Geslacht			
Man	47.996	11.148	23,2%
Vrouw	32.004	10.623	33,2%
Leeftijd			
10-11 jaar	6.921	2.478	35,8%
12-13 jaar	6.603	2.569	38,9%
14-17 jaar	21.627	7.613	35,2%
18-23 jaar	44.849	9.111	20,3%
Inkomen			
Laagste deciel	13.542	2.636	19,5%
Tweede deciel	5.374	1.221	22,7%
Derde deciel	5.361	1.207	22,5%
Vierde deciel	6.513	1.665	25,6%
Vijfde deciel	7.307	2.059	28,2%
Zesde deciel	8.021	2.458	30,6%
Zevende deciel	8.370	2.526	30,2%
Achtste deciel	8.722	2.760	31,6%
Negende deciel	8.237	2.554	31,0%
Hoogste deciel	8.553	2.685	31,4%
Opleidingsniveau			
Basisonderwijs	7.660	2.730	35,6%
Vmbo, havo, vwo-onderbouw, mbo 1	17.965	6.088	33,9%
Havo, vwo, mbo	21.845	6.303	28,9%
Hbo, wo-bachelor	12.724	3.713	29,2%
Hbo, wo-master, doctor	576	156	27,1%
Onbekend	19.230	2.781	14,5%
Herkomstland			
Nederland	52.915	16.036	30,3%
Europa (exclusief Nederland)	7.154	1.705	23,8%
Turkije	2.598	471	18,1%
Marokko	4.266	615	14,4%
Suriname	2.106	409	19,4%
Nederlands-Caribisch gebied	1.560	283	18,1%

	Nettosteekproef	Respons (abs.)	Respons (%)
Herkomstland			
Indonesië	373	81	21,7%
Overig Afrika	2.870	625	21,8%
Overig Azië	4.515	1.153	25,5%
Overig Amerika en Oceanië	1.643	393	23,9%
Type huishouden			
Eenpersoonshuishouden	7.424	1.285	17,3%
Niet-gehuwd paar zonder kinderen	2.391	437	18,3%
Gehuwd paar zonder kinderen	429	87	20,3%
Niet gehuwd paar met kinderen	9.586	2.763	28,8%
Gehuwd paar met kinderen	40.762	12.869	31,6%
Eenouderhuishouden	18.027	3.992	22,1%
Overig huishouden	1.381	338	24,5%
Provincie			
Groningen	2.919	817	28,0%
Friesland	3.033	798	26,3%
Drenthe	2.030	629	31,0%
Overijssel	5.394	1.651	30,6%
Flevoland	2.229	582	26,1%
Gelderland	9.135	2.781	30,4%
Utrecht	6.383	1.851	29,0%
Noord-Holland	13.409	3.339	24,9%
Zuid-Holland	18.248	4.718	25,9%
Zeeland	1.690	492	29,1%
Noord-Brabant	11.099	2.939	26,5%
Limburg	4.431	1.174	26,5%
Stedelijkheid			
Zeer sterk stedelijk	23.037	5.395	23,4%
Sterk stedelijk	24.232	6.621	27,3%
Matig stedelijk	12.410	3.590	28,9%
Weinig stedelijk	15.356	4.664	30,4%
Niet stedelijk	4.965	1.501	30,2%

Bron: CBS (Creemers et al., 2023)

Uit de tabel blijkt dat vrouwen aanzienlijk hogere responspercentages hebben (33,19%) vergeleken met mannen (23,23%). Wat betreft leeftijd hebben jongeren in de categorieën 10-11 jaar, 12-13 jaar en 14-17 jaar hogere responspercentages (respectievelijk 35,8%, 38,9% en 35,2%) dan jongvolwassenen van 18-23 jaar (20,3%).

Hogere inkomensniveaus blijken gepaard te gaan met een hoger responspercentage. Zo laten de hoogste decielen hogere percentages zien (bijvoorbeeld het hoogste deciel met 31,39%) vergeleken met de laagste decielen (bijvoorbeeld het laagste deciel met 19,47%). Jongeren met een lager opleidingsniveau, zoals basisonderwijs en vmbo/mbo 1, vertonen hogere responspercentages (respectievelijk 35,6% en 33,9%) dan jongeren met een hoger opleidingsniveau, zoals hbo/wo-master/doctor (27,1%). Wat betreft herkomstland vertonen jongeren met herkomstlanden als Nederland (30,3%) en Overig Azië (25,5%) hogere responspercentages, terwijl jongeren met herkomstlanden als Turkije (18,1%) en Marokko (14,4%) veel lagere percentages laten zien.

Jongeren afkomstig uit een gezin van een gehuwd paar met kinderen (31,6%) en afkomstig uit een gezin met een niet gehuwd paar met kinderen (28,8%) hebben hogere responspercentages vergeleken met jongeren uit eenpersoonshuishoudens (17,3%). Wat provincies betreft hebben Drenthe, Overijssel en Gelderland met 30 à 31% hogere responspercentages, terwijl Noord-Holland (24,9%) en Zuid-Holland (25,9%) lagere percentages laten zien. Over het algemeen vertonen minder stedelijke gebieden hogere responspercentages, met de minst stedelijke gebieden (niet stedelijk: 30,2%) en weinig stedelijke gebieden (30,4%) die hogere percentages laten zien dan sterk stedelijke gebieden (23,4%). Volgens het CBS (Creemers et al., 2024) wijkt de mate van selectiviteit niet noemenswaardig af van die in andere steekproefonderzoeken op landelijk niveau worden verkregen.

Representativiteit

In het design is er rekening gehouden met leeftijdsgebonden responspercentages door te stratificeren op leeftijd. Echter, uit de vorige paragraaf bleek al dat de responspercentages ook op andere kenmerken verschillen. In tabel 2.2 staat de selectiviteit van de ongewogen steekproef en het percentage dat de vragenlijst ingevuld heeft afgezet tegen de populatie. Wanneer de populatieverdeling wordt vergeleken met de respons, dan blijkt dat de verschillen klein zijn. Bij een dergelijk grote steekproef zijn significantietoetsen niet zinnig zijn, omdat de statistische power om significante verschillen te vinden erg groot is, zelfs bij triviale verschillen. Daarom is voor alle kenmerken een *effect size* berekend, namelijk Cohen's w (Cohen, 1988). Die maat kan weergeven hoe groot het verschil is, onafhankelijk van de steekproefgrootte. Een waarde van 0,1 wordt als klein gezien in de sociale wetenschappen.

De procentuele verschillen in de verdeling van geslacht blijken erg klein. In termen van effectgrootte blijkt deze dan ook verwaarloosbaar ($w=0,004$). De procentuele verschillen in leeftijd zijn wat groter, ook al is hier getracht rekening mee te houden in de steekproeftrekking. We zien wat lagere percentages 10-11-jarigen en 12-13-jarigen, terwijl er hogere percentages 14-17-jarigen zijn. Het aantal 18-22-jarigen is nagenoeg gelijk aan de populatie. De bij leeftijd behorende $w=0,1$, dus een statistisch klein maar relevant effect.

De overige kenmerken laten kleinere verschillen zien. De inkomensverdeling laat een lichte onderrepresentatie zien van de lagere inkomens en een lichte overrepresentatie van de hogere inkomens. Het effect is echter klein ($w=0,08$). Opleidingsniveau en herkomstland laten eenzelfde effectgrootte zien. Een blik op opleidingsniveau laat zien dat er iets meer havo, vwo en mbo in de steekproef zit. Bij herkomstland zijn kleine

verschillen te zien in de herkomstlanden Nederland (meer in de steekproef) en Turkije en Marokko (minder in de steekproef). Ook type huishouden laat slechts kleine verschillen zien, het meest opvallend is de overrepresentatie van jongeren uit gezinnen met een gehuwd paar met kinderen. De effectgrootte is slechts 0,06. In de variabelen provincie en stedelijkheid zijn geen noemenswaardige verschillen te vinden. De effectgrootten zijn respectievelijk 0,01 en 0,03.

Kortom, de representativiteit van de gerealiseerde steekproef is al behoorlijk goed, ook al is er een lichte ondervertegenwoordiging van de jongste leeftijdsgroepen en een lichte oververtegenwoordiging van jongeren met een gemiddeld opleidingsniveau. Vervolgens zijn de overgebleven verschillen gecorrigeerd met het eerder beschreven weegmodel, waardoor deze verschillen in zijn geheel zijn weggenomen.

Tabel B2.2 Selectiviteit steekproef ten opzichte van de populatie jongeren

	Populatie jongeren	Steekproef getrokken	Steekproef vragenlijst ingevuld (ongewogen)
Geslacht			
Man	51,0%	60,0%	51,2%
Vrouw	49,0%	40,0%	48,8%
Leeftijd			
10-11 jaar	14,0%	8,7%	11,4%
12-13 jaar	14,6%	8,3%	11,8%
14-17 jaar	29,1%	27,0%	35,0%
18-23 jaar	42,3%	56,1%	41,8%
Inkomen			
Laagste deciel	15,1%	16,9%	12,1%
Tweede deciel	6,1%	6,7%	5,6%
Derde deciel	6,1%	6,7%	5,5%
Vierde deciel	8,0%	8,1%	7,6%
Vijfde deciel	9,3%	9,1%	9,5%
Zesde deciel	10,7%	10,0%	11,3%
Zevende deciel	11,2%	10,5%	11,6%
Achtste deciel	11,3%	10,9%	12,7%
Negende deciel	10,9%	10,3%	11,7%
Hoogste deciel	11,4%	10,7%	12,3%
Opleidingsniveau			
Basisonderwijs	15,8%	9,6%	12,5%
Vmbo, havo-, vwo-onderbouw, mbo 1	27,5%	22,5%	28,0%
Havo, vwo, mbo	24,5%	27,3%	29,0%
Hbo-, wo-bachelor	16,3%	15,9%	17,1%
Hbo-, wo-master, doctor	1,0%	0,7%	0,7%
Onbekend	14,9%	24,0%	12,8%

	Populatie jongeren	Steekproef getrokken	Steekproef vragenlijst ingevuld (ongewogen)
Herkomstland			
Nederland	69,0%	66,1%	73,7%
Europa (exclusief Nederland)	9,6%	8,9%	7,8%
Turkije	3,0%	3,2%	2,2%
Marokko	3,7%	5,3%	2,8%
Suriname	2,0%	2,6%	1,9%
Nederlands-Caribisch gebied	1,4%	2,0%	1,3%
Indonesië	0,5%	0,5%	0,4%
Overig Afrika	3,0%	3,6%	2,9%
Overig Azië	5,8%	5,6%	5,3%
Overig Amerika en Oceanië	2,0%	2,1%	1,8%
Type huishouden			
Eenpersoonshuishouden	7,5%	9,3%	5,9%
Niet gehuwd paar zonder kinderen	2,5%	3,0%	2,0%
Gehuwd paar zonder kinderen	0,5%	0,5%	0,4%
Niet gehuwd paar met kinderen	12,8%	12,0%	12,7%
Gehuwd paar met kinderen	55,7%	51,0%	59,1%
Eenouderhuishouden	19,0%	22,5%	18,3%
Overig huishouden	2,0%	1,7%	1,6%
Provincie			
Groningen	3,6%	3,6%	3,8%
Friesland	3,8%	3,8%	3,7%
Drenthe	2,7%	2,5%	2,9%
Overijssel	7,1%	6,7%	7,6%
Flevoland	2,7%	2,8%	2,7%
Gelderland	12,1%	11,4%	12,8%
Utrecht	8,1%	8,0%	8,5%
Noord-Holland	16,1%	16,8%	15,3%
Zuid-Holland	21,7%	22,8%	21,7%
Zeeland	2,1%	2,1%	2,3%
Stedelijkheid			
Noord-Brabant	14,3%	13,9%	13,5%
Limburg	5,7%	5,5%	5,4%
Zeer sterk stedelijk	26,5%	28,8%	24,8%
Sterk stedelijk	30,0%	30,3%	30,4%
Matig stedelijk	16,2%	15,5%	16,5%
Weinig stedelijk	20,7%	19,2%	21,4%
Niet-stedelijk	6,7%	6,2%	6,9%

Bron: CBS (Creemers et al., 2023)

Vragenlijst

De vragenlijst bestaat uitsluitend uit gesloten vragen in de volgende elf domeinen:

- 1 achtergrond;
- 2 omgang met ouders;
- 3 vrienden;
- 4 criminaliteit;
- 5 antisociale attituden;
- 6 psychosociaal functioneren;
- 7 slachtofferschap;
- 8 alcohol en drugs;
- 9 problemen;
- 10 plezier in school of werk;
- 11 afsluiting.

Deze worden achtereenvolgens kort beschreven.

Blok 1 Achtergrond

In dit blok worden de volgende variabelen uitgevraagd:

- geslacht;
- leeftijd;
- of iemand een opleiding volgt;
- type opleiding die gevolgd wordt;
- leerjaar;
- type afgeronde opleiding;
- of iemand al eens gestopt is met een opleiding;
- of iemand één uur of langer per week werkt;
- woonsituatie;
- geslacht ouder(s);
- of ouders werken.

Blok 2 Omgang met ouders

In dit blok worden vragen gesteld over:

- disciplineren (Markus, 2003; EMBU; vertaling TRAILS);
- openheid naar ouders (Stattin & Kerr, 2000; vertaling Pietersma en Veenstra, 2004, TRAILS);
- controle door ouders (Stattin & Kerr, 2000; vertaling Pietersma en Veenstra, 2004, TRAILS);
- informeren door ouders (Stattin & Kerr, 2000; vertaling Pietersma en Veenstra, 2004, TRAILS);
- passieve monitoring ouders (Flecher & Steinberg, 2000; vertaling Pietersma en Veenstra, 2004, TRAILS).

Blok 3 Vrienden

In dit blok worden de volgende gegevens uitgevraagd:

- of de jeugdige een vriendengroep heeft;
- hoe vaak iemand in het weekend omgaat met vrienden;
- of zij rondhangen op plekken;
- hoe vaak er online contact is met vrienden of andere leeftijdsgenoten;
- voor een zestal delicten: of één of meerdere vrienden dit in de afgelopen twaalf maanden gepleegd heeft.

Blok 4 Criminaliteit

In het blok criminaliteit worden 35 delicten uitgevraagd aan de jongeren. De vraagteksten behorende bij deze delicten staan weergegeven in tabel B2.3 Het gaat zowel om de prevalentie en de frequentie over de laatste twaalf maanden als of een delict ooit gepleegd is. Voor een selectie van vragen wordt er doorgevraagd of er meerdere daders betrokken waren (nee/één/twee of meer). Dit staat in de tabel weergegeven onder de kolom 'doorvraagd aantal mededaders'. Daarnaast is voor een selectie van vragen ook doorgevraagd hoe het delict is gepleegd, namelijk online, offline of allebei. Dit staat weergegeven in de kolom 'doorvraag modus online/offline'. Voor het delict 'wapen dragen om jezelf te beschermen' en 'wapen gebruikt voor zelfverdediging' is doorgevraagd naar het type wapen (mes/ander steekwapen/vuurwapen/ander wapen).

Tabel B2.3 Overzicht delictvragen en bijbehorende doorvragen

Vraagtekst	Doorvraag aantal mededaders	Doorvraag modus online/offline
Offline criminaliteit		
Heb je weleens iemand bedreigd om die persoon bang te maken?	Ja	Ja
Heb je weleens iemand expres geslagen of geschopt zonder dat die persoon volgens jou gewond is geraakt?	Ja	
Heb je weleens iemand expres geslagen of geschopt waardoor die persoon gewond is geraakt? Bijv. een blauw oog, bloedneus of ernstigere verwondingen.	Ja	
Heb je weleens iemand op straat bedreigd om iets van die persoon te stelen?	Ja	
Heb je weleens geweld gebruikt om iets van iemand te stelen? Bijv. een handtasje, portemonnee of telefoon.	Ja	
Heb je weleens iemand expres met een wapen verwond? Bijv. met een stuk hout, schaar of mes.	Ja	
Heb je weleens seks gehad met iemand die dat niet wilde?*	Ja	
Heb je weleens iets uit een winkel meegenomen zonder te betalen? Bijv. een horloge, kledingstuk, make-up, parfum of drank.	Ja	
Heb je weleens iets uit je school of van je werkplek gestolen?	Ja	
Heb je weleens een fiets, scooter of brommer gestolen?	Ja	
Heb je weleens iemands zakken gerold of iets uit een tas gestolen? Bijv. een portemonnee, sleutels of telefoon.	Ja	
Heb je weleens iets gekocht waarvan je wist of dacht dat het gestolen was? Bijv. een horloge, kledingstuk, make-up, parfum of drank.	Ja	
Heb je weleens ergens ingebroken omdat je iets wilde stelen? Bijv. in een auto, huis, school of bouwkeet.	Ja	
Heb je weleens expres iets beschadigd dat niet van jou was? Bijv. een auto bekrassen, een ruit ingooien of een bushokje vernielen.	Ja	
Heb je weleens muren, trams, metro's, bussen of iets anders beklad? Bijv. met pennen, stiften of een spuitbus.	Ja	
Heb je weleens een wapen bij je om jezelf te beschermen of voor het geval je bij een gevecht betrokken raakt?*		
Heb je weleens een wapen gebruikt om jezelf te verdedigen?*		
Heb je weleens softdrugs verkocht, zoals wiet of hasj?*		Ja
Heb je weleens partydrugs verkocht, zoals xtc, paddo's of lachgas?*		Ja
Heb je weleens harddrugs verkocht, zoals cocaïne of heroïne?*		Ja
Heb je weleens een pakketje voor vrienden, kennissen of onbekenden bezorgd in ruil voor geld?		

Vraagtekst	Doorvraag aantal mededaders	Doorvraag modus online/offline
Online criminaliteit		
Heb je weleens expres via internet of per e-mail een virus rondgestuurd naar andere computers?	Ja	
Heb je weleens ingelogd op een computer, telefoon, tablet of account van iemand anders zonder dat die dit wist?		
Heb je weleens geprobeerd een website of een e-mailbox plat te leggen door grote hoeveelheden informatie daarnaar toe te sturen? Dit wordt ook wel een DDoS-aanval genoemd.	Ja	
Heb je weleens ingelogd op een computer, telefoon, tablet of account van iemand anders en hier gegevens in veranderd of gewist zonder dat die dit wist?		
Heb je weleens in een online game expres items, skins of virtueel geld van iemand gestolen, terwijl dit niet mag in het spel?		
Heb je weleens iets online verkocht, waarbij je het geld van de koper hebt gekregen, maar het artikel niet hebt opgestuurd?		
Heb je weleens iets online gekocht dat je wel ontvangen hebt, maar niet betaald?		
Heb je weleens via internet of je telefoon seksueel getinte foto's of filmpjes gedeeld van iemand anders die jonger dan 18 jaar was?		
Heb je je online weleens voorgedaan als iemand anders zonder dat die persoon dit wist, om op de kosten van die persoon iets te verkopen of iets voor jezelf te kopen?		
Heb je weleens iemand je bankrekening of pincode laten gebruiken in ruil voor geld?		
Heb je weleens de inloggegevens van iemand proberen te krijgen door een mailtje te sturen dat eruit ziet alsof het van een betrouwbare partij is (bijv. van een bank of social media website)?		
Heb je weleens iemand via sms, e-mail of social media een bericht gestuurd om die persoon te bedreigen?		
Heb je weleens met te veel alcohol op een auto bestuurd? (met te veel alcohol bedoelen we twee glazen of meer een uur voordat je ging rijden) ***		
Heb je weleens expres verkeerde informatie gegeven aan de belastingdienst, een uitkeringsinstantie of een verzekeringsmaatschappij?***		

* Bij deze vragen wordt nog doorgevraagd naar type wapen.

** Alleen gevraagd aan 13- tot 23-jarigen.

*** Alleen gevraagd aan 18- tot 23-jarigen.

Blok 5 Antisociale attitudes

Voor een zestal delicten wordt gevraagd wat de jeugdige ervan vindt als een leeftijdsgenoot dat zou doen (Menard, 1994; ATDS, vertaling WODC).

Blok 6 Psychosociaal functioneren

In dit blok worden vragen gesteld over de volgende domeinen:

- prosociaal gedrag (Goodman, 1997; SDQ, vertaling Van Widenfelt et al., 2003);
- psychosociale problemen/gedragsproblemen (frustratie/agressie) (Goodman, 1997; SDQ, vertaling Van Widenfelt et al., 2003);
- psychosociale problemen/hyperactief (Goodman, 1997; SDQ, vertaling van Widenfelt et al., 2003);
- psychosociale problemen/problemen met leeftijdgenoten (Goodman, 1997; SDQ, vertaling Van Widenfelt et al., 2003);
- psychosociale problemen/problemen relaties (Goodman, 1997; SDQ, vertaling Van Widenfelt et al., 2003);
- psychosociale problemen/emotionele symptomen (Goodman, 1997; SDQ, vertaling Van Widenfelt et al., 2003);
- psychosociale problemen/hyperactief aandachtsproblemen (Goodman, 1997; SDQ, vertaling Van Widenfelt et al., 2003);
- zelfcontrole (Rothbart et al., 2000; Effortful control en BRIEF self control, Tangney et al., 2018).

Blok 7 Slachtofferschap

In dit blok wordt voor een zestal delicten uitgevraagd of de jongere zelf slachtoffer is geweest van het betreffende delict, voor zowel een jaar geleden of langer geleden. Het gaat om de volgende delicten:

- diefstal;
- bedreiging;
- bedreiging met een wapen;
- geweld;
- online bedreiging;
- online fraude.

Een deel van de vragen is afkomstig van Hamlyn et al. (2003), de Crime & Justice Enquête, vertaling WODC. Een ander deel is ontwikkeld door het WODC in de MZJ (Van der Laan & Blom, 2006).

Blok 8 Alcohol en drugs

In dit blok wordt uitgevraagd of de jongere in de afgelopen twaalf maanden alcohol heeft gedronken, hoe vaak en hoeveel glazen. Verder wordt voor vier typen drugs gevraagd of de jongere deze in de afgelopen twaalf maanden gebruikt heeft.

Blok 9 Problemen

In dit blok wordt voor de volgende problemen uitgevraagd of de jongere hier in de afgelopen zes maanden last van heeft gehad:

- problemen thuis;
- problemen met geld;
- problemen met alcohol;
- problemen met drugs;
- problemen met gamen en/of te veel online zijn.

Blok 10 Plezier in school of werk

Hier wordt gevraagd over plezier op school, schoolprestaties en spijbelen. Ook wordt indien van toepassing gevraagd over plezier in het werk.

Blok 11 Afsluiting

In dit blok wordt gevraagd of iemand de vragenlijst zelf heeft ingevuld en of er iemand heeft meegekeken tijdens het invullen.

Schalen risico- en beschermende factoren

Individueel domein

- Het psychosociale functioneren van een jongere in de afgelopen zes maanden is gemeten met twee schalen welke een ingekorte versie zijn van de SDQ (Goodman, 1997).
  - Ten eerste prosociaal gedrag (3 items, $\alpha=0,51$). Een hogere score wijst op meer prosociaal gedrag en kan daarmee als een bescherming factor worden gezien.
  - Ten tweede psychosociale problemen (9 items; $\alpha=0,61$). Een hogere score wijst op meer psychosociale problemen.
- Antisociale attitudes (5 items, $\alpha=0,88$; afgeleid van de ATDBQ, Menard & Huizinga, 1994), meet de mate waarin iemand regelovertredend gedrag verkeerd vindt. Een hogere score wijst op een hogere acceptatie van antisociaal gedrag.
- Problemen op verschillende leefgebieden (5 items; afgeleid van Ferwerda et al., 2006). Deze schaal meet of een jongere in de afgelopen zes maanden thuis problemen heeft ervaren. Het gaat om somscore van problemen thuis, problemen met geld, alcohol, drugs of met gamen en/of internetten. Een hogere score wijst op ervaren problemen op meerdere gebieden.
- Zelfcontrole (12 tot 18 jaar): deze meet de mate waarin een jongeren vindt dat hij zelfcontrole heeft (5 items, $\alpha=0,69$, Rothbert et al., 2000). Naarmate een jongere hoger scoort, ervaart hij meer zelfcontrole.
- Zelfcontrole (18 tot 23 jaar): meet ook de mate waarin een jongvolwassene vindt dat hij zelfcontrole heeft (somscore 6 items, $\alpha=0,56$, afgeleid van Tangney et al., 2004). Deze items zijn qua taalgebruik en situaties beter afgestemd op jongvolwassenen.

Gezinsdomein

Er zijn enkele items gemeten die betrekking hebben op de opvoedstijl van ouders en twee schalen die gaan over de mate waarop jongeren met hun ouders communiceren over hun (vrijtjids)activiteiten.

- Controle door ouders (1 item, afgeleid van Stattin & Kerr, 2000) wijst op de mate waarin ouders gedrag van hun kind willen reguleren door hem of haar toestemming te laten vragen voor vrijetijdsactiviteiten, middels een vijfpuntsschaal.

De wijze waarop jongeren hun ouders informeren is gemeten aan de hand van twee schalen afgeleid van Stattin en Kerr (2000).

- Informeren door ouders (2 items; $\alpha=0,54$) meet de mate waarin ouders uit zichzelf informeren naar de vrijetijdsactiviteiten van de jongeren. Een lage score wijst op weinig informeren, een hoge score op veel.
- Openheid naar ouders (5 items, $\alpha=0,72$) meet de mate waarin een jongere spontaan zijn ouders informeert over zijn of haar vrijetijdsactiviteiten. Een lage score wijst op weinig openheid, een hoge score op veel.

Vrienden

- Delinquentie vrienden (5 items; $\alpha=0,73$) meet of volgens de jongere zijn vrienden delinquent gedrag vertonen (vernieling, diefstal, inbraak, anderen verwonden, offline en online bedreigen). Naarmate een jongere een hogere score heeft, heeft hij delinquentere vrienden (volgens hemzelf).
- Vrijtjidsactiviteiten met vrienden (somscore 3 items; afgeleid van Osgood et al., 1996) meet met name ongestructureerde vrijetijdsactiviteiten van de jongere met zijn vrienden (rondhangen, uitgaan of tijd doorbrengen in openbare plekken). Een hogere score wijst op vaker met vrienden vrijetijd doorbrengen in ongestructureerde settings.

School en werk

- Binding met school (3 items, $\alpha=0,73$; afgeleid van Weerman et al., 2003) meet de mate waarin een jongere tevreden is met zijn of haar school. Een hogere score wijst op een sterkere binding met school. Deze vragen zijn alleen gesteld aan jongeren die naar school gingen op het moment van invullen.
- Binding met werk (3 items, $\alpha=0,55$; afgeleid van Weerman et al., 2003) meet de mate waarin een jongere tevreden is met zijn of haar werk. Een hogere score wijst op een betere binding met werk. Deze items zijn alleen gesteld aan jongeren die werk hadden op het moment van invullen.

Tabel B2.4 Psychometrische kenmerken schalen risico- en beschermende factoren

Schaal (aantal items)	Cronbach's α (interne consistentie)	AUC (voorspelling prevalentie delinquentie algemeen)
<i>Individuele domein</i>		
SDQ probleemschaal (9)	0,61	0,68
SDQ prosociaal-gedragsschaal (3)	0,51	0,58
Aantal problemen algemeen	-	0,64
Antisociale attituden (6)	0,88	0,72
Zelfcontrole 12-17 (5)	0,69	0,71
Zelfcontrole 18-22 (6)	0,71	0,72
<i>Domein gezin</i>		
Openheid naar ouders (5)	0,72	0,70
Informereren door ouders (2)	0,27	0,54
Controle door ouders (1)	-	0,60
Monitoring door ouders (5)	0,73	0,58
<i>Domein vrienden</i>		
Criminaliteit door vrienden (5)	0,73	0,76
<i>Domein school/werk</i>		
Relatie met school (3)	0,73	0,65
Relatie met werk (3)	0,55	0,71

Noot: De statistieken zijn berekend op de groep 12- tot 18-jarigen met uitzondering van de zelfcontroleschaal. Die is apart berekend voor de groep 18- tot 23-jarigen omdat die uit andere items bestaat.

Uit de tabel blijkt dat twee schalen onvoldoende interne consistentie (Cronbach's $\alpha < 0,6$) laten zien en onvoldoende predictieve validiteit ($AUC < 0,6$). Dit zijn de SDQ prosociaal-gedragsschaal en de schaal informeren door ouders. Desalniettemin worden deze wel in de resultaten gerapporteerd, maar moeten deze voorzichtig geïnterpreteerd worden. Daarnaast is in de MZJ 2.0 nog maar een item gemeten van de schaal controle door ouders ($AUC = 0,6$). Dit kan leiden tot een verminderde betrouwbaarheid en validiteit van het onderliggende construct 'controle door ouders'.

Naast deze schalen wordt ook van de items van problemen algemeen (problemen thuis, met geld, drugs, alcohol en te veel online zijn/gamen) een somscore gemaakt (aantal problemen algemeen). Omdat deze problemen niet noodzakelijkerwijs gecorreleerd hoeven te zijn of een algeheel probleemconcept representeren, wordt hier geen alfa over gerapporteerd.

Delinquentiegroepen

Om groepen delinquente jongeren te categoriseren, kunnen verschillende aspecten van delicten worden gebruikt, zoals startleeftijd, type delict, frequentie van delicten, of de ernst van delicten.²⁰ In ons onderzoek naar een geschikte delinquentieschaal hebben we ons laten inspireren door het werk van Nijboer (1997; zie ook Van der Laan & Blom, 2006). Nijboer heeft onderzocht welke aspecten van delicten het meest geschikt zijn voor het creëren van een delinquentieschaal bij scholieren in het voortgezet onderwijs. Volgens hem is een bruikbare methode om een delinquentieschaal te construeren door delinquenten te onderscheiden op basis van de ernst en frequentie van gepleegde delicten.

In dit onderzoek is een delinquentieschaal ontwikkeld waarbij van verschillende typen delicten, de frequentie en de ernst ervan in overweging zijn genomen. Deze schaal is als volgt geconstrueerd (voor een gedetailleerde beschrijving zie bijlage 3): Ten eerste zijn jongeren die aangeven in het afgelopen jaar een delict te hebben gepleegd, onderscheiden van degenen die dat niet hebben gedaan. Deze laatste groep wordt beschouwd als niet-delinquenten, inclusief degenen die ooit wel eens een delict hebben gepleegd, maar niet in het afgelopen jaar. Vervolgens zijn de jongeren die wel een delict hebben gepleegd, onderverdeeld op basis van de ernst ervan. Binnen deze groep is verdere onderverdeling gemaakt op basis van de ernst van de misdrijven (op basis van strafdreiging en frequentie van voorkomen in de onderzoeksgroep). Dat heeft geleid tot de categorieën 'lichte' en 'ernstige' delinquenten. 'Lichte' delinquenten zijn voornamelijk jongeren die een beperkt aantal lichte delicten hebben gepleegd (zowel wat betreft diversiteit als frequentie) en geen ernstige delicten. 'Ernstige' delinquenten zijn jongeren die meerdere lichte delicten of ernstige delicten hebben gepleegd. De methode hier gebruikt is vergelijkbaar met die is toegepast op de MZJ-data van 2005 (Van der Laan & Blom, 2006, en andere MZJ-studies). Daarbij moet wel gezegd worden dat de huidige constructie is aangepast omdat er nieuwe delictitems zijn toegevoegd en er in de tijd enige verandering is geweest in de strafdreiging van feiten.

Voor het samenstellen van de delinquentieschaal zijn de antwoorden op 35 verschillende delicten gebruikt, waarbij gekeken is naar delicten gepleegd in de afgelopen twaalf maanden. Op basis hiervan zijn vier groepen (niet-)delinquenten gedefinieerd. Dit is gebeurd op de gegevens van respondenten van alle leeftijden en analoog aan Van der Laan et al. (2006).

Niet-delinquenten

Jongeren die aangeven in de afgelopen twaalf maanden geen delicten te hebben gepleegd, worden geclassificeerd als 'niet-delinquenten'. Dit omvat ook jongeren die in het verleden wel eens een delict hebben gepleegd, maar niet in de afgelopen twaalf maanden.

---

²⁰ Een veelvoorkomende methode om delinquenten te onderscheiden is door te kijken naar de leeftijd waarop ze delinquent gedrag begonnen te vertonen (de startleeftijd), om zo verschillen in risicofactoren te kunnen identificeren (Moffitt, 1993). Een prospectieve meting van startleeftijd is echter betrouwbaarder dan een retrospectieve meting zoals in dit onderzoek. Daarom worden in dit onderzoek andere aspecten gebruikt voor het indelen van delinquenten. Een gebruikelijke schaal voor delinquentie is een optelsom van verschillende soorten gepleegde delicten (zie bijvoorbeeld Junger-Tas et al., 2003; Kruissink & Essers, 2004). Zo'n 'diversiteitsschaal' geeft de mate van variatie in gepleegde delicten binnen een groep delinquenten weer. Een beperking is echter dat deze schaal geen rekening houdt met de ernst of frequentie van delicten. Dit betekent dat jongeren die bijvoorbeeld alleen zwaartrijden melden, dezelfde score krijgen als jongeren die iemand hebben beroofd.

Licht en ernstig delinquente jongeren

De groep delinquenten die overblijft, heeft minstens één misdrijf gepleegd in de afgelopen twaalf maanden. Binnen deze groep wordt een onderscheid gemaakt tussen licht en ernstig delinquente jongeren, waarbij rekening wordt gehouden met de ernst en de frequentie van de gepleegde delicten.

Ernstscore

Voor het bepalen van de ernstscore wordt gekeken naar twee criteria: strafdreiging en de mate van zeldzaamheid van voorkomen. De ernst van een misdrijf wordt vastgesteld aan de hand van de strafdreiging die eraan verbonden is volgens de wetgever. Omdat de strafdreiging alleen mogelijk niet voldoende inzicht geeft, wordt ook gekeken naar hoe vaak het misdrijf voorkomt binnen de onderzoeksgroep. Delicten die door minder dan 0,5% van de jongeren worden gerapporteerd, worden beschouwd als zeldzaam. Van de vijftien delicten die hieraan voldoen, is bij vier delicten de strafdreiging afhankelijk van omstandigheden meer of minder dan 48 maanden. Dit zijn iemand met een wapen verwond, wapengebruik voor zelfverdediging DDoS-aanval uitvoeren op website of e-mail, en rijden onder invloed. Hiervan worden de eerste drie toch meegenomen als zwaar omdat ze zeldzaam zijn en dus waarschijnlijk ernstig. Rijden onder invloed wordt niet meegenomen, omdat we verwachten dat dit in veel gevallen een laag promillage zal zijn. Er wordt gekozen om fietsen-/brommerdiefstal wel mee te nemen, ook al komt dit in minder dan 1% van de gevallen voor en niet 0,5%. De ernstscore van elk delict wordt weergegeven in tabel B2.5.

Voor elk delict wordt een ernstscore berekend, waarbij lichte delicten een score van 1 krijgen en ernstige delicten een score van 3.

Tabel B2.5 Ernstscore van lichte en ernstige delicten

Lichte delicten (weging = 1)	Ernstige delicten (weging = 3)
Iemand bedreigd, bang maken	Geweld gebruikt om te stelen
Geslagen, persoon niet gewond	Iemand met wapen verwond ^d
Geslagen, persoon wel gewond ^a	Onvrijwillige seks
Iemand bedreigd om te stelen	Fiets of scooter gestolen
Iets uit winkel gestolen	Zakken gerold
Iets gestolen van school of werk	Ingebroken
Koopheling	Wapengebruik voor zelfverdediging
Anders beschadigd of vernield	Xtc, paddo's of amfetamine verkopen
Muren, trams, bussen beklad	Harddrugs verkopen
Wapenbezit voor zelfverdediging	Virus versturen
Softdrugs verkopen	DDoS-aanval uitvoeren op website of email
Inloggen op computer/account zonder toestemming/kennisgeving	Verkoop via internet, artikel niet opsturen
Inloggen op computer/account en gegevens veranderen/verwijderen	Identiteitsfraude voor aanschaf producten
Diefstal virtuele goederen in-game	Phishing
Koop via internet, geld niet overmaken	Rijden onder invloed
Verspreiding seksueel beeldmateriaal minderjarige	
Moneymule	
Bedreigen via internet	
Belastings- verzekerings- of uitkeringsfraude ^b	
Bezorgen verdacht pakketje ^c	

- a Dit delict heeft een strafdreiging van 24 maanden en wordt door relatief veel jongeren gepleegd. Daarom denken wij dat het vooral om triviale gebeurtenissen gaat.
- b Dit delict wordt onder licht geschaard ook al is de strafdreiging 72 maanden.
- c Dit delict worden onder licht geschaard omdat de strafdreiging afhankelijk is van de inhoud en hoeveelheid en wij verwachten dat het merendeel licht zal zijn. Bovendien komt het vaker voor.
- d Ook al is de strafdreiging van dit delict 36 maanden, beschouwen wij dit toch als ernstig delict omdat het niet vaak voorkomt.

Frequentiescore

De delictfrequentie verwijst naar hoe vaak iemand een specifiek misdrijf heeft gepleegd in de afgelopen twaalf maanden. De antwoorden op dit aspect zijn in de vragenlijst gegroepeerd in zes categorieën, die vervolgens zijn omgezet naar vijf categorieën: nul keer; één keer; twee tot vijf keer; zes tot tien keer; elf keer of vaker. Elk misdrijf heeft een bijbehorende frequentiescore gekregen, waarbij het herhaaldelijk plegen van lichte misdrijven minder zwaar wordt meegewogen dan het herhaaldelijk plegen van zware misdrijven. Op deze manier krijgen jongeren die verschillende lichte misdrijven vaker hebben gepleegd dezelfde score als jongeren die slechts één zwaar misdrijf hebben gepleegd.

In tabel B2.6 worden de toegekende frequentiescores weergegeven. Lichte misdrijven die in de afgelopen twaalf maanden één tot vier keer zijn gepleegd, krijgen de score 1, terwijl lichte misdrijven die vijf keer of vaker zijn gepleegd, de score 2 krijgen. Zware misdrijven worden iets anders gecategoriseerd. Zware misdrijven die één keer zijn gepleegd in de afgelopen twaalf maanden krijgen de score 1. Zware misdrijven die twee tot vijf keer zijn gepleegd, krijgen de score 2, enzovoorts.

Vervolgens zijn voor elk misdrijf een ernst- en een frequentiescore berekend en met elkaar vermenigvuldigd, resulterend in een ernstfrequentiescore per misdrijf. Deze scores variëren van 1 (voor lichte misdrijven die hoogstens vier keer zijn gepleegd) tot en met 12 (voor zware misdrijven die minstens elf keer zijn gepleegd). Voor elke jongere is een delinquentiescore berekend door de ernstfrequentiescores van alle verschillende misdrijven op te tellen. Een lage score geeft aan dat de jongere voornamelijk lichte misdrijven heeft gepleegd, terwijl een hoge score duidt op het plegen van veel lichte en enkele of meerdere zware misdrijven. De delinquentiescore heeft een bereik van 1-208, met een gemiddelde van 2,9 en een standaarddeviatie van 6,7.

Tabel B2.6 Frequentiescore van lichte en zware delicten

	1 keer	2-5 keer	6-10 keer	11 keer of vaker
Lichte delicten	1	1	2	2
Zware delicten	1	2	3	4

Vervolgens is de afkapwaarde op de ernstscore gelegd op >6. Dit levert een groep ernstige delinquenten op met een (ongewogen) *n* van 367. Van de groep ernstige delinquenten heeft 79% minimaal 1 ernstig delict gerapporteerd. Van de groep licht delinquenten heeft 4,1% minimaal 1 ernstig delict gerapporteerd.

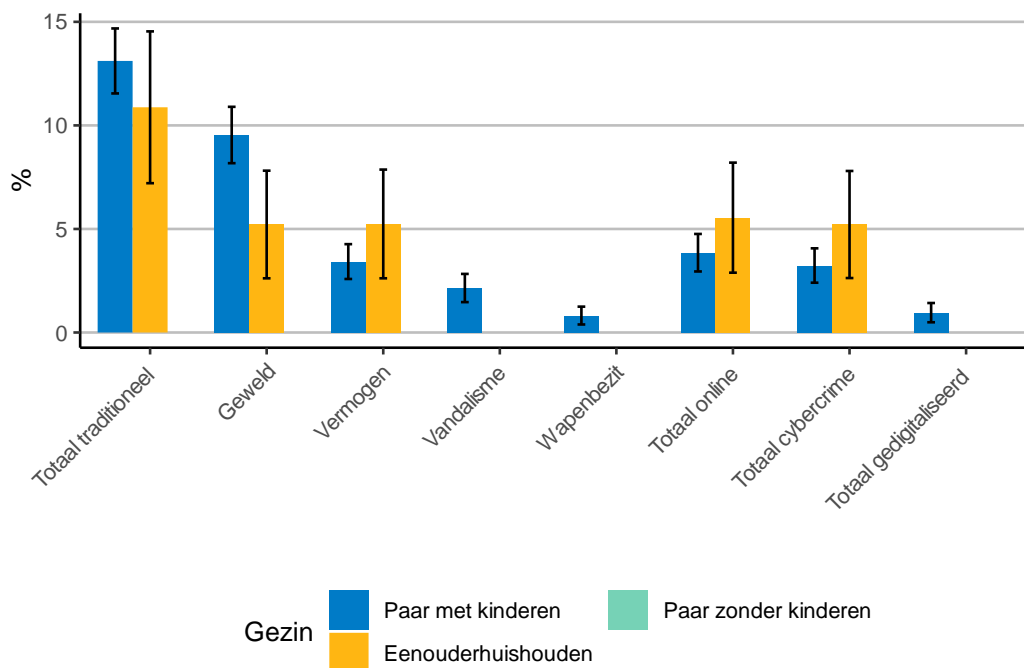
Bijlage 3 Overige grafieken bij hoofdstuk 2

In deze bijlage zijn voor de volledigheid resultaten opgenomen die ofwel weinig onderscheid lieten zien dan wel te veel onderdrukte waarden bevatten.

Twaalfminners

Type huishouden

Figuur B3.1 Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 10- tot 12-jarige jongeren naar type huishouden (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

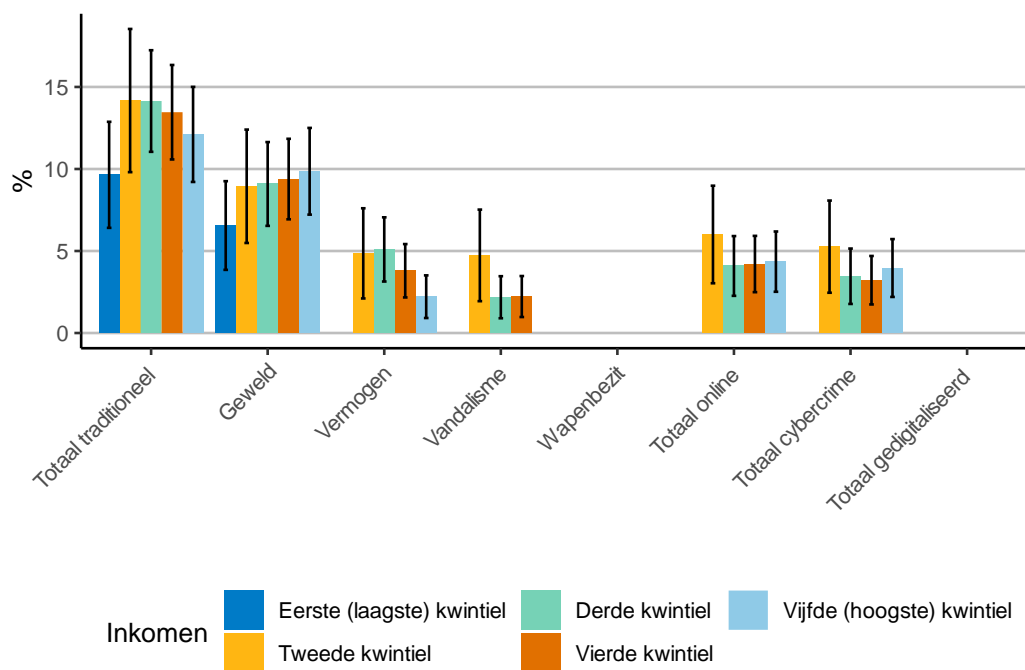

Nota: Missende staafjes betreffen % delicten die zijn gebaseerd op minder dan tien observaties.

Bron: MZJ 2023; voor de onderliggende cijfers, zie tabel 2.3 in de Excelbijlage

Huishoudinkomen

Figuur B3.2 Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 10- tot 12-jarige jongeren naar kwintielen huishoudinkomen (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

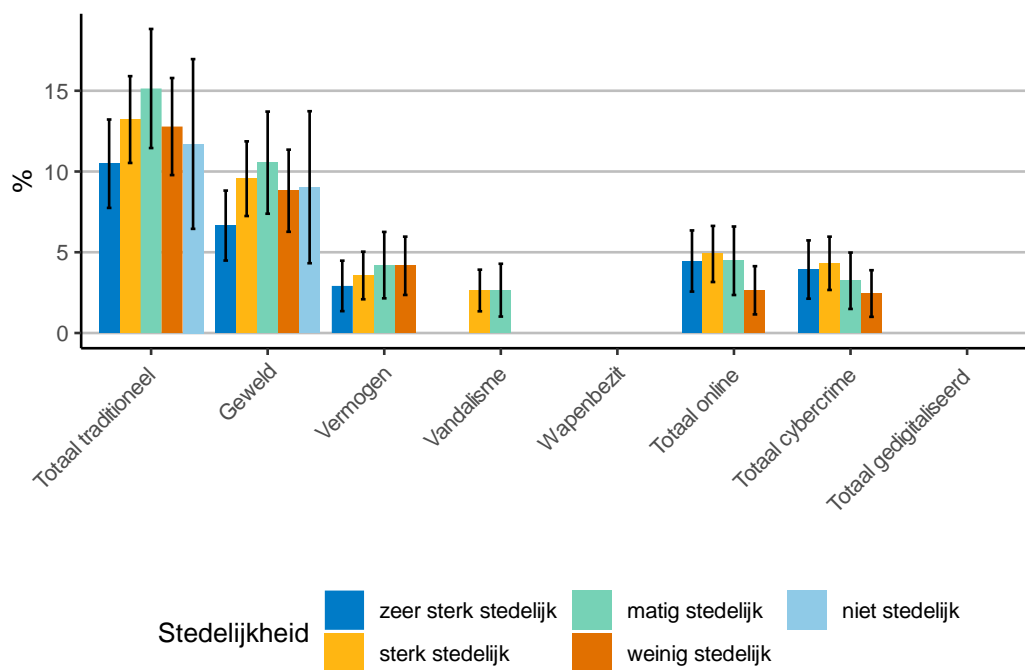

Noot: Missende staafjes betreffen % delicten die zijn gebaseerd op minder dan tien observaties.

Bron: MZJ 2023; voor de onderliggende cijfers, zie tabel 2.6 in de Excelbijlage

Stedelijkheidsgraad en landsdeel

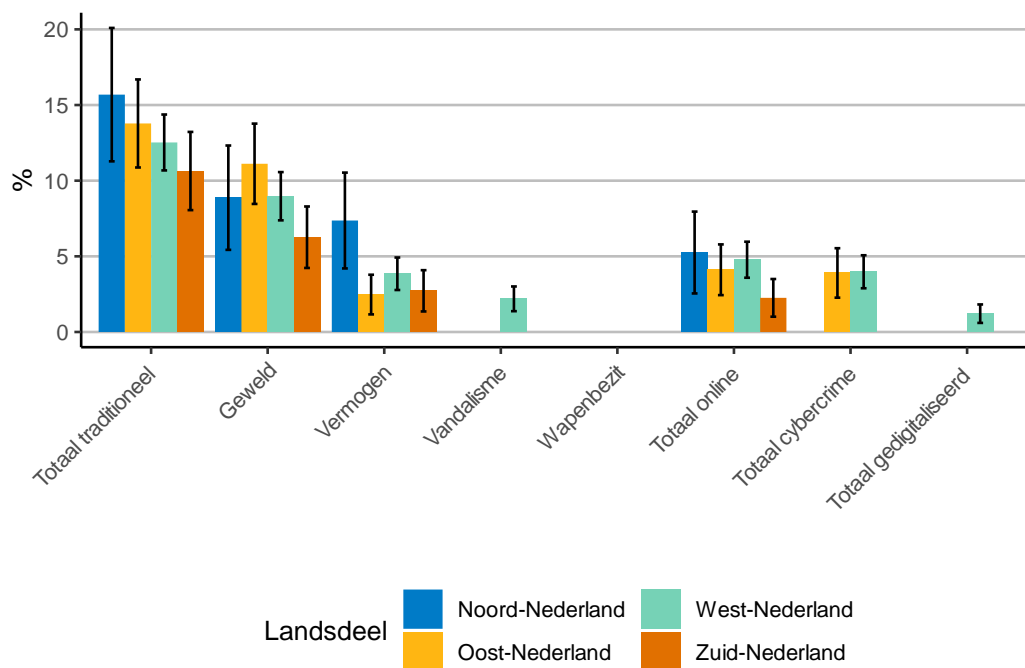
Figuur B3.3 Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 10- tot 12-jarige jongeren naar stedelijkheid (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

Noot: Missende staafjes betreffen % delicten die zijn gebaseerd op minder dan tien observaties.

Bron: MZJ 2023; voor de onderliggende cijfers, zie tabel 2.4 in de Excelbijlage

Figuur B3.4 Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 10- tot 12-jarige jongeren naar landsdeel (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

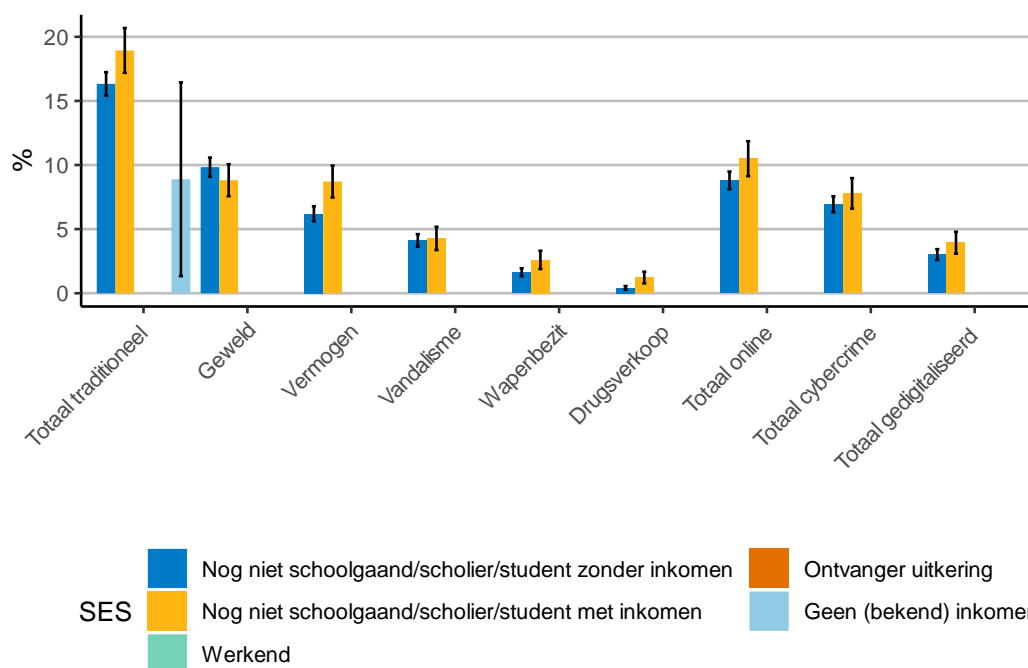

Noot: Missende staafjes betreffen % delicten die zijn gebaseerd op minder dan tien observaties.
Bron: MZJ 2023; voor de onderliggende cijfers, zie tabel 2.7 in de Excelbijlage

Minderjarigen

Sociaaleconomische status

Figuur B3.5 Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 12- tot 18-jarige jongeren naar sociaaleconomische status (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

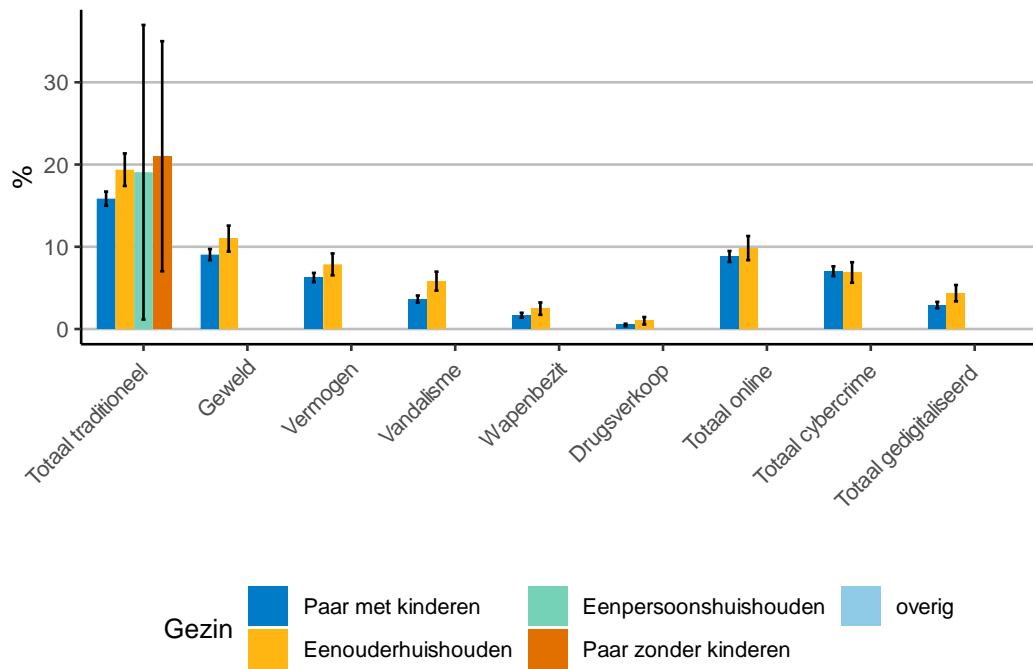

Noot: Missende staafjes betreffen % delicten die zijn gebaseerd op minder dan tien observaties.

Bron: MZJ 2023; voor de onderliggende cijfers, zie tabel 2.7 in de Excelbijlage

Type huishouden

Figuur B3.6 Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 12- tot 18-jarige jongeren naar type huishouden (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

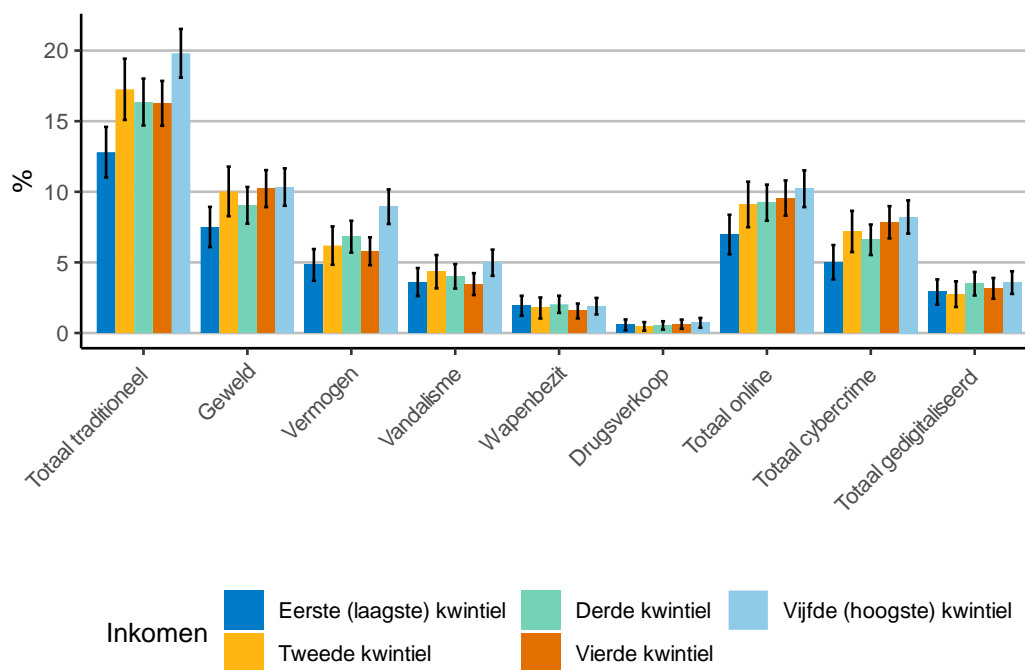

Noot: Missende staafjes betreffen % delicten die zijn gebaseerd op minder dan tien observaties.
Bron: MZJ 2023; voor de onderliggende cijfers, zie tabel 2.11 in de Excelbijlage

Huishoudinkomen

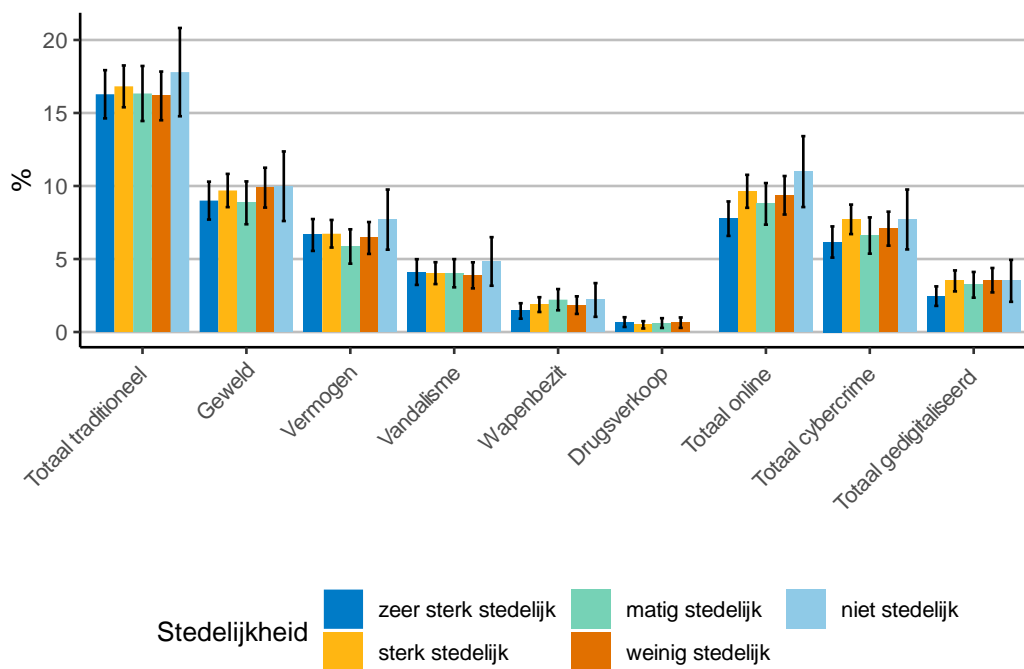
Figuur B3.7 Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 12- tot 18-jarige jongeren naar kwintielen huishoudinkomen (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

Bron: MZJ 2023; voor de onderliggende cijfers, zie tabel 2.14 in de Excelbijlage

Stedelijkheidsgraad en landsdeel

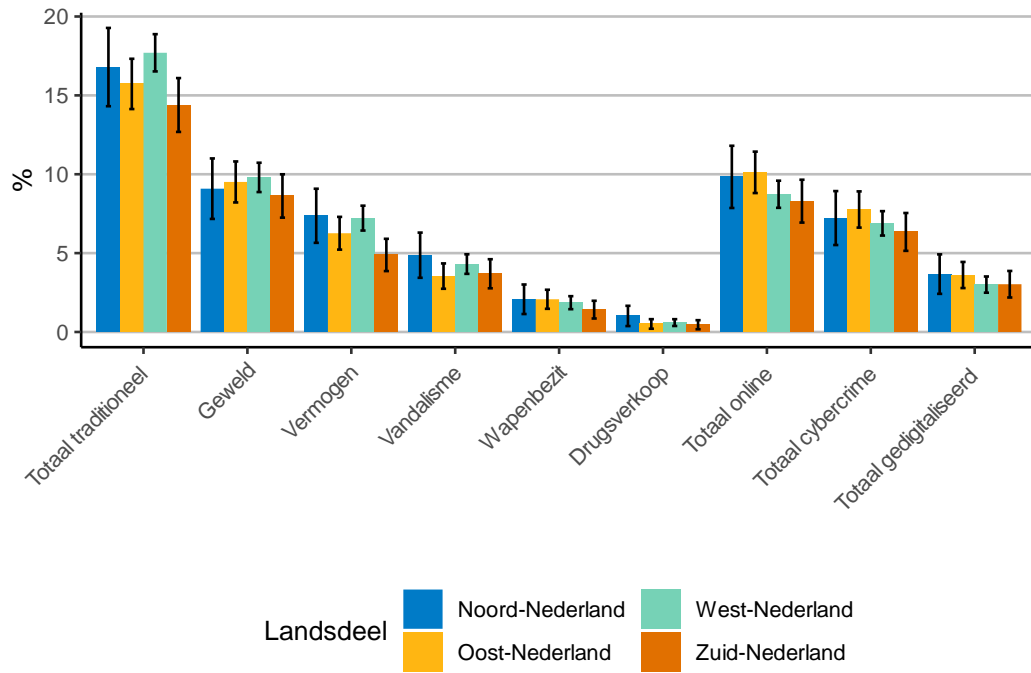
Figuur B3.8 Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 12- tot 18-jarige jongeren naar stedelijkheid woongemeente (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

Noot: Missende staafjes betreffen % delicten die zijn gebaseerd op minder dan tien observaties.

Bron: MZJ 2023; voor de onderliggende cijfers, zie tabel 2.12 in de Excelbijlage

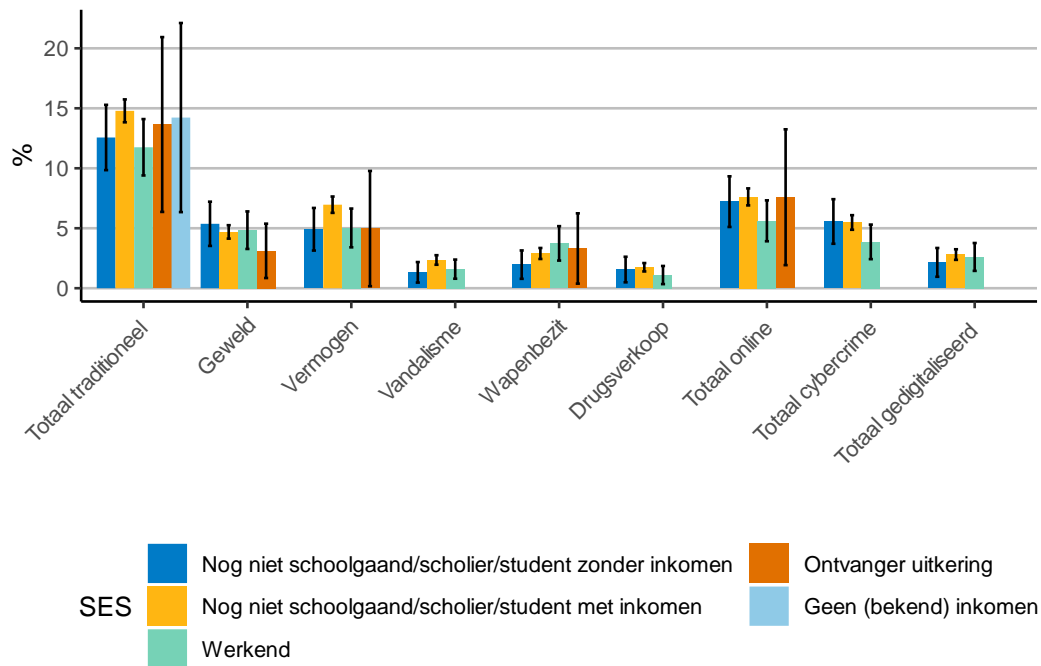
Figuur B3.9 Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 12- tot 18-jarige jongeren naar landsdeel (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

Bron: MZJ 2023; voor de onderliggende cijfers, zie tabel 2.16 in de Excelbijlage

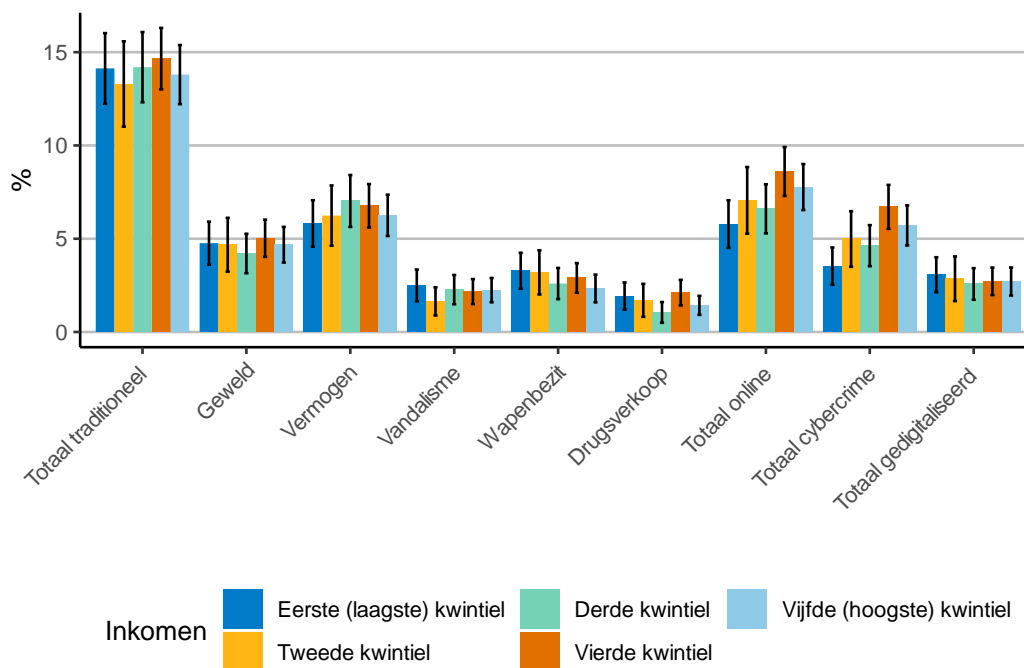
Jongvolwassenen

Figuur B3.10 Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 18- tot 23-jarige jongeren naar Socioeconomische status (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

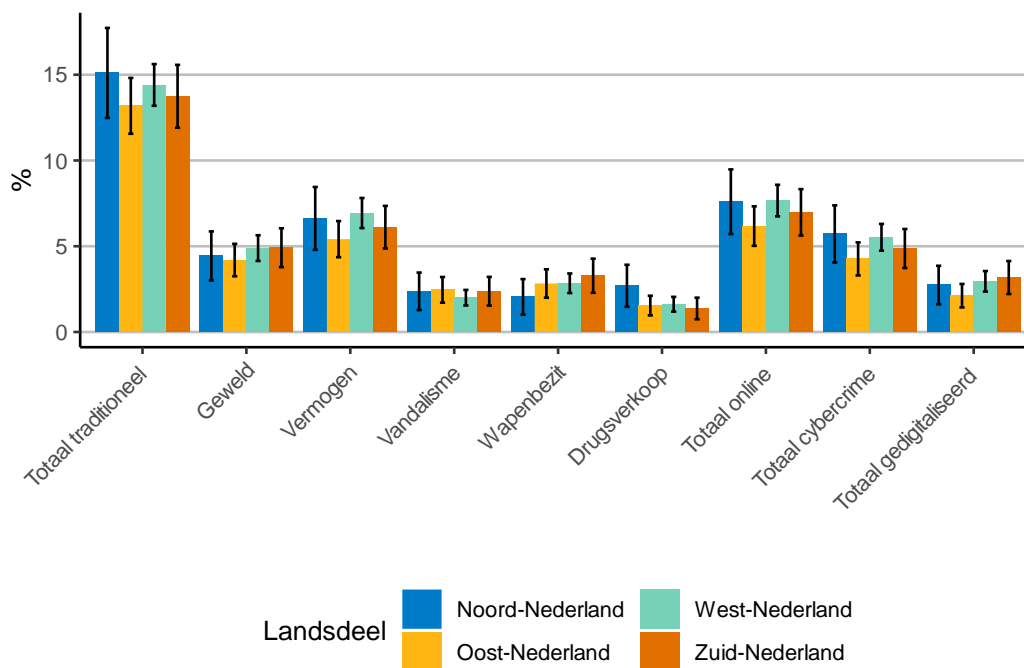
Noot: Missende staafjes betreffen % delicten die zijn gebaseerd op minder dan tien observaties.
Bron: MZJ 2023; voor de onderliggende cijfers, zie tabel 2.19 in de Excelbijlage

Figuur B3.11 Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 18- tot 23-jarige jongeren naar kwintielen huishoudinkomen (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

Noot: Missende staafjes betreffen % delicten die zijn gebaseerd op minder dan tien observaties.
 Bron: MZJ 2023: voor de onderliggende cijfers, zie tabel 2.23 in de Excelbijlage

Figuur B3.12 Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 18- tot 23-jarige jongeren naar landsdeel (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

Noot: Missende staafjes betreffen % delicten die zijn gebaseerd op minder dan tien observaties.
 Bron: MZJ 2023; voor de onderliggende cijfers, zie tabel 2.25 in de Excelbijlage

Bijlage 4 Tabellenboek

Alle tabellen bij hoofdstuk 2 t/m 4 kunt u in Excel-formaat terugvinden op de website van het WODC. Hieronder volgt een overzicht van alle tabeltitels.

De tabellen zijn separaat als Excelbestand te bekijken [online bijlage](#).

Hoofdstuk 2

Twaalfminners (10- en 11-jarigen)

- Tabel 2.1: Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 10- tot 12-jarigen (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval) ($n=2.582$)
- Tabel 2.2: Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 10- tot 12-jarigen naar sekse (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)
- Tabel 2.3: Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 10- tot 12-jarige jongeren naar woonsituatie (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)
- Tabel 2.4: Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 10- tot 12-jarigen naar stedelijkheid woongemeente (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)
- Tabel 2.5: Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 10- tot 12-jarigen naar herkomstland (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)
- Tabel 2.6: Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 10- tot 12-jarigen naar kwintielen gestandaardiseerd huishoudinkomen (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)
- Tabel 2.7: Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 10- tot 12-jarigen naar landsdeel (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

Minderjarigen (12- tot 18-jarigen)

- Tabel 2.8: Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 12- tot 18-jarigen (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)
- Tabel 2.9: Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 12- tot 18-jarige naar sekse (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval) ($n=9.550$)
- Tabel 2.10: Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 12- tot 18-jarigen naar sociaaleconomische categorie (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)
- Tabel 2.11: Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 12- tot 18-jarigen naar type huishouden (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)
- Tabel 2.12: Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 12- tot 18-jarigen naar stedelijkheid woongemeente (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)
- Tabel 2.13: Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 12- tot 18-jarigen naar herkomstland (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)
- Tabel 2.14: Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 12- tot 18-jarigen naar kwintielen gestandaardiseerd huishoudinkomen (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

- Tabel 2.15: Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 14- tot 18-jarigen naar verdachte ja/nee en leeftijdscategorie (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)
- Tabel 2.16: Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 12- tot 18-jarigen naar landsdelen (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

Jongvolwassenen (18- tot 23-jarigen)

- Tabel 2.17: Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 18- tot 23-jarigen (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)
- Tabel 2.18: Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 18- tot 23-jarigen naar sekse (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)
- Tabel 2.19: Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 18- tot 23-jarigen naar sociaaleconomische status (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)
- Tabel 2.20: Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 18- tot 23-jarigen naar woonsituatie (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)
- Tabel 2.21: Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 18- tot 23-jarigen naar stedelijkheid woongemeente (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)
- Tabel 2.22: Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 18- tot 23-jarigen naar herkomstland (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)
- Tabel 2.23: Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 18- tot 23-jarigen naar kwintielen gestandaardiseerd huishoudinkomen (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)
- Tabel 2.24: Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 18- tot 23-jarigen naar verdachte ja/nee (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)
- Tabel 2.25: Traditionele en cyber- en gedigitaliseerde delicten in 2023 bij 18- tot 23-jarigen naar landsdelen (in % en met 95%-betrouwbaarheidsinterval)

Hoofdstuk 3

- Tabel 3.1: Individuele achtergrondkenmerken van typen (niet-)delinquent (%), inclusief 95%-betrouwbaarheidsintervallen
- Tabel 3.2: Marginale effecten van risico- en beschermende factoren en controlevariabelen op delinquentiegroep 12- tot 18-jarigen
- Tabel 3.3: Marginale effecten van risico- en beschermende factoren en controlevariabelen op delinquentiegroep 18- tot 23-jarigen

Hoofdstuk 4

- Tabel 4.1: Leeftijds-criminaliteitscurves zelfgerapporteerde delicten naar delictcategorie; aantal per 1.000 jeugdigen en standaardfout

Bijlage 5 Doorontwikkeling MZJ 2023

Tollenaar, N., Beijers, J., Van der Laan, A.M.

Inleiding

Sinds begin 2005 wordt de herziene variant van de MZJ afgenomen (zie Van der Laan & Blom, 2006a, 2006b) om zelfgerapporteerd dader- en slachtofferschap en risico- en beschermende factoren te meten. Aanvankelijk werd de lijst gebruikt bij jongeren in de leeftijd van 10 tot 18 jaar. Sinds 2015 is de leeftijdsrange uitgebreid met jongeren tot 23 jaar.

De originele vragenlijst was deels een computer-assisted personal interview in combinatie met een computer assisted self interview (CAPI/CASI). Dit betekent dat een deel werd afgenomen door een interviewer (CAPI) en een deel door de respondent zelf (CASI). Bij het zelfinterview kon verduidelijking worden gevraagd bij de aanwezige interviewer. Vanaf 2023 wordt wat betreft de afname geheel overgestapt op een computer-assisted webinterview (CAWI). Dit houdt in dat er wordt overgegaan op een volledig online afname. Dit vergroot de bruikbaarheid van de vragenlijst enerzijds omdat hiermee grote groepen kunnen worden bevraagd en anderzijds dat deze vaker dan een keer per vijf jaar kan worden uitgezet.

Echter, de oorspronkelijke MZJ-vragenlijst bestond uit 250-300 items, afhankelijk van de antwoorden van de respondenten. Daarmee is de gemiddelde afnameduur minimaal 45 minuten en nog langer voor jeugdigen die werkelijk delicten hebben gepleegd. Dit is te lang voor een online afname. Voor een online afname geldt als vuistregel een maximale duur van 20 minuten (Luijkx et al., 2021; Revilla & Ochoa, 2017).

Daarom moest er een aantal vragen geschrapt worden en moest de vorm van de vragenlijst aangepast worden om deze geschikt te maken voor online afname, waarbij geen interviewer aanwezig is. Dit stelde extra eisen aan de leesbaarheid en de begrijpelijkheid. Echter, daar tegenover stond dat de vragen ook weer niet in die mate veranderd moesten worden dat er een scherpe trendbreuk ontstaat met de eerdere edities van de MZJ.

In deze bijlage wordt min of meer chronologisch de stappen beschreven om te komen tot een verkorte vragenlijst, die geschikt is voor online afname.

Informatiegebieden

De MZJ-vragenlijst bestaat inhoudelijk uit drie blokken van vragen. Dit zijn de achtergrondkenmerken, de zelfgerapporteerde delicten en de risico- en beschermende factoren.

Achtergrondkenmerken

De achtergrondkenmerken beslaan kenmerken van de respondent, het eventuele gezin waar men woont, de achtergrond van de ouders en de huidige en afgeronde opleiding.

Delicten

In de laatste op de oude manier afgenomen vragenlijst van 2020 bevinden zich vragen over 45 typen delicten. Deze worden apart uitgevraagd in de 'ooit'-vorm en in de vorm van 'in de afgelopen twaalf maanden'. Daarnaast wordt ook als men 'ja' antwoordt op de laatste vraag de frequentie van het delict in de afgelopen twaalf maanden uitgevraagd.

Risico- en beschermende factoren

De vragen over risico- en beschermende factoren bevatten vragen die indicatoren kunnen zijn voor het al dan niet plegen van delinquentie. Items uit de volgende informatiegebieden zijn beschikbaar uit de laatste versie van de MZJ die is afgenomen in 2020:

- Omgang met ouders;
- Omgang met partner;
- Vrije tijd;
- Vrienden;
- Criminaliteit door Vrienden;
- Antisociale Attituden;
- Executief Functioneren (Online Disinhibitie);
- Psychosociaal functioneren;
- Zelfcontrole;
- Slachtofferschap;
- Alcohol en Drugs;
- Problemen;
- Contacten Justitie;
- Plezier in School of Werk.

Eisen nieuwe vragenlijst

De nieuwe vragenlijst moest aan de volgende (praktische) eisen voldoen:

- Het totaal aantal vragen moest binnen 20 minuten kunnen worden afgenomen op smartphone, tablet of computer.
- De uitgevraagde set delicten moest zo compleet mogelijk blijven.
- De vragenlijst moest goed leesbaar zijn en een goede flow hebben, zodat er zo minimaal mogelijke tussentijdse uitval zou zijn.
- Vragen die onderdeel uitmaken van een gevalideerde schaal, moesten intact blijven wat betreft formulering.
- De verandering aan formulering aan items moest minimaal zijn, zodat de invloed van de trendbreuk met eerdere metingen zoveel mogelijk beperkt zou worden.
- Uitgevraagde demografische achtergrondkenmerken en onderwijskenmerken moesten voor zover mogelijk uit registratiebestanden gehaald worden en uit de vragenlijst worden verwijderd.
- Vragen over contacten met politie, justitie en Halt konden worden verwijderd. Deze informatie hierover zou voor het grootste gedeelte uit officiële registraties kunnen worden gehaald.
- Items die in eerdere metingen van de MZJ al verwijderd zijn, zouden niet meer terugkomen omwille van de spaarzaamheid.
- De R&B-vragen hebben niet altijd dezelfde antwoordcategorieën. Vanwege het invulgemak zou het beter om deze gelijk te trekken over de vragen. Echter, omdat de vergelijkbaarheid met de eerdere edities nog belangrijker wordt geacht, zijn de verschillen er in principe in gelaten.

Eis 1 is evident, omdat uit de literatuur en de praktijk blijkt dat respondenten het niet op kunnen brengen om op een scherm langer geconcentreerd te blijven en niet af te haken. Eis 2 is er omdat het delictendeel de kern is van de MZJ en ook de kernbehoefte is van het justitieel beleid. Eis 4 zorgt ervoor dat de psychometrische kenmerken die bekend zijn nog gebruikt kunnen worden. Eis 3, 5, 6, 7 spreken voor zich. Eis 9 zorgt ervoor dat de invloed van de trendbreuk beperkt blijft.

Schaal- en itemselectie

- In dit hoofdstuk wordt de selectie van items en schalen in al haar facetten besproken.

We beschrijven eerst alle keuzes die van tevoren zijn gemaakt om achtergrondkenmerken, delictvragen en risico- en beschermende factoren voor te selecteren. In paragraaf 'Methode empirische itemselectie' wordt de itemselectieprocedure van de risico- en beschermende factoren op basis van de oude MZJ-gegevens beschreven. In de paragraaf 'Variabeleselectie' worden de resultaten van deze itemselectie besproken. Ten slotte worden in paragraaf 'De uiteindelijke itemselectie' de toevoegingen en verwijderingen van items naar aanleiding van de expertgroep besproken.

Voorselectie item- en onderwerp op inhoudelijke gronden

In dit hoofdstuk wordt beschreven welke inhoudelijke overwegingen gebruikt zijn om de vragenlijst in te korten. Eerst gaan we in op de vragen over de achtergrondkenmerken van de jongeren, vervolgens op de delictvragen en ten slotte op de vragen over risico- en beschermende factoren.

Selectie van achtergrondkenmerken

Om het totale aantal vragen in te perken is er getracht om zoveel mogelijk kenmerken direct uit de officiële registraties te halen. Dit is echter in zeer beperkte mate gelukt. Zo konden de huidige opleiding en de hoogst afgeronde opleiding niet uit de officiële registraties worden gehaald, omdat die niet dynamisch beschikbaar waren maar alleen op een peildatum. Deze datum lag te ver van de datum waarop de vragenlijsten zijn afgenomen en is daardoor niet representatief genoeg.

Omwille van de lengte van de vragenlijst zijn alleen de volgende kenmerken gekozen in de nieuwe vragenlijst:

- geslacht;
- leeftijd. Deze wordt uitgevraagd om te checken of de juiste persoon benaderd is;
- huidige opleiding;
- hoogst afgeronde opleiding;
- betaald werk;
- bevolkingsgroep;
- gezinssamenstelling inclusief broers/zussen, opa's/oma's.

Inhoudelijke selectie van delictvragen

Het uitgangspunt voor de selectie van delictvragen was om zoveel mogelijk items te behouden voor de zelfrapportagevragenlijst. Uit correlatieanalyses bleek dat er geen sprake is van hoge intercorrelaties bij de losse delicten. In andere woorden, er zijn geen evident

overbodige delictitems in de vragenlijst. Daarom wordt de selectie puur op inhoudelijke gronden gedaan.

Daar waar mogelijk, is de delictlijst ingekort met de volgende stappen:

- Items zijn samengevoegd die onder dezelfde delictsoort vallen (bijv. onderscheid tussen verkeerde informatie leveren aan de belastingdienst enerzijds en het UWV/SVB/DUO anderzijds).
- Items zijn verwijderd die niet per se als crimineel hoeven te worden gezien (bijv. het inloggen op iemands account).
- Items zijn geschrapt die praktisch nooit voorkomen (bijv. ransomware).
- Iedere delictvraag werd zowel als 'ooit' als het aantal in de afgelopen twaalf maanden uitgevraagd. Dit was om vertekening door telescoping bias (Jansen et al., 2006) te voorkomen bij de twaalf-maandenvraag. Om het aantal delictvragen te halveren is ervoor gekozen om in één vraag meerdere opties voor te leggen:
  - ooit;
  - in het afgelopen jaar;
  - nooit.
- Verkoopdelen wordt weggelaten, omdat daar ook een diefstal bij komt kijken.

Om inhoudelijke redenen zijn er ook enkele items toegevoegd, namelijk over wapengebruik en het bezorgen van een verdacht pakketje. Ook zijn vervolgitems toegevoegd over samenplegen voor items waarvoor dit van toepassing was. Dit leverde een uiteindelijke lijst op van 35 delicten. Zie hiervoor tabel 1.1 in paragraaf 1.2.4 in de hoofdtekst van dit rapport.

Inhoudelijke voorselectie van R&B-schalen

Om de belangrijkste R&B-factoren te bepalen, is een bestand samengesteld uit de vier edities van de MZJ uit de jaren 2005, 2010, 2015 en 2020. Op basis van onze eigen prioritering worden er op voorhand alleen de items uit de volgende R&B-gebieden in tabel B5.1 overwogen. Het gebied partner en criminaliteit door ouders komen hiermee te vervallen.

Tabel B5.1 Voor itemselectie gebruikte R&B-gebieden

Blok	Onderwerp
D	Omgang met ouders
E	Omgang met partner
F	Vrije tijd
H	Vrienden
I	Criminaliteit door vrienden
M	Antisociale attitudes
N	Executief functioneren (Online Disinhibitie)
O	Psychosociaal functioneren
Q	Zelfcontrole
R	Slachtofferschap
S	Alcohol en drugs
T	Problemen*
V	Plezier in school of werk

* Items over hulpverlening zijn niet meegenomen.

Contacten met justitie en politie worden eveneens niet meegenomen, omdat het evident is dat die sterk samenhangen met zelfgerapporteerde delinquentie en zij de relaties tussen de risico- en beschermende factoren en zelfgerapporteerde delinquentie onderdrukken. Ook Halt-straffen worden om die reden niet meegenomen in de vragenlijst. Bovendien zullen de genoemde factoren zoveel mogelijk kunnen worden meegenomen door de koppeling met officiële registraties.

Om te bepalen welke R&B-items al dan niet voor selectie verderop in het proces in aanmerking komen, moet er eerst een verdere voorselectie worden uitgevoerd. Er is hierbij het principe gehanteerd dat items die in eerdere edities van de MZJ al zijn verwijderd, niet meer terug hoeven te keren in toekomstige edities.

Empirische Itemselectie risico- en beschermende factoren

In deze paragraaf gaan we in op de selectie van items die de sterkste samenhang met zelfgerapporteerde delinquentie lieten zien. Dit gebeurt door de data van de vier eerdere MZJ-edities samen te voegen (zie de paragraaf 'Samenstelling data').

Voorselectie

Om betrouwbaar en valide de relevantie van de R&B-items te kunnen schatten, hebben wij ons beperkt tot items die maximaal 30% ontbrekende waarden bevatten. Observaties met ontbrekende waarden worden in de gegevens met *listwise deletion* verwijderd.

Samenstelling data

Er worden per leeftijdsgroep (10-17 jaar en 18-22 jaar) vier gegevensbestanden gebruikt voor de itemselectie. Dit doen we omdat we verwachten dat bepaalde items belangrijker zijn in een bepaalde leeftijdsrange en omdat er ook leeftijdsspecifieke items zijn, zoals de SDQ-items voor jeugdigen en jongvolwassenen.

De vier combinatiebestanden zijn:

- alleen MZJ 2020;
- MZJ 2015-2020;
- MZJ 2010-2020;
- MZJ 2005-2020.

We combineren de oude metingen op deze manier omdat we als er meerdere MZJ-jaren binnen het databestand worden gebruikt, er meer observaties beschikbaar zijn, maar juist minder items en vice versa. De reden hiervoor is dat er items zijn toegevoegd in recentere edities van de MZJ of doordat items zijn gewijzigd of zijn verwijderd over de tijd. Hierdoor zijn items uit latere jaren of niet afgenomen in eerdere edities, of ze zijn onvergelijkbaar qua vraagstelling met de eerdere edities.

Kortom, een analyse met een bestand over een langere periode heeft meer statistische power om R&B-factoren te vinden, maar bevat minder potentiële items. Daar tegenover hebben analyses op bestanden over een kortere periode of slechts het meest recente jaar de meeste potentiële items, maar minder statistische power. Variabelen die eerst apart werden gescoord per ouder van de jeugdige (items uit schaal D en E), zijn in de latere edities samengenomen in de vraagstelling. Om voor deze items vergelijkbaarheid over de jaren te hebben, is het (afgeronde) gemiddelde van beide ouders genomen.

Een soortgelijk probleem treedt op bij de schalen van school en werk, omdat niet iedereen werk dan wel school heeft. Daarom is ook daar het gemiddelde toegepast. Omdat de MZJ-data veel ontbrekende gegevens bevatten, zijn items die individueel al rond de 30% of meer ontbrekende waarden hadden verwijderd. Immers, als deze worden gecombineerd met andere items dan valt het totale percentage nog hoger uit. Ontbrekende gegevens worden verwijderd uit de dataset met *listwise deletion*.

Uitkomstvariabelen

Het belang van de individuele items wordt bepaald in meerdere (logistische) regressies. De bekeken uitkomstvariabelen voor deze regressies zijn:

- prevalentie afgelopen twaalf maanden;
- frequentie afgelopen twaalf maanden;
- de aanwezigheid van ernstige delinquentie de afgelopen twaalf maanden.

Het gaat hier om de totale prevalentie/frequentie/ernst, dus zonder onderscheid te maken naar delictcategorie. Wel is er van alle uitkomsten een offline en een online variant gemaakt. Een uitzondering hierop is dat de ernstige delinquentie alleen voor offline delicten is gedefinieerd.

Methode empirische itemselectie

Variabeleselectie

Om te komen tot een spaarzame set van de belangrijkste voorspellende R&B-factoren, is L_1 -penalized (logistische) regressie (LASSO, Tibshirani, 1996) gebruikt, waarbij er rekening wordt gehouden met meerdere samenhang met de overige factoren. Hiervoor is het pakket glmnet, versie 4.1-3, gebruikt (Friedman et al., 2010) in de statistische programmeertaal R, versie 4.1.2 (R Core Team, 2021).

Rangordening

Zelfs bij het gebruik van de LASSO voor variabeleselectie kan het voorkomen dat er meer items worden geselecteerd dan haalbaar is om mee te nemen in de verkorte online vragenlijst. Daarom zijn er voor iedere uitkomst (prevalentie/frequentie/ernst) leeftijdsgroepen en offline/online²¹ opnieuw modellen gemaakt met alleen de in de vorige stap geselecteerde items, waarbij de data gestandaardiseerd²² zijn (alleen de onafhankelijke variabelen, dus de items). Dit zorgt voor gestandaardiseerde coëfficiënten in de modellen, waardoor de coëfficiëntgrootten vergelijkbaar zijn.

Vervolgens kunnen de items gesorteerd worden naar de grootte van de absolute waarde van de gestandaardiseerde coëfficiënten en een rangnummer toegekend worden. De gestandaardiseerde modellen kunnen per uitkomstmaat (prevalentie, frequentie en ernst) een andere rangordening opleveren en het aantal coëfficiënten per analyse kan variëren. Om tot een samenvattende rangordering te komen, is de volgende werkwijze (apart voor offline/online) gehanteerd:

- bereken per model (12-17-jarigen/18-22-jarigen × uitkomst prevalentie/frequentie/ernst × dataset 2005-2020, 2010-2020, 2015-2020 en 2020) een herschaald rangnummer dat loopt van 0-1,²³ waarbij 0 bovenaan staat en 1 onderaan;
- bereken per model een samenvattend rangnummer door het gemiddelde te nemen van de herschaalde rangnummers over de vier datasets;
- bereken ook een *overall* rangnummer door het gemiddelde te nemen van de gemiddelde rangnummers van de drie uitkomstmaten.

Dit levert per leeftijdsgroep en offline/online een rangordening op van risico- en beschermende factoren van zelfgerapporteerde criminaliteit.

De uiteindelijke itemselectie

De kernstatistiek van de MZJ is belangrijkste groep is de prevalentie van offline criminaliteit in de afgelopen twaalf maanden voor de 10-17-jarigen. We willen echter ook risico- en beschermende factoren meenemen die specifiek gelden voor de 18-22-jarigen en voor online criminaliteit. Ook willen we R&B-factoren meenemen die ertoe doen als frequentie en ernst meegewogen worden. Daarom hanteren we voor de selectie van de lijst de volgende stappen:

- 1 Kies de 35 items met de hoogste gemiddelde rangordening op de gestandaardiseerde coëfficiënten voor de prevalentie van 10-17-jarigen. Voor items die specifiek bij de 10-17-jarigen zijn opgenomen, kies de sterkst voorspellende tegenhangers bij 18-22-jarigen. Die kunnen via routing via leeftijd worden aangeboden.
- 2 De flexibele ruimte van 15 items wordt benut door items op te nemen die:
  - a wel naar boven komen bij het overall rangnummer op alle drie de uitkomstmaten en niet voorkwamen bij het rangnummer van de prevalentie;
  - b wel naar boven kwamen bij online prevalentie van 10-17- en 18-22-jarigen;
  - c in het geval een heel concept niet terugkomt, worden items die horen bij deze schaal toch meegenomen. Dit gebeurt alleen als de items niet in de top staan, maar wel degelijk door de regressies zijn geselecteerd.

²¹ Ernstige delicten zijn alleen voor offline criminaliteit gedefinieerd.

²² Dit houdt een herschaling van de schaalscore in door het aftrekken van het gemiddelde en vervolgens te delen door zijn standaardafwijking. Iedere schaal heeft zo een gemiddelde van 0 en een standaardafwijking van 1. Tijdens de LASSO-analyse gebeurt dit ook.

²³ Dit gaat feitelijk om normalisatie in de range 0-1, met de volgende formule: $\text{rang} = (\text{rang}-1)/\max(\text{rang}-1)$.

Overwegingen om af te wijken van de empirische itemselectie

Omdat er voor 10-17 meer specifieke items zijn dan voor 18-22-jarigen, zijn alle specifieke items van 18-22-jarigen die geselecteerd zijn door het model allemaal toch meegenomen. Het gaat om de Q-schaal.

Sommige items zijn niet meegenomen in de analyse omdat ze te veel ontbrekende waarden bevatten. Echter, omdat overgestapt wordt op een online vragenlijst zullen de items *forced choice* worden. Daarom kunnen deze items nog heroverwogen worden om mee te nemen op inhoudelijke gronden. Bijvoorbeeld wordt het item I09 'Brengen jullie veel tijd door op plekken als een park, straat, winkelcentra of in de buurt?' ondanks veel ontbrekende waarden toch meegenomen, omdat uit onderzoek blijkt dat ongestructureerde activiteiten buiten van jongeren een belangrijke risicofactor zijn en vinden wij deze inhoudelijk toch belangrijk.

De meest recente editie van de MZJ (2020) is slechts de helft van de boogde steekproef gerealiseerd vanwege het uitbreken van de coronapandemie. Door deze kleinere dataset is de selectiekans dat items die enkel in 2020 zijn uitgevraagd kleiner dan de items die ook in eerdere jaren voorkwamen. Sommige items uit 2020 verdienen wellicht daardoor een tweede kans.

De items die in alle vier de edities voorkomen zouden een grotere kans kunnen hebben om meegenomen te worden dan de items die maar in enkele edities of maar één editie voorkomen. Middels deelanalyses zal dat nog bekeken worden. Eventueel kan dat meespelen in een verdere kwalitatieve selectie achteraf.

Ook al kunnen delictitems weinig voorkomen, wordt er in de toekomstige editie van de MZJ in 2023 met een veel grotere steekproef gewerkt, namelijk 20.000. Bovendien wordt voor een deel van de steekproef de jeugdigen met een politiecontact overgesampeld. Dit kan ertoe leiden dat er delicten en risicofactoren vaker voorkomen en eerder triviale relaties er wel toe gaan doen.

De gehanteerde selectiemethode kan een voorkeur hebben voor de oudere items, omdat de gecombineerde dataset het grootst is voor de oudste items. Daarom zouden nieuwere items wellicht toch een kans moeten krijgen en toegevoegd moeten worden.

Resultaat empirische itemselectie

De in eerste instantie empirisch geselecteerde items staan weergegeven in tabel B5.2.

Tabel B5.2 Lijst met de empirisch geselecteerde items risico- en beschermende factoren MZJ

Label	Item	Domein	Concept	Bron
Kun je aangeven hoe fout het is als iemand van jouw leeftijd iets vernielt dat niet van hem of haar is?	M01	Individu	Antisociale attitudes	Menard et al., 1994; ATDS, vertaling WODC
Kun je aangeven hoe fout het is als iemand van jouw leeftijd iets steelt dat minder dan € 5 waard is?	M02	Individu	Antisociale attitudes	Menard et al., 1994; ATDS, vertaling WODC
Kun je aangeven hoe fout het is als iemand van jouw leeftijd iets steelt dat meer dan € 50 waard is?	M03	Individu	Antisociale attitudes	Menard et al., 1994; ATDS, vertaling WODC
Kun je aangeven hoe fout het is als iemand van jouw leeftijd producten illegaal downloadt van internet, zoals muziek, software, films en boeken?	M07	Individu	Antisociale attitudes	Menard et al., 1994; ATDS, vertaling WODC
Kun je aangeven hoe fout het is als iemand van jouw leeftijd iemand anders bedreigt via internet? Bijvoorbeeld via e-mail, WhatsApp en Facebook.	M08	Individu	Antisociale attitudes	Menard et al., 1994; ATDS, vertaling WODC
Ik help iemand die zich heeft bezeerd, van streek is of zich ziek voelt. Het gaat om de afgelopen zes maanden.*	O09	Individu	Prosociaal gedrag	Goodman, 1997; SDQ, vertaling Van Widenfelt et al., 2003
Ik ben aardig tegen jongere kinderen. Het gaat om de afgelopen zes maanden.*	O17	Individu	Prosociaal gedrag	Goodman, 1997; SDQ, vertaling Van Widenfelt et al., 2003
Ik bied vaak anderen aan hen te helpen (ouders, leerkrachten, kinderen). Het gaat om de afgelopen zes maanden.*	O20	Individu	Prosociaal gedrag	Goodman, 1997; SDQ, vertaling Van Widenfelt et al., 2003
Ik word erg boos en ben vaak driftig. Het gaat om de afgelopen zes maanden.*	O05	Individu	Psychosociale problemen/ gedragsproblemen (frustratie/ agressie)	Goodman, 1997; SDQ, vertaling Van Widenfelt et al., 2003
Ik vecht vaak. Het lukt mij andere mensen te laten doen wat ik wil. Het gaat om de afgelopen zes maanden.*	O12	Individu	Psychosociale problemen/ gedragsproblemen (frustratie/ agressie)	Goodman, 1997; SDQ, vertaling Van Widenfelt et al., 2003
Ik word er vaak van beschuldigd dat ik lieg of bedrieg. Het gaat om de afgelopen zes maanden.*	O18	Individu	Psychosociale problemen/ gedragsproblemen (frustratie/ agressie)	Goodman, 1997; SDQ, vertaling van Widenfelt et al., 2003

Label	Item	Domein	Concept	Bron
Ik neem dingen weg die niet van mij zijn thuis, op school of op andere plaatsen. Het gaat om de afgelopen zes maanden.*	O22	Individu	Psychosociale problemen/ gedragsproblemen (frustratie/ agressie)	Goodman, 1997; SDQ, vertaling van Widenfelt et al., 2003
Ik denk na voor ik iets doe. Het gaat om de afgelopen zes maanden.*	O21	Individu	Psychosociale problemen/ hyperactief	Goodman, 1997; SDQ, vertaling van Widenfelt et al., 2003
Andere kinderen of jongeren pesten of treiteren mij. Het gaat om de afgelopen zes maanden.*	O19	Individu	Psychosociale problemen/ problemen met leeftijdgenoten	Goodman, 1997; SDQ, vertaling Van Widenfelt et al., 2003
Ik heb minstens één goede vriend of vriendin. Het gaat om de afgelopen zes maanden.*	O11	Individu	Psychosociale problemen/ problemen relaties	Goodman, 1997; SDQ, vertaling Van Widenfelt et al., 2003
Andere jongeren van mijn leeftijd vinden mij over het algemeen aardig. Het gaat om de afgelopen zes maanden.*	O14	Individu	Psychosociale problemen/ problemen relaties	Goodman, 1997; SDQ, vertaling Van Widenfelt et al., 2003
Ik ben voor heel veel dingen bang, ik ben snel angstig. Het gaat om de afgelopen zes maanden.*	O24	Individu	Psychosociale problemen/ emotionele symptomen	Goodman, 1997; SDQ, vertaling Van Widenfelt et al., 2003
Ik ben rusteloos, ik kan niet lang stilzitten. Het gaat om de afgelopen zes maanden.*	O02	Individu	Psychosociale problemen/ hyperactief aandachtsproblemen	Goodman, 1997; SDQ, vertaling Van Widenfelt et al., 2003
Ik vind het makkelijk om mijn aandacht goed bij mijn werk/schoolwerk te houden.*	Q01	Individu	Zelfcontrole	Rothbart et al., 2000; Effortful control, vertaling TRAILS 2005
Ik kan goed nee zeggen tegen dingen die moeilijk te weerstaan zijn.**	Q12	Individu	Zelfcontrole	BRIEF (Tangney et al., 2004)
Ik zeg ongepaste dingen.**	Q15	Individu	Zelfcontrole	BRIEF (Tangney et al., 2004)
Ik doe sommige dingen die slecht voor me zijn, als ze leuk zijn.**	Q16	Individu	Zelfcontrole	BRIEF (Tangney et al., 2004)
Ik weiger dingen die slecht voor me zijn.**	Q17	Individu	Zelfcontrole	BRIEF (Tangney et al., 2004)

Label	Item	Domein	Concept	Bron
Ik zou willen dat ik meer zelfdiscipline had.**	Q18	Individu	Zelfcontrole	BRIEF (Tangney et al., 2004)
Mensen zouden zeggen dat ik heel veel zelfdiscipline heb.**	Q19	Individu	Zelfcontrole	BRIEF (Tangney et al., 2004)
Plezier en lol weerhouden me er soms van om werk af te krijgen.**	Q20	Individu	Zelfcontrole	BRIEF (Tangney et al., 2004)
Soms kan ik mezelf er niet van weerhouden iets te doen, ook al weet ik dat het fout is.**	Q23	Individu	Zelfcontrole	BRIEF (Tangney et al., 2004)
Ik doe vaak dingen zonder na te denken over andere mogelijkheden.**	Q24	Individu	Zelfcontrole	BRIEF (Tangney et al., 2004)
Heeft iemand in de afgelopen twaalf maanden weleens iets van je proberen te stelen?	R01	Individu	Slachtoffer-schap	Hamlyn et al., 2003; Crime & Justice Enquête, vertaling WODC
Heeft iemand je in de afgelopen twaalf maanden weleens bedreigd met slaan of schoppen zonder dat je echt werd aangevallen of mishandeld?	R02	Individu	Slachtoffer-schap	Hamlyn et al., 2003; Crime & Justice Enquête, vertaling WODC
Heeft iemand je in de afgelopen twaalf maanden weleens bedreigd met een wapen, bijvoorbeeld een schaar, een stuk hout, een mes, een pistool of iets anders?	R03	Individu	Slachtoffer-schap	Hamlyn et al., 2003; Crime & Justice Enquête, vertaling WODC
Heeft iemand je in de afgelopen twaalf maanden weleens zo geslagen of geschopt dat je daardoor gewond bent geraakt?	R04	Individu	Slachtoffer-schap	Hamlyn et al., 2003; Crime & Justice Enquête, vertaling WODC
Is je computer, laptop, tablet of smartphone in de afgelopen twaalf maanden weleens door een virus vastgelopen, kapot gegaan of gecrasht?	R08	Individu	Slachtoffer-schap	WODC MZJ
Ben je in de afgelopen twaalf maanden weleens opgelicht bij het kopen of verkopen van spullen of diensten via internet, bijvoorbeeld omdat de spullen of diensten niet werden geleverd of omdat iemand niet betaald heeft?	R09	Individu	Slachtoffer-schap	WODC MZJ
Heb je de afgelopen twaalf maanden drugs gebruikt?	Idrugs 12mnd	Individu	Ander risicogedrag	WODC MZJ, afgeleide van Trimbos peilstationonderzoek (Monshouwer et al., 2004)

Label	Item	Domein	Concept	Bron
Had je in de afgelopen 6 maanden weleens last van één of meer van de volgende problemen? Problemen thuis	T0101_1	Individu	Problemen algemeen	Ferwerda, 2006; Halt effectmeting
Had je in de afgelopen 6 maanden weleens last van één of meer van de volgende problemen? Problemen met drugs	T0101_6	Individu	Problemen algemeen	Ferwerda, 2006; Halt effectmeting
Als je 's avonds tot laat bent weg geweest, willen (wil) je ouders/vader/moeder dan dat je uitlegt wat je hebt gedaan en met wie je samen was?	D15	Ouders	Controle door ouders	Stattin & Kerr, 2000, vertaling Pietersma & Veenstra, 2004, TRAILS
Krijg je weleens straf van je ouders/vader/moeder terwijl je niets verkeerd hebt gedaan?	D09	Ouders	Disciplineren	Markus, 2003; EMBU, vertaling TRAILS
Zijn (is) je ouders/vader/moeder de afgelopen maand een gesprek met jou begonnen over jouw vrije tijd?	D21	Ouders	Informeren door ouders	Stattin & Kerr, 2000, vertaling Pietersma & Veenstra, 2004, TRAILS
Praten (Praat) je ouders/vader/moeder met je vrienden als ze bij jou thuis komen?	D23	Ouders	Informeren door ouders	Stattin & Kerr, 2000, vertaling Pietersma & Veenstra, 2004, TRAILS
Heb je geheimen voor je ouders/vader/moeder over wat je doet in jouw vrije tijd?	D14	Ouders	Openheid naar ouders	Stattin & Kerr, 2000, vertaling Pietersma & Veenstra, 2004, TRAILS
Als je 's avonds tot laat bent weg geweest, vertel je dan uit jezelf aan je ouders/vader/moeder wat je hebt gedaan als je die avond thuis komt?	D20	Ouders	Openheid naar ouders	Stattin & Kerr, 2000, vertaling Pietersma & Veenstra, 2004, TRAILS
Wat weten(weet) je ouders/vader/moeder van waar je bent na school-, studie- of werktijd?	D34	Ouders	Passieve monitoring ouders	Flecher & Steinberg, 2000, vertaling TRAILS
En van waar je je geld aan uit geeft?	D37	Ouders	Passieve monitoring ouders	Flecher & Steinberg, 2000, vertaling TRAILS
In welke mate ben je het eens of oneens met de volgende uitspraken? Ik ga met plezier naar school	V01	School	Binding school	Weerman et al., 2003; NSCR-scholierenonderzoek
Ik verveel me op school?	V02	School	Binding school	Weerman et al., 2003; NSCR-scholierenonderzoek
Ik heb een leuke school?	V03	School	Binding school	Weerman et al., 2003; NSCR-scholierenonderzoek

Label	Item	Domein	Concept	Bron
In welke mate ben je het eens of oneens met de volgende uitspraken? Ik ga met plezier naar mijn werk?	V07	Werk	Binding werk	Weerman et al., 2003; NSCR-scholierenonderzoek
Ik verveel me op mijn werk?	V08	Werk	Binding werk	Weerman et al., 2003; NSCR-scholierenonderzoek
jaIk heb een leuke werkkring of baan?	V09	Werk	Binding werk	Weerman et al., 2003; NSCR-scholierenonderzoek
Hoeveel lesuren heb je in de laatste zes maanden gemiddeld per week gespijbeeld?	G10	School	School spijbelen	WODC MZJ, afgeleide van Trimbos peilstationonderzoek (Monshouwer et al., 2004)
Heb je vrienden of vriendinnen die in de afgelopen twaalf maanden weleens iets op straat hebben vernield. Bijvoorbeeld een ruit ingegooid, een fiets, verkeersbord, lantaarnpaal of bushokje beschadigd?	I01	Vrienden	Delinquentie vrienden	Weerman et al., 2003; NSCR-scholierenonderzoek
Heb je vrienden of vriendinnen die in de afgelopen twaalf maanden weleens iets dat goedkoper of gelijk aan € 10 was uit een winkel meegenomen hebben zonder te betalen. Bijvoorbeeld een krant, snoep, sigaretten, make-up, geld of iets anders?	I02	Vrienden	Delinquentie vrienden	Weerman et al., 2003; NSCR-scholierenonderzoek
Heb je vrienden of vriendinnen die in de afgelopen twaalf maanden weleens ergens hebben ingebroken, bijvoorbeeld in een huis, school of bouwkeet?	I04	Vrienden	Delinquentie vrienden	Weerman et al., 2003; NSCR-scholierenonderzoek
Heb je vrienden of vriendinnen die in de afgelopen twaalf maanden weleens iemand zo hard hebben geslagen dat daar iemand bij gewond is geraakt. Bijvoorbeeld een bloedneus, blauw oog of ergere verwondingen?	I05	Vrienden	Delinquentie vrienden	Weerman et al., 2003; NSCR-scholierenonderzoek
Heb je vrienden of vriendinnen die in de afgelopen twaalf maanden weleens met de politie in aanraking zijn geweest, omdat zij werden verdacht van een strafbaar feit. Een strafbaar feit is iets dat volgens de wet niet mag?	I06	Vrienden	Delinquentie vrienden	Weerman et al., 2003; NSCR-scholierenonderzoek
Hoe vaak ga je op weekenddagen om met je vrienden of vriendinnen, dus van vrijdag tot en met zondag?	H03	Vrienden	Vrijetijdsactiviteiten	Weerman et al., 2003; NSCR-scholierenonderzoek

Label	Item	Domein	Concept	Bron
Sommigen jongeren hebben een groep vrienden met wie ze vrije tijd doorbrengen, samen dingen doen of rondhangen. Heb jij zo'n vriendengroep?	I08	Vrienden	Vrijetijdsactiviteiten	Osgood et al., 1996
Brengen jullie veel tijd door op plekken als een park, straat, winkelcentra of in de buurt?***	I09	Vrienden	Vrijetijdsactiviteiten	Osgood et al., 1996

* Deze items zijn specifiek voor de 10-17-jarigen

** Deze items zijn specifiek voor 18-22-jarigen.

***Dit item is niet in de analyse is meegenomen omdat het te veel ontbrekende waarden bevatte, maar is toch aan de selectie toegevoegd.

Beslissingen n.a.v. bevindingen expertgroep en praktijktest

Keuzes voor het behouden van subschalen

Naar aanleiding van suggesties uit de gehouden expertsessie is er besloten om toch één schaal in zijn geheel te behouden, ook al waren niet alle items even sterk. Dit was de schaal 'passieve monitoring ouders'. In eerste instantie werd ook de schaal voor 'toxische inhibitie' toegevoegd ook al werd deze niet geselecteerd in de empirische selectie. Echter, omdat deze vragen problemen gaven met interpretatie door de jongeren in de labtest, zijn deze weer verwijderd.

Aanpassing van vraagteksten en antwoordopties

Voor alle delictvragen is de frequentie vooraf gecategoriseerd (0, 1, 2, 3-5, 6-10, 11 of meer keer). Dit is gedaan om het invulgemak te bevorderen en foutgevoeligheid te voorkomen wanneer een frequentie zou moeten worden ingetypt.

Aanpassing delictvragen

De volgende beslissingen zijn genomen naar aanleiding van opmerkingen in de expertsessie en in tussentijdse besprekingen met het CBS:

- Verkoophefing wordt verwijderd, omdat er bij deze delicten altijd sprake is van diefstal.
- Er wordt niet meer apart uitgevraagd of iemand iets ooit/afgelopen jaar heeft gedaan. In plaats daarvan wordt direct gevraagd of iemand iets heeft gedaan in de afgelopen twaalf maanden en/of ooit. Dit zorgde voor een halvering van het aantal delictitems.

Aanpassingen R&B-vragen

Verouderde voorbeelden in de vragen over delinquentie van vrienden, zoals cd's stelen zijn veranderd naar meer hedendaagse artikelen.

- 'cd's stelen' wordt 'kleding, make-up, parfum, drinken'.

Verdere itemselectie op inhoudelijke gronden

Op inhoudelijke gronden werden uiteindelijk nog items toegevoegd en verwijderd.

Delictvragen

Koophelen werd behouden in de delictvragen, omdat dit toch een interessant delict is dat relatief vaak voorkomt.

Schalen risico- en beschermende factoren

Omdat de vragenlijst voor 18- tot 23-jarigen te lang werd bevonden in de praktijktest, zijn er toch weer enkele items verwijderd. Het ging om de items van de SDQ. Ook zijn drie items over 'problemen algemeen' (Ferwerda, 2006) vanwege inhoudelijke redenen toch opgenomen in de vragenlijst, ook al kwamen ze niet uit de empirische itemselectie. Het gaat om:

- problemen met geld;
- problemen met gamen/te veel internetten;
- problemen met alcohol.

Daarnaast levert dit ook nog de mogelijkheid om een 'problemen algemeen'-schaal te maken.

Literatuur

- Ferwerda, H.B., Van Leiden, I.M.G.G., Arts, N.A.M., & Hauber, A.R. (2006). *Halt: het alternatief*. WODC. O&B, 244.
- Fletcher, A.C., Steinberg, L., & Williams-Wheeler, M. (2004). Parental influences on adolescent problem behavior: Revisiting Stattin and Kerr. *Child Development*, 75(3), 781-796.
- Friedman, J., Tibshirani, R., Hastie, T. (2010). Regularization Paths for Generalized Linear Models via Coordinate Descent. *Journal of Statistical Software*, 33(1), 1-22.
- Goodman, R. (1997). The Strengths and Difficulties Questionnaire: a research note. *Journal of child psychology and psychiatry*, 38(5), 581-586.
- Hamlyn, B., Maxwell, C., Hales, J., & Tait, C. (2003). *Crime and justice survey (England and Wales) technical report*. Home Office, National Centre for Social Research, British Market Research Bureau.
- Janssen, S.M.J., Chessa, A.G., Murre, J.M.J. (2006). Memory for time: How people date events. *Memory & Cognition*, 34(1), 138-147.
- Markus, M.T., Lindhout, I.E., Boer, F., Hoogendijk, T.H., & Arrindell, W.A. (2003). Factors of perceived parental rearing styles: the EMBU-C examined in a sample of Dutch primary school children. *Personality and individual differences*, 34(3), 503-519.
- Menard, S., & Huizinga, D. (1994). Changes in conventional attitudes and conventional behavior in adolescence. *Youth & Society*, 26 (1), 23-53.
- Monshouwer, K., Van Dorsselaer, S., Gorter, A., Verdurmen, J. & Vollebergh, W. (2004). *Jeugd en riskant gedrag 2003*, Utrecht: Trimbos Instituut.
- Pietersma, S., & Veenstra, R. (2004). *Nederlandse vertaling Stattin en Kerr (2000) ouder-kind vragenlijst*. Trails. Niet-gepubliceerd manuscript.
- Osgood, D.W., Wilson, J.K., O'malley, P.M., Bachman, J.G., & Johnston, L.D. (1996). Routine activities and individual deviant behavior. *American sociological review*, 61(4), 635-655.
- R Core Team (2021). *R: A language and environment for statistical computing*. Foundation for Statistical Computing. R Foundation for Statistical Computing. Vienna, Austria. URL <https://www.R-project.org/>
- Stattin, H., & Kerr, M. (2000). Parental monitoring: A reinterpretation. *Child development*, 71(4), 1072-1085.
- Tangney, J.P., Boone, A.L., & Baumeister, R.F. (2018). High self-control predicts good adjustment, less pathology, better grades, and interpersonal success. In Baumeister, R., *Self-regulation and self-control. Selected works of Roy F. Baumeister*. (pp. 173-212). Routledge.
- Weerman, F.C., Smeenk, W., Slotboom, A., Harland, P., Den Dijker, L., Bijleveld, C., & Laan van der, P. (2003). *De enquête van het NSCR-schoolproject. Documentatie en tabellenboek van de eerste onderzoeksronde*. NSCR. Rapport NSCR, 2003-6.

Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Datacentrum (WODC), Kennisinstituut voor de rechtsstaat, is een onafhankelijk kennisinstituut dat valt onder het ministerie van Justitie en Veiligheid. Het WODC draagt bij aan behoud en verbetering van de rechtsstaat via het (laten) uitvoeren van kwalitatief hoog wetenschappelijk onderzoek. En door het aanbieden van gevraagde en ongevraagde kennis, verbeterpunten en (waar mogelijk) denkrichtingen.

Meer informatie:

www.wodc.nl